

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**EVLİ BİREYLERDE AYRILIK ANKSİYETESİNİN
EVLİLİK DOYUMUYLA İLİŞKİSİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Gizem ÖZTÜRK

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Işıl GÖĞCEGÖZ

İstanbul, 2018

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

EVLİ BİREYLERDE AYRILIK ANKSİYETESİNİN
EVLİLİK DOYUMUYLA İLİŞKİSİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

GİZEM ÖZTÜRK

154102108

Tez Danışmanı
Doç.Dr.Işıl GÖĞCEGÖZ

İstanbul, 2018

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	:	
Öğrenci Adı Soyadı	:	Gizem Öztürk
Anabilim Dalı	:	Klinik Psikoloji
Tez Danışmanı	:	Doç. Dr. Işıl Göğceğöz
Tezin Başlığı	:	Evli Bireylerde Ayrılık Anksiyetesinin Evlilik Doyumuyla İlişkinin Değerlendirilmesi

TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

Toplantı Tarihi	:	19.01.2018	Saati	:	13:30
Öğrenci Savunmaya	:	☒ GELDI			
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,					
☒ OY BIRLIGI ☐ OY ÇOKLUGU					
☐ Yapılan savunma sınavında adayın başarılı bulunması sonucunda tez KABUL edilmiştir.					
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin DÜZELTİLMESİ için ..... ay EK SÜRE verilmesinin Enstitü Müdürlüğüne önerilmesi kararı alınmıştır. (en fazla 3 ay)					
☐ Yapılan savunma sınavının sonucunda tezin REDEDEDİLMESİ kararı alınmıştır.					
Savunmada Tezin Başlığı	:	☒ Değişmedi.	☐ Değişti.		
Tezin Yeni Başlığı	:				
Öğrenci Savunmaya	:	☐ GELMEDI			
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,					
☐ OY BIRLIGI ile REDEDEDİLMİŞTİR.					

ile almıştır.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Danışman Üye	Doç. Dr. Işıl Göğceğöz	
Üye	Yrd. Doç. Dr. Mahir Yeşildal	
Üye	Yrd. Doç. Dr. Tuğba Arzu Özal İldeniz	

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Evli bireylerde ayrılık anksiyetesinin evlilik doyumuyla ilişkisinin değerlendirilmesi” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıklarını, her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

19/01/2018

Gizem ÖZTÜRK

ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR

Yetişkin ayrılma anksiyetesi DSM-V ile beraber psikiyatrik tanı kriterleri kitabında yer almasına rağmen, üzerinde yapılan bilimsel araştırma sayısı oldukça sınırlıdır. Bu araştırma toplumda oldukça yaygın görülen yetişkin ayrılma anksiyetesinin daha önce ele alınmayan bir yönünü değerlendirmesi açısından önemlidir. Yetişkin ayrılma anksiyetesinin bireysel faktörlere göre farklılaşma durumu ve evlilik doyumu ile ilişkisinin araştırılması literatüre önemli bir katkı sağlayacaktır. Bu çalışmada elde edilecek olan sonuçların, bu alanda daha sonra yapılacak bilimsel araştırmalar için önemli bir temel oluşturacağı düşünülmektedir.

Çalışmam süresince bana hertürlü desteği sağlayan, her zaman her konuda yardımcı ve yanımda olan. Bilgilerine ve tecrübelerine sonsuz güvendiğim tez danışmanım Sayın Hocam Doç.Dr.İşıl Göğcegöz'e sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Maddi ve manevi her zaman yanımda olan. Her konuda bana güvenen ve bu günlere gelmemi sağlayan, desteklerini her zaman hissettiğim sevgili babam Ömer Öztürk, annem Pakize Öztürk, ablam Özlem Saygılı, abim Şafak Öztürk'e ve sevgili arkadaşım Özden Livanlioğlu'na tüm içtenliğimle ve samimiyetimle teşekkür ederim.

Gizem Öztürk

ÖZET

EVLİ BİREYLERDE AYRILIK ANKSİYETESİNİN EVLİLİK DOYUMUYLA İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Bu çalışmada, evli bireylerin ayrılma anksiyetesi ile evlilik doyumu düzeylerini belirleyerek bu iki kavram arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve bireysel faktörlerden nasıl etkilendiklerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında katılımcıların cinsiyet, yaş aralığı, eğitim durumu, evlilik süresi, evlenme şekli, çocuk sayısı, eş ile akrabalık durumu, eş ile yaş farkı gibi demografik özelliklerinin anksiyete, depresyon, evlilik doyumu ve yetişkin ayrılma anksiyetesi düzeylerine olan etkileri incelenmiştir.

Araştırmaya gönüllülük esasına göre belirlenmiş 18-65 arası 280 evli birey (118 erkek, 162 kadın) dahil edilmiştir. Veri toplama araçları olarak Demografik Bilgi Formu, Evlilik Yaşam Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği ve Beck Anksiyete Ölçeği kullanılmıştır. Katılımcıların hepsine onam formu imzalatılmıştır. Ölçeklerin güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Yetişkin ayrılma anksiyetesi düzeyinin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, eş ile yaş farkına göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Evlilik doyumunun eğitim durumu, evlenme şekli, çocuk sayısı gibi demografik faktörlere göre farklılaştığı belirlenmiştir. Yetişkin ayrılma anksiyetesi ile evlilik doyumu arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif bir korelasyon tespit edilmiştir. Yetişkin ayrılık anksiyetesinin anksiyete düzeyi ve depresyon durumu ile pozitif korelasyon gösterdiği belirlenmiştir.

Araştırmanın sonunda elde edilen veriler ışığında yetişkin ayrılma anksiyetesinin toplumda ne derece yaygın olduğu gösterilmiştir. Bu nedenle konunun daha ayrıntılı olarak ele alınması ve bu alanda yapılacak bilimsel çalışmalara ihtiyaç vardır. Sağlıklı bir evlilikte mutluluğun kaynağı olarak tanımlanan evlilik doyumu, yetişkin ayrılma anksiyetesi ile doğrudan ilişkilidir. Toplum içerisinde yetişkin ayrılma anksiyetesi belirtileri görülen bireylerin belirlenmesi ve profesyonel destek sağlanması evlilik müessesesinin sağlıklı şekilde sürdürülebilmesi açısından çok önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, yetişkin ayrılma anksiyete bozukluğu, evlilik doyumu

SUMMARY

EVALUATION OF MARITAL SATISFACTION WITH SEPARATION ANXIETY IN MARRIED INDIVIDUALS

The purpose of this study was to determine the level of separation anxiety and marital satisfaction in married individuals and identify the relationship between these two concepts and to show how they are influenced by individual factors. Within the scope of the research, the effects of demographic characteristics such as gender, age range, educational status, marriage duration, marriage type, number of children, kinship with the spouse, and disparity in age with the spouse on anxiety, depression, marital satisfaction and adult separation anxiety levels were examined.

Totally 280 married individuals (118 males, 162 females) on a voluntary basis between 18 and 65 years were included in the survey. Demographic Information Form, Marital Life Scale, Adult Separation Anxiety Scale, Beck Depression Scale and Beck Anxiety Scale were used as data collection tools. All of the participants have signed a confirmation form. Reliability analyzes of the scales were done. The level of adult separation anxiety was found to vary according to age, gender, educational status, age difference with the spouse. Marriage satisfaction was determined to vary according to the demographic factors such as educational status, the type of marriage, and the number of children. There was a statistically significant negative correlation between marital satisfaction and adult separation anxiety. Adult separation anxiety was positively correlated with anxiety level and depression status.

The data obtained at the end of the study showed how common is adult separation anxiety in the society. For this reason, there is a need for further studies of the subject and scientific work to be done on this area. Marriage satisfaction, defined as a source of happiness in a healthy marriage, is directly related to adult separation anxiety. The identification of individuals with adult separation anxiety in the community and the provision of professional support to them is crucial in maintaining a healthy marital relationship.

Key Words: Anxiety, adult separation anxiety disorder, marital satisfaction

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Yemin Metni	i
Önsöz/Teşekkür.....	ii
Özet.....	iii
Summary.....	iv
İçindekiler.....	v
Kısaltmalar ve Simgeler Sayfası.....	vii
Tablolar Listesi.....	viii
Giriş.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM - Ayrılık Anksiyetesi.....	5
1.1.Ayrılma Anksiyetesi.....	5
1.1.1. DSM-5 Tanı Ölçütleri.....	5
1.1.2. Etiyolojisi.....	9
1.1.3. Epidemiyolojisi.....	10
1.1.4. Klinik özellikleri.....	12
İKİNCİ BÖLÜM - Evlilik Doyumu.....	16
2.1.Evlilik Doyumunu Açıklayan Kuramlar.....	17
2.1.1. Dinamik Hedef Teorisi	17
2.1.2. Psikodinamik Model.....	18
2.1.3. Kişilerarası İletişime Dair Sosyal Biliş Kuramı.....	18
2.1.4. Biyolojik Kökenli Bağlanma Kuramı.....	19
2.1.5. Sosyal Öğrenme Modeli.....	19
2.1.6. Romantik Aşk Kuramı.....	20
2.1.7. Evlilikte Yükleme Kuramı.....	20
2.1.8. Kriz Kuramı.....	21
2.2.Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler.....	21
2.3.Evlilik doyumunu ve ayrılık.....	24
2.4.Evlilik Doyumu ile İlgili Yapılan Çalışmalar.....	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM – Yöntem.....	28
3.1. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi.....	28
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	28
3.3. Veri Toplama Araçları.....	28
3.4. Verilerin Çözümlemesi.....	29
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM – Bulgular.....	30
Tartışma.....	45
Sonuç ve Öneriler.....	60
Kaynakça.....	62
Ekler.....	79
Özgeçmiş.....	92

KISALTMALAR VE SİMGELER SAYFASI

ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
APA:	Amerikan Psikoloji Birliği
ARAS:	Yükselen retiküler aktivator sistem
DSM:	Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders
ECA:	Epidemiyolojik Saha Çalışması
ICD:	International Classification of Diseases
NCS:	ABD’de Ulusal Eştanı Araştırması
SPSS:	Statistical Package for the Social Sciences
YAA:	Yetişkin ayrılma anksiyetesi

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1: Yetişkin ayrılma anksiyetesi görülen bireylerde klinik belirtiler ve görülme oranları	15
Tablo 2: Katılımcıların cinsiyetlerine ilişkin frekans dağılımları	30
Tablo 3: Katılımcıların yaşlarına ilişkin frekans dağılımları	30
Tablo 4: Katılımcıların eğitim durumlarına ilişkin frekans dağılımları	30
Tablo 5: Katılımcıların evlilik sürelerine ilişkin frekans dağılımları	31
Tablo 6: Katılımcıların evlilik şekillerine ilişkin frekans dağılımları	31
Tablo 7: Katılımcıların çocuk sayısına ilişkin frekans dağılımları	32
Tablo 8: Katılımcıların eşi ile yakınlık derecesine ilişkin frekans dağılımları	32
Tablo 9: Katılımcıların eşi ile yaş farkına ilişkin frekans dağılımları	32
Tablo 10: Ölçeklerin güvenilirlik analizi	33
Tablo 11: Kişilerin Depresyon, Anksiyete, Ayrılma ve Yaşam Doyum Düzeyleri	33
Tablo 12: Katılımcıların anksiyete, depresyon, ayrılma ve evlilik doyum düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesine ilişkin t-testi sonuçları	34
Tablo 13: Katılımcıların anksiyete, depresyon, ayrılma ve evlilik doyum düzeylerinin yaş değişkenine göre incelenmesine ilişkin anova sonuçları	35
Tablo 14: Katılımcıların anksiyete, depresyon, ayrılma ve evlilik doyum düzeylerinin eğitim durumu değişkenine göre incelenmesine ilişkin Anova sonuçları	36
Tablo 15: Katılımcıların anksiyete, depresyon, ayrılma ve evlilik doyum düzeylerinin evlilik süresi değişkenine göre incelenmesine ilişkin Anova sonuçları	38
Tablo 16: Katılımcıların anksiyete, depresyon, ayrılma ve evlilik doyum düzeylerinin evlenme şekli değişkenine göre incelenmesine ilişkin Anova sonuçları	39
Tablo 17: Katılımcıların anksiyete, depresyon, ayrılma ve evlilik doyum düzeylerinin çocuk sayısı değişkenine göre incelenmesine ilişkin anova sonuçları	40
Tablo 18: Katılımcıların anksiyete, depresyon, ayrılma ve evlilik doyum düzeylerinin eş ile yakınlık değişkenine göre incelenmesine ilişkin Anova sonuçları	41
Tablo 19: Katılımcıların anksiyete, depresyon, ayrılma ve evlilik doyum düzeylerinin eş ile yaş farkı değişkenine göre incelenmesine ilişkin Anova sonuçları	42
Tablo 20: Katılımcıların Anksiyete, Depresyon, Ayrılma Ve Evlilik Doyum Düzeyleri Arasındaki Korelasyon Analizi	43
Tablo 21: Yetişkin Ayrılma Anksiyetesinin Evlilik Yaşam Doyumu Üzerine Etkisi, Basit Doğrusal Regresyon Analizi	44

GİRİŞ

Toplumun en küçük ve temel birimi olan aile, toplum yapısını doğrudan şekillendiren bir oluşumdur. Bu nedenle toplumların sürekliliğinin sağlanması aile yapısının sağlam temellere oturmasına bağlıdır. Aile yapısına atılan ilk adım evlilik süreciyle başlamaktadır. Evlilik, iki insanın kanunlar çerçevesinde, ömür boyu sürmek üzere ruhsal ve fiziksel olarak beraber yaşamak üzere bir araya gelmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Gülerce, 1996). İlgi alanları, istekleri ve ihtiyaçları birbirinden farklı olan insanları bir araya getiren evlilik kurumu, bireylerin gelişerek kendilerini gerçekleştirmelerinde oldukça etkilidir. Evliliğin romantik doğası gereği birbirine aşık olan insanlar, duygularını içsel dünyalarından çıkararak toplumsal bir gerçeklik haline getirmek üzere evlenme kararı almaktadırlar. Yalnızca özel bir aşk ilişkisi olmanın ötesinde sosyal bir kurum olan evlilik müessesesi ile çiftler birbirlerine, çocuklarına ve gelecek planlarına yönelik yeni bir ilişki süreci inşa etmektedirler (Waite and Gallagher, 2000).

Toplumlar arasında ve kültürel açıdan farklılık gösterse de evlilik, geleneksel olarak kabul edilen temel birliktelik yöntemidir. Toplumun sürdürülebilmesinde bu birliktelik son derece önemlidir (Tarhan, 2011).

Bireylerin mutlu olmak ve yaşantılarını kolaylaştırmak üzere başvurdukları evlilik müessesesi aynı zamanda eşlerin açısından da önemli bir doyum kaynağıdır. Ancak bazı evliliklerde bireylerin beklentileri karşılanamaz ve bazı olumsuzluklar görülebilmektedir (Hünler ve Gençöz, 2003).

Ayrılık yaşantısına bağlı hoş olmayan durum olarak tanımlanan ayrılma anksiyetesi, bireyin yaşamında önem verdiği şeylerden uzak kalmasıyla veya böyle bir durumun olma endişesi ile ortaya çıkan üzüntü ve kaygıyı yansıtmaktadır (Demirdiş, 2004). Psikoloji alanındaki öncüller tarafından geliştirilen farklı kuramlarla ayrılma anksiyetesinin çeşitli boyutlarına açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Psikolojik ve organik komponentleri olduğu düşünülen ayrılma anksiyetesi durumunda beyin dokusunda görülen nörokimyasal etkiler neticesinde bireyde sinirlenme, korku ve panik hali gibi bazı ruhsal belirtiler görülebilmektedir (Brizendine, 2011).

Alanyazında çocukluk çağında ve yetişkin dönemde görülen ayrılma anksiyetesiyle ilgili çeşitli bilimsel araştırmalar mevcuttur. Ancak evlilik doyumu ile yetişkin ayrılma anksiyetesinin ilişkisini değerlendiren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu anlamda, araştırmanın alanyazına önemli bir katkısı olacağı düşünölmektedir.

Problem:

Evli bireylerde görölen ayrılma anksiyetesi düzeyinin evlilik doyumu ile ilişkisi var mıdır?

Bu araştırmada, evli bireylerdeki ayrılma anksiyetesi ve evlilik doyumu düzeyleri değerlendirilecektir. Yetişkin ayrılma anksiyetesi tespit edilen bireylerde etkili olan bireysel faktörler sorgulanacaktır. Ayrıca evlilik doyumu üzerindeki etkili faktörler incelenecektir. Evlilik doyumunun ayrılma anksiyetesinden nasıl etkilendiği sorusuna yanıt aranacaktır.

Alt problemler:

1. Katılımcıların cinsiyetlerine göre anksiyete, depresyon, ayrılma anksiyetesi ve evlilik doyumu düzeylerinde farklılaşma var mıdır?
2. Katılımcıların yaş aralıklarına göre anksiyete, depresyon, ayrılma anksiyetesi ve evlilik doyumu düzeylerinde farklılaşma var mıdır?
3. Katılımcıların eğitim durumlarına göre anksiyete, depresyon, ayrılma anksiyetesi ve evlilik doyumu düzeylerinde farklılaşma var mıdır?
4. Katılımcıların evlilik süresine göre anksiyete, depresyon, ayrılma anksiyetesi ve evlilik doyumu düzeylerinde farklılaşma var mıdır?
5. Katılımcıların evlenme şekline göre anksiyete, depresyon, ayrılma anksiyetesi ve evlilik doyumu düzeylerinde farklılaşma var mıdır?
6. Katılımcıların çocuk sayısına göre anksiyete, depresyon, ayrılma anksiyetesi ve evlilik doyumu düzeylerinde farklılaşma var mıdır?
7. Katılımcıların eşleri ile akrabalık ilişkisine göre anksiyete, depresyon, ayrılma anksiyetesi ve evlilik doyumu düzeylerinde farklılaşma var mıdır?
8. Katılımcıların eşleri ile yaş farkına göre anksiyete, depresyon, ayrılma anksiyetesi ve evlilik doyumu düzeylerinde farklılaşma var mıdır?

9. Katılımcıların anksiyete düzeyleri, depresyon düzeyleri, evlilik doyum seviyeleri ve ayrılma anksiyetesi düzeyleri arasındaki ilişkiler nasıl etkilenmektedir?

Tanımlar:

Ayrılma anksiyetesi: bireyin bağlanma figüründen ayrılma durumu ya da ayrılma ihtimaline karşı anksiyete yaşaması halidir (Diriöz ve ark., 2011).

Evlilik doyum: bireyleri evlilik ilişkisinde gereksinimlerini karşılama derecesine dair algısıdır. Bu durum genel doyum ile ifade edilebildiği gibi arkadaşlıktan veya cinsellikten sağlanan doyum da içerebilmektedir (Spainer and Lewis, 1980).

Sayıtlar

1. Çalışmaya katılan bireylerin, kendilerine verilen form ve ölçeklerdeki soruları doğru ve içten yanıtladıkları varsayılmıştır.
2. Örneklem grubunun, evreni temsil eder nitelikte olduğu varsayılmıştır.
3. Araştırmada kullanılan Demografik Bilgi Formu'nun katılımcıların sosyodemografik özelliklerini, Evlilik Yaşam Ölçeği'nin evlilik doyumunu, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Ölçeği'nin yetişkinlik dönemi ayrılma anksiyetesi düzeyini, Beck Depresyon Ölçeği'nin katılımcıların depresyon düzeylerini, Beck Anksiyete Ölçeği'nin katılımcıların anksiyete düzeylerini ölçtüğü varsayılmıştır.
4. Araştırmada kullanılan ölçeklerin ölçtükları özellikler bakımından geçerli ve güvenilir oldukları varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

1. Katılımcıların demografik bilgileri demografik bilgi formu ile sorgulanan bilgilerle sınırlıdır.
2. Katılımcıların evlilik doyumlarına ilişkin verileri Evlilik Yaşam Ölçeği'nin kapsamıyla sınırlıdır.
3. Katılımcıların erişkin ayrılma anksiyetesine ilişkin verileri Ayrılma Anksiyetesi Ölçeği'nin kapsamıyla sınırlıdır.

4. Katılımcıların depresyon düzeylerine ilişkin verileri Beck Depresyon Ölçeği'nin kapsamıyla sınırlıdır.
5. Katılımcıların anksiyete durumlarına ilişkin verileri Beck Anksiyete Ölçeği'nin kapsamıyla sınırlıdır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada 18-65 yaş arasındaki evli bireylerin ayrılma anksiyetesinin evlilik doyumuyla ilişkisinin belirlenmesi ve bunların çeşitli değişkenler açısından ele alınması amaçlanmıştır. Ayrıca evlilik doyumunu ve yetişkin anksiyetesine etki eden bireysel faktörlerin belirlenmesi de çalışma kapsamında incelenecektir.

Araştırmanın Hipotezleri

1. Evlilik doyumunu demografik özelliklere göre farklılık gösterir.
2. Yetişkin ayrılma anksiyetesi demografik özelliklere göre farklılık göstermektedir.
3. Anksiyete düzeyi yüksek olan evli bireylerin evlilik doyumunu düşüktür.
4. Evlilik doyumunu ile yetişkin ayrılık anksiyetesi arasında negatif bir ilişki vardır.
5. Depresyon düzeyi yüksek olan bireylerin evlilik doyumunu daha düşüktür.

BİRİNCİ BÖLÜM

AYRILIK ANKSİYETESİ

1.1.1 Ayrılma Anksiyetesi

Bireyin bağı olduğu birey veya ortamdaki ayrılma durumunda hissettiği aşırı kaygı duygusu şeklinde tanımlanmaktadır. Bu kaygı bireyin normal gelişim sürecine katkı sağlarken baş edilemez seviyelere ulaşması halinde çocukluk çağından itibaren görülen bir sorun olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda DSM-5 de ayrıntılı olarak yer verilen ayrılma anksiyetesi için tanı kriterleri belirtilmiştir (APA, 2013).

1.3.1. DSM-5 Tanı Ölçütleri

Aşağıda ayrılma anksiyetesi bozukluğunun DSM-5'te yer alan tanı ölçütleri sunulmuştur (APA, 2013).

- A. Aşağıda sıralanan özelliklerden en az üçünün olması ile belirli, bireyin bağlandığı insanlardan ayrılmasıyla ilgili, gelişimine uygun olmayan ve aşırı düzeyde kaygı ya da korku duyması:
1. Evden ya da bağlandığı esas kişiden ayrılma olasılığı olduğunda ya da ayrılmanın gerçekleşmesi halinde aşırı tasalanma durumunun varlığı.
  2. Bağlandığı başlıca kişileri kaybedeceği veya bu insanların hastalanacakları, yaralanacakları, ölecekleri gibi başlarına herhangi bir kötü olayın geleceği ile ilgili olarak sürekli bir biçimde, aşırı tasalanma durumunun varlığı.
  3. Bağlandığı başlıca kişilerden birinden ayrılmasına neden olacak istenmedik bir olayın (örn. kaybolma, kaçırılma, bir kaza geçirme, hastalanma) meydana geleceği ile ilgili olarak, sürekli bir biçimde, aşırı tasalanma durumunun varlığı.
  4. Ayrılma korkusu nedeniyle, okula, işe ya da başka bir yere gitmek için dışarıya çıkmayı, evden uzaklaşmayı hiç istememe ya da buna karşı koyma durumunun varlığı.
  5. Evde ya da başka herhangi bir ortamda tek başına kalmaktan ya da bağlandığı başlıca kişilerle birlikte olmamaktan, sürekli bir biçimde, aşırı korku duyma ya da bu konuda isteksizlik gösterme durumunun varlığı.

6. Evinin haricinde veya bağlandığı başlıca kişilerden birinin yanında olmaması halinde uyuma konusunda isteksizlik gösterme veya buna karşı koyma durumunun varlığı.
  7. Yineleyici bir biçimde, ayrılma korkusunu da kapsayan kabuslar görme.
  8. Bireyin bağlandığı kişilerden ayrılma durumu söz konusu olduğunda karın ağrısı, baş ağrısı, bulantı veya kusma gibi çeşitli bedensel belirtilerin tekrarlayıcı hale gelmesi.
- B. Bireyin yaşadığı korku, kaygı ya da kaçınma süreklilik gösterir, çocuklarda ve ergenlerde en az dört hafta, erişkinlerde altı ay ya da daha fazla süre devam eder.
- C. Bu bozukluk klinik açıdan belirgin bir rahatsızlığa ya da toplumsal, okulla ilgili, işle ilgili ya da önemli diğer işlevsellik alanlarında işlevsellikte düşüşe neden olur.
- D. Bu bozukluk, otizmdeki gibi değişime karşı direnç gösterme, psikoz durumlarındaki ayrılığa dair hayaller görme, agorafobi durumundaki yalnız başına dışarı çıkmaya karşı koyma, yaygın kaygı bozukluğu durumundaki yakınlarının başına bir şeyler geleceği kaygısı veya hastalık kaygısındaki gibi farklı ruhsal hastalıklarla izah edilemez.

Ayrılma anksiyetesi, bireyin esas olarak bağlandığı kişilerden ayrılmasıyla beraber yaşadığı endişelerin toplamıdır. Çocukların anne-babasından, evinden veya güvenilir bulduğu alandan dışarı çıkmasıyla hissettiği aşırı kaygı durumudur. Terim olarak bağlanma davranışıyla ilişkili durumu ifade etmek, patolojik düzeyde bağlanma davranışı gösteren çocukların stresini belirtmek veya çocukluk döneminde görülen patolojik stresi ifade etmek için kullanılmaktadır (Ollendick ve ark. 1993; Bowlby, 1973). Çocukluk döneminde yaşanan ayrılık anksiyetesi ile çocuk, panik düzeyinde bir korku hissedebilmektedir. Genel olarak bu korkular fobi şeklindedir. Bu dönemde görülen ayrılma anksiyetesi genellikle çocukluk fenomeni biçiminde ele alınmaktadır. Bu dönemde çocuğun ebeveynlerinden veya asıl bağlı olduğu kişilerden ayrılmasına bağlı stres yaşamaması gelişimsel bir norm olarak kabul edilir (Bowlby, 1973). Bu ayrılma esnasında yaşanan stres çocuğun bağlanma figürüne yakın kalmasını sağlayan uyumsal bir mekanizma şeklindedir (Bowlby, 1973).

Çocukluk döneminde görülen ayrılma anksiyetesinin nedenleri net olarak bilinmemekle birlikte bu durum genellikle bağlanma kuramıyla açıklanmaktadır.

Bağlanma nesnesine ulaşamayacağını düşünen çocukların bu duruma kaygı ve korku ile tepki vereceği ifade edilmektedir (Bowlby, 1973). Bağlanma nesnesine güvenli bağlanan çocuklarda görülen anksiyete düzeyinin güvensiz bağlananlara göre daha düşük düzeyde olduğu belirtilmiştir. Manassis (1998) güvensiz bağlanma durumunun anksiyete için bir öncül olabileceğini ve özgül bağlanma biçimleri ile anksiyete bozuklukları arasında bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. Bu konuda yapılan bir araştırmada 6 yaş grubundaki çocuklarda anksiyöz bağlanma biçiminin güvenli bağlanma biçimine göre daha fazla oranda anksiyeteye neden olduğu gösterilmiştir (Dallaire and Weinraub, 2005). Kaçman bağlanma biçimine sahip çocuklarda da anksiyöz bağlanma biçimine göre anksiyete oranı daha düşük seviyede tespit edilmiştir. 11 yaş grubundaki çocuklar üzerinde yapılan bir araştırmada ise infantil dönemde anksiyöz bağlanma biçimi gösteren çocuklarda okul fobisinin daha yüksek düzeyde olduğu gözlenmiştir (Bar-Haim et al., 2007).

Hayatın ilk 6-18 ay arası dönemi evrimsel, doğal ve uyum sağlayıcı özellikte olması nedeniyle bu dönemde görülen anksiyete durumu gelişimsel ve olağan bir tepki şeklinde değerlendirilmektedir. Fakat bu sürecin uzaması ya da işlevselliği olumsuz yönde etkilemesi halinde bir sağlık sorunu olarak kabul edilmektedir.

Ayrılma anksiyetesi bozukluğu kavramı ilk defa DSM-III 'te tanımlanmıştır. DSM-IV-TR'de ise "Genellikle İlk Kez Bebeklik, Çocukluk, ya da Ergenlik Dönemi'nde Tanısı Konan Bozukluklar" kategorisinde ele alınmıştır. DSM-IV'de tanı ayrılma anksiyetesi bozukluğu tanısı koyabilmek için iki haftalık klinik süresi dört haftaya çıkarılmıştır (APA, 1994). ICD-10'da da "F93.0 Çocukluk Çağında Başlayan Duygusal Bozukluklar-Çocukluk Çağı Ayrılma Bunaltısı Bozukluğu" şeklinde yer almıştır. Bu bölümde, on sekiz yaşından önce başlayıp giderek etkisi azalan ve çocukluk çağına özgü bir bozukluk şeklinde ifade edilmiştir. Manicavasagar ve ark. (2003), psikiyatrik bozukluklara dair tanı ve sınıflandırma kitaplarında Yetişkin ayrılma anksiyetesi kavramının da yer almasının önemine değinmişlerdir.

Ayrılma anksiyetesinin erişkinlerde de devam edebileceği ilk olarak Manicavasagar ve Silove (1997), tarafından öne sürülmüştür. Yakın zamanda ortaya atılan bu görüşe göre çocukluk döneminde hissedilen kaygılar ileride, erişkin dönemde de şekil değiştirerek sürebilmektedir. Bu anlamda; çocuklukta evden, okuldan veya güvenli bölgelerden uzaklaştığında hissedilen kaygılar erişkinlikte yerini, yalnızlık durumunda veya evden uzaklaştığında uyumasında güçlük şeklinde göstermektedir.

Ayrılma anksiyetesi yaşayan erişkinler genellikle yakınlarının başına kötü bir olay geleceğine dair endişeleri vardır. Ayrılığa karşı çok hassastırlar. Yakınlarını sıkça arayarak kendilerini yatıştırmak ve iyi hissetmek için çaba sarf ederler. Çocukluktaki ebeveynlerden uzaklaşma, ileriki yıllarda eş ve çocuklardan uzaklaşma, ayrı kalma korkusunu da içine almaktadır. Yetişkinlerde gerçek ayrılma durumu veya ayrılık endişesi yalanması halinde panik atak geçirme riski doğmaktadır (Manicavasagar ve Silove, 1997). Erişkinlerde görülen ayrılma anksiyetesi belirtileri ebeveynlere yönelik olduğu kadar eşe ve çocuklara yönelik olmaktadır.

Ayrılma anksiyetesi yaşayan çocuklarda genellikle sindirim sistemine dair sorunlar, uykusuzluk, bulantı hissi, karın ağrısı gibi somatik belirtiler görülmektedir. Erişkinlerde ise bu somatik belirtiler yerini bilişsel ve duyuşsal anlamda oluşan somatik bulgulara bıraktığı için çoğunlukla panik atak, panik bozukluk, agorafobi, yangın anksiyete bozukluğu gibi durumlarla karışabilmektedir. Yetişkin ayrılma anksiyetesi durumundaki bireyler çevresindeki insanlara bağlanarak bağımlı hale gelmekle kendilerini güvende hissetmektedirler. Bu davranışlar nedeniyle ayrılma anksiyetesi görülen bireylerde tanı; diğer kaygı bozuklukları, borderline kişilik bozukluğu veya bağımlı kişilik bozukluğu ile karışabilmektedir. Fakat terk edilmenin ötesinde sevdikleri kişilerin başına kötü olaylar geleceğine dair endişe duymalarından dolayı borderline kişilik bozukluğundan ayrılmaktadır. Kişilere bağımlılık durumu sevdiği bir kaç kişi ile sınırlı olması nedeniyle bağımlı kişilik bozukluğu tanısından ayrılmaktadır. Ayrılma anksiyetesi bozukluğu bireyde süreklilik gösterebilmekle birlikte farklı ruhsal hastalıklara da dönüşebilmektedir. Ulusal Ektanı Çalışması Replikasyonuna göre erişkinlerde ve çocukluk döneminde görülen ayrılma anksiyetesi bozukluklarının üçte ikisine farklı bir ruhsal bozukluk eşlik etmektedir. Bununla birlikte ayrılma anksiyetesi duygu durum bozukluğu veya diğer kaygı bozuklukları dışında dürtü kontrol bozukluklarına veya madde kötüye kullanımına da eşlik etmektedir (Shear vd., 2006).

Silov ve ark. (1996) tarafından yürütülen bir araştırmada yetişkin ayrılma anksiyetesi olan bireylerin hepsinde Travma Sonrası Stres Bozukluğunun eşlik ettiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte Travma Sonrası Stres Bozukluğu vakalarının sadece yarısında yetişkin ayrılma anksiyetesi görüldüğü ifade edilmektedir.

Brown ve Harris (1993), Panik bozukluk görülen bireylerde çocukluk çağı travmalarını sağlıklı bireylere göre 8,7 kat, agorafobi, sosyal fobi ve yaygın anksiyete bozukluğu gibi durumların ise 3,7 kat daha fazla görüldüğünü bildirmişlerdir

1.3.2. Etiyolojisi

Ayrılma anksiyetesi nedenleri kesin olarak ortaya konulmamıştır. Ancak bu kavramın açıklanmasında bağlanmanın anahtar rol oynadığı ifade edilmektedir. Bowlby'e (1973) göre aşırı korumacı tutum sergileyen annelerin çocuklarında ileriki yıllarda sorunlarla başa çıkma becerileri yeterince gelişmemektedir. Bu durum çocukta kaygı düzeyini artırmaktadır. Çeşitli araştırmalarda güvensiz bağlanma ile ayrılma anksiyetesi arasındaki bağlantı ortaya konmuştur (Manassis and Hood, 2001; Dallaire and Weinraub, 2005). Bu bağlamda, anksiyöz bağlanma biçimi yetişkin ayrılma anksiyetesi tanısı konmuş panik bozukluk hastalarında yetişkin ayrılık anksiyetesi tanısı konmamışlara göre daha fazla görülmektedir. Klein'e (1985) göre çocukluk döneminde sağlıklı bir bağlanma deneyimi olan çocukların erişkin dönemde kaygı düzeyleri daha düşük seyretilmektedir. Erişkin dönemde görülen ayrılma anksiyetesi biyolojik ve genetik faktörler dışında ebeveynlerin kaygı düzeyleriyle, aile içi çatışma durumlarıyla, ebeveyn yokluğuyla ve öğrenmeyle de ilişkilidir. Ebeveynlerinin anksiyete düzeyleri yüksek olan bireylerin panik bozukluklara ve depresyona daha eğilimli oldukları tespit edilmiştir. Peleg ve ark. (2006) tarafından yürütülen bir araştırmada çocuğuna karşı ayrılma anksiyetesi yaşayan annelerin bu durumu çocukluk ayrılma anksiyetesi ile ilişkili bulunmuştur. Ancak bu konuda farklı görüşler bildirilmektedir. Manicavasagar ve ark. (1997) tarafından yapılan bir çalışmada da yetişkin ayrılma anksiyetesi tespit edilen bireylerin üçte ikisinin belirtilerinin çocukluk döneminde başladığı tespit edilmiştir. Bu gruptaki katılımcılarda belirtilerin yetişkinlik döneminde ortaya çıkan bir ayrılma kaygısından veya çeşitli stresörlerle yeniden alevlendiği gösterilmiştir. Çocukluk döneminde bu tür bir belirti göstermeyen grupta ise yetişkinlikte travma, bir ölüm veya boşanma gibi durumlarla belirtiler ortaya çıkmıştır. Yetişkin ayrılma anksiyetesinin nedenlerine dair bir araştırma kapsamında Silove ve ark., (2007), yetişkin ayrılma anksiyetesi ile travmatik yas durumu arasında bir ilişki olmadığını, bununla birlikte travma sonrası stres bozukluğunun önemli bir etken olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu alanda yapılan farklı bir araştırma kapsamında çocukluk döneminde görülen ayrılma

anksiyetesinin sosyoekonomik düzeyin düşük olmasıyla ve 3-18 yaş arasındaki dönemde ebeveyn kaybı ile anlamlı ilişkisinin olduğu gösterilmiştir (Poulton et al., 2001). Yetişkinlerde görülen ayrılma anksiyetesinin nedenlerine yönelik çalışmalardan bir tanesinde Bandelow ve ark (2001),çocukluk döneminde yaşanan ayrılma durumlarının ayrılma anksiyetesiyle ilişkili olmadığını savunmuştur. Manicavasagar ve ark (2003) da çocukluk ayrılma anksiyetesi tespit edilen bireylerin %63'ünün ebeveynlerinden bir tanesinin yetişkin ayrılma anksiyetesi tanısı almış olduğunu, ayrıca bu ebeveynlerin çocukluklarında da ayrılma anksiyetesi yaşadıkları ifade edilmiştir. Bu sonuçlara göre ayrılma anksiyetesi bozukluğunun bazı ailelerde kümelenme gösterdiği düşünülmektedir (Manicavasagar, 2000).

1.3.3. Epidemiyolojisi

DSM IV de ayrılma anksiyetesi bozukluğunun sıklığının çocukluk çağında %4, ergenlik döneminde ise %2-4 oranlarında olduğu belirtilmiştir (APA, 1994). Amerika Birleşik Devletleri'nde yaklaşık 1000 katılımcıyla gerçekleştirilen Ulusal Eşanı Çalışması Replikasyonu ile Ulusal Ektanı Çalışması Replikasyonunun oldukça geniş çaplı bir araştırma olarak kabul edilmektedir. Bu araştırma kapsamında yetişkin ayrılma anksiyetesinin sıklığı da araştırılmıştır. Çalışmada yetişkin ayrılma anksiyetesi bozukluğunun yaşam boyunca görülme sıklığı %6.6 olarak saptanmıştır. Çocukluk çağında görülen ayrılma anksiyetesi sıklığı ise %4.1 olarak tespit edilmiştir. Çocukluk ayrılma anksiyetesi görülen bireylerin %36'sında şikayetlerin erişkin dönemde de devam ettiği belirtilmiştir. Bununla birlikte yetişkin ayrılma anksiyetesi görülen bireylerin %77.5'inde şikayetler ilk olarak erişkin dönemde görülmektedir (Shear, 2006). Yetişkin ayrılma anksiyetesi genellikle diğer psikiyatrik bozukluklarla karıştırılmakta veya eşlik eden psikiyatrik sorunların tabloya hakim olmaları nedeniyle tanısı konulamamaktadır. Bu nedenle çeşitli araştırmalarda bu bozukluğun tahmin edilenin üzerinde olduğu ifade edilmiştir (Ollendick et al., 1993; Manicavasagar et al., 1997). Yetişkin ayrılma anksiyetesinin genetik faktörlerle ilişkisine dair görüşler yanında, sonradan kazanılan bir durum olduğunu savunan bir grup vardır.

Manicavasagar ve ark. (2000), bu sorunun çocuklukta başlayıp yetişkin döneme kadar sürdüğünü ifade ederken, Costello ve ark. (2003), çocukluk döneminde görülen ayrılma anksiyetesinin üç yıllık bir dönem sonunda belirtilerinin ortadan kalktığını, bazı

hastaların ek olarak depresyon tanısı aldıklarını belirtmiştir. Benzer şekilde Foley ve arkadaşları da (2004), bu bozukluğun sadece çocukluk ve ergenlik döneminde görüldüğünü ifade etmektedir. Bu konuda yapılan bazı araştırmalar yetişkinlikte görülen ayrılma anksiyetesinin çocukluk döneminde görülen ayrılma anksiyetesinden bağımsız bir durum olduğunu ortaya koymuştur (Manicavasagar et al. 2000, Cyranowski et al., 2002).

Ancak bu araştırmaların örneklemi yetersiz olduğundan genellenememektedir.

Ayrılma anksiyetesi konusunda yapılan epidemiyolojik bir çalışmada bu sorunun yaşam boyu prevalansı %66 olarak tespit edilmiştir (Shear et al, 2006). Araştırmacılar bu çalışma verileri ışığında ayrılma anksiyetesinin DSM tanı ve sınıflama sistemi içerisinde yer almasını önermişlerdir. Araştırmada, ayrılma anksiyetesinin kadın cinsiyette daha fazla görülmesine rağmen, erkeklerde görülen ayrılma anksiyetesinin daha çok erişkin dönemde görüldüğü belirlenmiştir. Bireyin günlük yaşam fonksiyonlarını bozduğu belirlenen yetişkin ayrılma anksiyetesinin, eğitim düzeyi düşük olan, işsiz veya boşanmış daha sık görüldüğü gösterilmiştir.

Yetişkin ayrılma anksiyetesinin bazı psikolojik bozukluklarla birlikte seyrettiği bildirilmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar genellikle ayrılma anksiyetesi ve panik bozukluklar arasındaki ilişki üzerine yoğunlaşmıştır. Bazı araştırmalarda ayrılma anksiyetesinin panik bozukluk gelişme riskini artırdığı ifade edilmektedir (Bowlby, 1973). Bununla birlikte bu iki durum arasında bir ilişki olmadığını savunan çalışmalar da mevcuttur (Otto et al., 2001). Manicavasagar ve Silove (1997) tarafından yürütülen çalışmalarda çocukluk döneminde görülen ayrılma anksiyetesinin panik bozukluklar için zemin hazırladığı ifade edilmiştir. Benzer şekilde panik bozukluk tanısı konmuş bireylerin hem çocukluk hem de erişkinlik döneminde ayrılma anksiyetesine ait belirtiler gösterdiği bildirilmiştir. Bununla birlikte Panik bozukluk ve ayrılma anksiyetesi ek olarak depresyon gibi bazı psikiyatrik bozukluklarla birlikte seyretmektedir (Gittelman and Klein, 1984).

Literatürde kısa süreli takip ile yapılan araştırmalara göre ayrılma anksiyetesine eşlik eden çeşitli bozukluklardan bahsedilmektedir. Ancak bu konuda daha net bir sonuç varabilmek için yeterli örneklem sayısına ulaşılması ve çalışmaların kısa süreli izlem çalışmalarından çok boylamsal çalışmalar şeklinde yürütülmesi gerekmektedir.

Ayrılma anksiyetesinin erişkin dönemde de görülmesi, bu durumun çocuklukta görülen ayrılma anksiyetesiyle olan ilişkisini gündeme getirmiştir. Ayrılma anksiyetesine dair kriterle ICD 10 ve DSM-V de yer almasına rağmen yetişkin dönemde görülen ayrılma anksiyetesine dair bir tanımlama yapılmamıştır. DSM IV de bu durumun geç ergenlikte nadiren ortaya çıkabildiği ifade edilmekte ve yetişkinlerde görünümüne dair bir kriterden bahsedilmemektedir (APA 1994). Ayrılma anksiyetesi bozukluğu için bir yaş sınırlaması verilmemesine rağmen DSM bu bozukluğu bir çocukluk çağı hastalığı şeklinde ele alınmaktadır (Cyranowski et al. 2002). Çeşitli kılavuzlarda yer almamasına rağmen erişkin ayrılma anksiyetesinin toplumda tahmin edilenden daha yüksek oranlarda görüldüğü belirtilmektedir (Ollendick et al., 1993; Cyranowski et al., 2002).

1.3.4. Klinik özellikleri

Ayrılma anksiyetesi bozuklukları çocukluk ve erişkin dönemde genel olarak benzer klinik özelliklere sahiptir (Silove et al., 2010). Bununla birlikte her iki durumunun belirtilerinin farklı olduğunu savunan görüş de mevcuttur. Çocukluk döneminde ayrılma sonrasında görülen ciddi zorlanma ile çocuklar ayrılık temalı rüyalar ve kabuslar görmektedirler. Yetişkinlikte görülen ayrılma anksiyetesinde sadece ebeveynler değil çocuklar ve partnerler de etkili olmaktadır. Çocuklukta fiziksel şikâyetler yerini bilişsel ve duygusal belirtilere bırakmıştır (Silove et al., 2007). Bireyler işe gitmek istemeyebilir, bağlanma figürü ile ayrılmamak için uzun süreli telefon görüşmeleri yaparak korkularını yenmeye çalışmaktadırlar (Silove et al., 2007). Bu dönemde görülen ayrılma anksiyetesi ile agorafobi ile seyreden panik bozukluk tanısı arasında ayırıcı tanıya gidilmesi gerekmektedir. Her iki durumda da birey evden ayrılmak istemez. Ancak nedenler farklıdır. Panik bozukluklarda birey panik atakları tetikleyen durumlarla karşılaşmamak için eve kapanırken, ayrılma anksiyetesinde evde kalma isteği bağlanma figürüne olan yakınlığı sürdürme çabasıdır (Silove et al., 2010). Çocukluk döneminde ayrılma anksiyetesi bozukluğu olup erişkin çağda belirtileri devam eden hastaların stres altında iken panik benzeri davranışları olması nedeniyle çoğu zaman panik atak tanısı almaktadırlar. Bu tür hastalara ayrılık korkusu veya bu tür durumlara ilişkin kaygıları sorulmalıdır (Cyranowski et al. 2002). Bağımlı kişilik bozukluğu ve ayrılma anksiyetesi bozukluğu arasındaki ilişkiyi inceleyen Loas ve ark. (2002) iki durum arasında bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Shear ve ark (2006) ayrılma anksiyetesi bozukluğunun

çocukluk döneminde ve erişkin dönemde çeşitli anksiyete bozuklukları ve duygu durum bozuklukları ile ilişkili olduğunu göstermişlerdir.

Yetişkin dönemde görülen ayrılma anksiyetesi komplike yas ile de tetiklenebilmektedir. Wijeratne ve Manicavasagar (2003) geriatrik dönemde üç hastada yetişkin ayrılma anksiyetesi bozukluğu tespit etmişlerdir. Bu olguların ikisinde tanı çocuk kaybı öyküsü ile ilişkilendirilmiştir. Shear ve ark (2011) çocukluk dönemde başlayıp erişkin dönemde devam eden ayrılma anksiyetesi olan bireylerin komplike yas durumu nedeniyle yüksek riskli olduklarını belirtmişlerdir. Buna göre bireyin sevdiği birini kaybetmesi erken dönemde yaşanan ayrılık kaygısını tetikleyebilmektedir.

Ayrılma anksiyetesi belirtileri görülen hastalar üzerinde yapılan bir araştırmada savaş görmüş bir grupta post travmatik stres bozukluğu görülen katılımcıların yaklaşık yarısında erişkin dönemde ayrılma anksiyetesi belirtilerinin görüldüğü tespit edilmiştir. Bununla birlikte erişkin dönemde ayrılma anksiyetesi görülen bireylerin tamamında post travmatik stres bozukluğu tespit edilmiştir (Silove et al., 2010).

Anksiyete bozukluğu olan bireylerin semptomlarının şiddetini değerlendirmeye yönelik bir çalışma esnasında, anksiyete bozukluğu olan katılımcılar kontrol grubundaki katılımcılarla karşılaştırılmıştır. Sonuçta anksiyete bozukluğu tespit edilen bireylerde kontrol grubuna göre ayrılma anksiyetesi belirtilerinin daha belirgin olduğu ortaya konmuştur. Bununla birlikte araştırma kapsamında anksiyete bozukluğu olan bireylerin yaklaşık yarısında en az bir türde kişilik bozukluğu tespit edilmiştir. Bu bireylerde C küme kişilik bozukluğunun oldukça yaygın olduğu belirlenmiştir. Ek bir kişilik bozukluğu tespit edilen hastalarda anksiyete belirtilerinin diğer katılımcılara göre daha önce ortaya çıktığı, ayrılma anksiyetesi belirtilerinin daha belirgin olduğu, genel fonksiyonlar açısından yeterli iyileşme görülmediği bildirilmiştir. Ayrıca ek olarak görülen kişilik bozukluğu sayısı ile ayrılma anksiyetesi belirtilerinin yoğunluğu arasında güçlü bir korelasyon saptanmıştır (Oson and Takabashi, 2006).

Ayrılma anksiyetesine bazı duygu durum bozuklukları da eşlik etmektedir. Bipolar bozukluk olan hastalarda olmayan hastalara göre ayrılma anksiyetesi semptomlarının daha belirgin şekilde gözlemlendiği ifade edilmektedir. Bununla birlikte ayrılma anksiyetesi bozukluğu görülen hastalarda eşlik eden bipolar bozukluğun ilk

görülme yaşı ile ayrılma anksiyetesi semptomları arasında bir ilişki tespit edilmiştir (Pini et al., 2005).

Ayrılma anksiyete bozukluğu belirtilerinin gebe hastalarda inceleyen bir çalışmada katılımcılar arasında ayrılma anksiyetesi bozukluğu olan katılımcılarına depresyon ve anksiyete puanlarının daha yüksek olarak belirlendiği gösterilmiştir (Eapen et al., 2013). Bu hasta grubunda ayrılma anksiyete bozukluğu ile yaygın anksiyete bozukluğu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu gösterilmiştir.

Ayrılma anksiyetesi bozukluğunun cinsiyetle ilişkisini inceleyen araştırmalar farklı sonuçlar ortaya koymuşlardır. Bazı araştırmalarda çocukluk döneminde görülen ayrılma anksiyetesinin kızlarda daha fazla oranda görüldüğü belirtilmesine rağmen, her iki cinsiyet arasında ayrılma anksiyetesinin benzer oranda görüldüğünü ifade eden çalışmalar da mevcuttur (Compton et al., 2000; Sheikh et al., 2002; Allen et al., 2010).

Anksiyete ve duygu durum bozuklukları görülen hastaların değerlendirildiği bir araştırma kapsamında katılımcılardaki yetişkin ayrılma anksiyetesi sıklığı da incelenmiştir. Katılımcıların %21,7 sinde hem çocukluk döneminde hem de yetişkin dönemde ayrılma anksiyetesi bozukluğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte katılımcıların %20,7'sinde çocukluk çağında ayrılma anksiyetesi bozukluğu tespit edilmemesine rağmen erişkin dönemde belirtilerin görüldüğü bildirilmiştir (Pini et al., 2005). Bu çalışmada yetişkinlerde görülen ayrılma anksiyetesi bozukluğunun toplumda tahmin edilenden daha fazla oranda görüldüğü, hastaların günlük hayatını oldukça büyük oranda etkilediği ifade edilmiştir.

Erişkin dönemde görülen ayrılma anksiyetesi bozukluğuna zemin hazırlayan nedenlerin incelendiği bir araştırma kapsamında, çocukluk döneminde görülen agorafobinin ileride ayrılma anksiyetesi bozukluğu ile yakın ilişkisi gösterilmiştir. Aynı araştırma kapsamında, çocukluk döneminde görülen ayrılma anksiyetesi bozukluğunun özgül fobi, agorafobi ve majör depresif bozuklukların gelişimindeki öncül rolü gösterilmiştir (Biederman, 2007).

1997 yılında Madicavasagar ve ark. (Manicavasagar and Silove, 1997) tarafından yapılan bir çalışmada erişkinlerde ayrılık anksiyetesinin tanımlanabilirliği değerlendirilmiştir. Yetişkin ayrılma anksiyetesi ölçeği ve ayrılma anksiyetesi belirti

envanteri kullanılarak katılımcıların geriye dönük çocukluk dönemine ait ayrılma anksiyete durumları incelenmiştir. Yetişkin ayrılma anksiyetesi tespit edilen katılımcıların büyük bir bölümünde bu belirtilerin daha çocukluk çağından itibaren görüldüğü saptanmıştır. Katılımcıların üçte birinde belirtilerin doğrudan erişkin dönemde ortaya çıktığı görülmüştür. Bu sonuçlar, ayrılık anksiyete bozukluğunun çocukluk çağıyla sınırlandırılmaması gerektiğini göstermesi açısından son derece önemlidir. Bu çalışma kapsamında yetişkin ayrılma anksiyetesi bozuklu saptana bireylerde görülen en sık klinik bulgular tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1: Yetişkin ayrılma anksiyetesi görülen bireylerde klinik belirtiler ve görülme oranları (Manicavasagar and Silove, 1997).

Klinik belirtiler	Görülme oranı
Bağlandığı figürün kendisini terk etmesi durumunda bu durumla baş edemeyeceğini düşünme	%81
Bağlandığı bireylere zarar geleceği endişesini taşıma	%81
Geceleri yalnız olarak uyumakta zorlanma	%72
Evde yakınları ile birlikte iken kendisini güvende hissetme	%72
Bağlandığı kişiler tarafından terk edilme endişesi	%69
Yakınlarından ayrılma durumunda veya bırakılma düşüncesi ile panik atak geçirme	%67
Yakınlarının uzakta olduğunu düşünmenin zorlanmaya neden olması	%64
Bağlı olduklarıyla olan ilişki yoğunluğundan endişe duyma	%64
Günlük hayatında yakınları ile görüşmesinde aksama durumunda sıkıntı hissetme	%58
Yakınlarından ayrılmaya neden olacak olayların olasılığından endişe duyma	%58
Yakınları ile düzenli telefon görüşmesi yapamadığında sıkıntı hissetme	%58
Yakınları ile olan ilişkilerinden dolayı farklı sorunlar yaşayacağından endişe duyma	%53
Bağlı olduğu kişileri etrafında tutabilmek için çok konuşma	%50

Yetişkin ayrılma anksiyetesi bozukluğu görülen bireylerin diğer anksiyete bozukluklarındaki gibi çocukluklarında ebeveynleri tarafından aşırı koruyucu yaklaşım sergiledikleri tespit edilmiştir (Manicavasagar and Silove, 1999).

İKİNCİ BÖLÜM

EVLİLİK DOYUMU

Bireyin evlilik ile ilgili beklentileri ve bu doğrultudaki ihtiyaçların ne kadarının karşılandığı evlilik doyumunun bir göstergesi sayılmaktadır. Evlilik doyumu kavramına göre eşler eşlerini ve ilişkilerini öznel olarak değerlendirirler. Doyumun artması ile birlikte bireylerin değerlendirme şekilleri daha olumlu ve idealleştirilmiş hal almaktadır. Evlilik doyumu, bireylerin tüm ilişkilerinde duydukları mutluluk ve memnuniyet duygularıdır. Evlilikte görülen huzursuzlukların eşler ve çocukların fiziksel ve ruhsal sağlıkları üzerine olumsuz etkileri vardır. Sağlıklı bir evlilik için eşlerin doyum algılaması çok önemlidir. Araştırmalar evlilik doyumu düşüklüğünün evli kadınlarda yaşam kalitesinde düşüşe, özellikle kadınlarda depresyon ile bağlantılı olduğu, her iki eşte de cinsel işlev bozukluğu ile ilgili olduğunu göstermiştir (Güleç, 2012).

Genel olarak evliliğin kişisel ve sosyal fonksiyonları göz önüne alındığında; evlilik hayatının, bireysel bazda farklılık göstermekle birlikte, kadın ve erkeğin fiziksel, psikolojik ve sosyal belirli ihtiyaçlarını karşılamayı amaçladığı görülmektedir (Özgüven, 2000). Bireylerin evlilik kurumuna yönelme sebepleri arasında; genel olarak evli olma durumunun sağlanması, ekonomik olarak daha iyi duruma geçilmesi, yalnız kalınmaması, cinselliğin meşru olarak yaşanması, bağımsızlık ve toplumda statü kazanılması ve sahiplenme olayının gerçekleşmesi gibi faktörler bulunmaktadır (Durak, 2004).

Evlilik doyumu, bireylerin stres ve kaygıya yol açmadan yaşamları ile ilgili konular hakkında görüş birliğine ulaştıkları, evliliklerini mutlu bir şekilde devam ettirdikleri ilişkiyi tanımlamaktadır (Özgüven, 2000). Özetle, evlilik doyumu bireyin çift ilişkisi ile bağlantılı mutluluk ve tatmin duygularının düzeyidir. Bireylerin evlilikle ilişkili duyguları, düşünceleri ve algıları evlilik doyumunu belirler. Bireylerin evlilik doyumu ve evliliğin kalitesinin yüksek olması evlilik bağının gücünü tanımlar (Kirby, 2005).

Evlilik doyumu üzerine etkisi olan psikolojik ihtiyaçların bazıları; sevmeye ve sevilme ihtiyacı, güvenme ve güvenilme ihtiyacı, ilgi görme ve desteklenme, istendiğini hissetme ihtiyacı, terk edilmeyeceğini bilme ihtiyacı, önemsenme ihtiyacı, güvende olma ve korunma ihtiyacı, iletişimin açık olması ihtiyacı, cinsel haz ihtiyacı, bireysel özgür

olma ihtiyacı, anne-baba olma ihtiyacı, finansal ve sosyal yaşamda eşitlik ihtiyacı, öz gelişimini sağlamak ve manevi değerler ihtiyacıdır (Tarhan, 2005).

Evlilik doyumu, evlilikte eşlerin hissettiği mutluluğun önemli göstergesi olduğu ve hem ailevi hem bireysel olarak eşlerin iyiliğinin sağlanmasında ve bunun sonucunda sağlıklı evliliğin topluma sağlayacağı yararlar açısından çok önemlidir (Bradbury and Fincham, 1990).

Literatürde, bireylerin evlilik doyumunun geçmiş yaşantılarından etkilendiği gösterilmiştir. Bireylerin evlilik kalitesinin yüksek olması ile ebeveynlerin evlilik kalitesinin yüksekliği arasında pozitif yönde bir ilişki varlığı gösterilmiştir. Sağlıklı ailenin işlevleri; duyguları paylaşma, duyguları anlama, bireysel farklılıkların varlığını kabul etme, ilgi ve sevgi duygularının gelişimi, birlikte hareket etme, mizah anlayışının varlığı, hayatı devam ettirmek ve güvenliğinin sağlanması ihtiyaç duyulan öğelerin sağlanması, problemlerin sağlıklı bir biçimde çözülmesi, geniş bir felsefi düşüncenin varlığı, bağlılık ve sorumluluk, takdir duygularının ifadesi, iletişim içinde olma, beraber zaman geçirme, maneviyat, problemlerle başa çıkma becerileri olarak sıralanabilir (Nazlı, 2000).

2.1. Evlilik Doyumunu Açıklayan Kuramlar

Literatürde evlilik doyumu ile ilgili mevcut olan kuramsal yaklaşımların bazıları aşağıda verilmiştir:

2.1.1. Dinamik Hedef Teorisi

Birçok evlilikte, evlilik hayatı ulaşılmak istenilen hedefler üzerine kurulur. Dinamik hedef teorisine göre, bu hedeflere, özellikle öncelikli olanlarına, ulaşılması evlilik doyumunu önemli ölçüde belirler ve etkilemektedir.

Dinamik hedef teorisinde dört esas madde söz konusudur.

- Bireylerin, evlilikleri süresince ulaşmak istedikleri birçok hedefleri olur.
- Bu hedeflerdeki öncelik sabit olmayıp, dinamik şekilde değişebilmektedir.
- Evlilik süreci içinde öncelikli hale gelen hedefler, evlilik doyumunu belirlemektedir
- Öncelikli hedeflerde değişiklik meydana gelmesi ve/veya öncelikli olan hedeflere ulaşılmasında kolaylık sağlanması evlilik doyumunu etkilemektedir (Li and Fung, 2011).

Evlilik hedeflerini; eşlik hedefleri, kişisel gelişim hedefleri, araçsal hedefler olmak üzere üç ayrı kategoriye ayrılmaktadır. Eşlik hedeflerinde; bireylerin evliliğe karşı bağlılıkları ve aidiyetleri ile ilgili ihtiyaçları kapsamaktadır. Kişisel gelişim hedeflerinde; bireylerin, evlilik süreci içerisinde, gerçekleştirme ya da geliştirme isteklerini içermektedir. Evlilik kişisel gelişimi destekleyen bir çevreyi sağlanmalıdır ve iyi evlilik fırsatlarına sahip olan kişilerde genellikle kişisel amaçlar bulunur (Li and Fung, 2011).

Araçsal hedefler ise eşlerin, ev işleri, aile bütçesini sağlamak, çocuk yetiştirmek gibi sorumlulukları yerine getirmek için birbirleri ile paylaşımları gereken hedeflerdir. Evlilikteki en önemli ögenin araçsal hedeflerde başarılı olmak olduğu gösterilmiştir (Li and Fung, 2011/2).

Sağlam bir evlilik ilişkisi için, enerjinin dış çevrenin değiştirilmesine yöneltilmesi yerine, eşlerin ilgi alanlarına uygun olan hedefler belirlemeli ve içsel duygularının düzene girmesi için çabalamalıdır. Bu doğrultuda, genç çiftlerin önceliği kişisel gelişim hedefleri, orta yaşlı çiftlerin araçsal hedefler ve yaşlı çiftlerin eşlik hedefleri olmalıdır (Kubat, 2012).

2.1.2. Psikodinamik Model

Bu kuramsal yaklaşıma göre, bireyler bilinçsiz veya bilinçli olarak narsistik gereksinimlerini doyuran eşler aramaktadırlar. Buna örnek olarak eşlerden birinin agrasif ve baskın, diğer eşin ise mazoşistik ve boyun eğici yaklaşımının olmasıdır. Bu şekilde bireyler egolarına ait ideallerinin gerçekleşmesini sağlayacak kişiyi eş olarak seçerek evliliği egolarının tatmini için kullanmaktadırlar. Psikodinamik yaklaşıma göre, bireylerin ihtiyaçlarının benzer olması da bir araya gelmesine yol açmaktadır. Çalışmalar ile eşlerdeki benzerlik düzeylerinin artışının evlilik uyumunu arttığı gösterilmiştir (Ersanlı ve Kalkan, 2008).

2.1.3. Kişilerarası İletişime Dair Sosyal Biliş Kuramı

Miller ve Steinberg tarafından ortaya atılmış bir kuramdır. Evlilik sürecindeki bireylerin ilişkisini ve doyumunu açıklamaya çalışır.

Bu kurama göre birey eşini toplumsal normlar şeklinde değerlendirmeyip salt kişilik özellikleri ile ele alırsa, evlilikten aldığı doyum artacaktır. Bunun sebebi olarak eşin sahip olduğu özellikleri ve bireysel farklılıkları ile kabul edilmesinin, kontrolcü bir davranış değil de, eşitlikçi bir yaklaşım olduğu ile açıklanmaktadır (Gökmen, 2001).

2.1.4. Biyolojik Kökenli Bağlanma Kuramı

Bowlby'ın bağlanma kuramına göre, eşlerin birbirleriyle olan etkileşimleri ve bağımlılık algıları dahil olmak üzere, bireylerin kuracakları tüm ilişkiler bebekliğinde anne figürüyle kurdukları ilişkilerin niteliği tarafından belirlenmektedir. Bağlanma kuramında, anne-babanın çocuğuyla olan ilişkilerinin sonucu olarak çocuk, kendi ve başka insanlarla ilgili zihinsel anlamda temsiller meydana getirmektedir. Bu zihinsel temsiller hayatın ilerideki dönemlerinde oluşturulan yakın ilişkilerde bir model görevi görmektedirler. Bowlby bu durumu "İçsel Çalışma Modelleri" olarak adlandırmıştır. Bu yaklaşıma göre yetişkin dönemde oluşan yakın ilişkiler, davranış ve duygular bu model çerçevesinde gelişmektedir (Çınar, 2008)

2.1.5. Sosyal Öğrenme Kuramı

Bu kuram sosyal mübadele kuramına dayanmaktadır. İkili ilişkilerdeki bağımlılığı açıklamaya çalışır. İlişkiden alınan doyumla ilişkiye bağımlı olma durumunu farklı kavramlar olarak tanımlayan sosyal öğrenme kuramına göre, bireyin kendi ilişki ve evliliğinin yönetimi, ebeveynlerinin evliliğinden elde ettiği gözlem ve deneyimlerine dayanır. Ebeveynler bireyler için rol model oluşturmaktadırlar. Bu kurama göre; bireyler doğarken değil sonradan bazı davranış kalıplarına bürünmektedirler. Burada taklitle öğrenmelerin gerçekleşebildiği vurgulanmaktadır (Bandura, 1977).

Sosyal öğrenme kuramına göre, bireyin kendisine doyum sağlamamasına rağmen bir ilişkiyi sürdürmesi yüksek derecede bağımlılığı ile açıklanabilmektedir. Sosyal mübadele kuramına göre bu bağımlılık karşılaştırma veya seçenekler için karşılaştırma düzeyi ile belirlenmektedir (Hovardaoğlu, 1996). Karşılaştırma düzeyi, bireyin kendi gözlemleri ve yaşantısına dayanarak bir ilişki türüne yönelik görüşü doyum açısından nötr bir noktadadır. Deneyimlediği bir ilişkiden aldığı sonuç bu noktanın üzerinde olursa ilişkiyi doyum verici olarak algılamaktadır. Bu noktanın altında kalan sonuçlarda birey, bu ilişkiyi doyum sağlamayan bir ilişki olarak algılamaktadır. Seçenekler için

karşılaştırma düzeyinde birey mevcut ilişkisini başka bir kişi ile yaşaması halinde alacağı doyum konusunda tahminlerinin orta noktasındadır. Kurama göre bireyler bir ilişkinin sürdürülüp sürdürülmemesine karar verirken seçenekler için karşılaştırma düzeyine başvurduklarıdır (Hovardaoğlu, 1996). Bireyin seçenekler için karşılaştırma düzeyi, mevcut ilişkisinden elde ettiği doyumun altında ise birey ilişkisini devam ettirme kararı almaktadır. İlişkilere dair beklentiler, mevcut ilişkileri etkilemektedir. Bu bilgiler, bireylerin beklentilerinin karşılanması halinde mevcut evlilikten doyum sağlandığı ve uyumlu bir çift olarak evliliğin sürdüğü, tersi durumda uyumun bozulduğunu göstermektedir.

2.1.6. Romantik Aşk Kuramı

Aşk kavramı çok uzun zamandır sanatın bütün dallarında en çok işlenen konulara arasında bulunmakla birlikte son otuz yıldır psikolojinin çalışma alanı içerisinde yerini almıştır (Brown, 1994). Walster'in geliştirdiği Romantik Aşk Kuramı'na göre, aşık olmak, duygularının adlandırılması ve sosyal öğrenmeyle açıklanabilir. Bireyler toplumsal yaşamdan aldıkları izlenimler ile aşkın nasıl bir duygu olduğu, aşık olanların nasıl davrandığı ve kimlere karşı bu duygunun beslenebileceği ile ilgili olarak aşk hakkında bilgi toplamaktadırlar. Bu kurama göre çevrede aşık olunacak bir modelin olması durumunda, birey duygularının sebebini o kişide arayacak ve o kişiye aşık olduğunu düşünecektir (Hortaçsu, 1991).

Berscheid ve Walster (1978)'a göre tutkulu aşk bir insanı içine çekmek şeklinde tanımlanmaktadır. Diğer taraftan dostça sevgi, birlikte yaşayan iki kişinin birbirlerine karşı hissettikleri şefkat duygusudur. Romantik aşkın temelinde fiziksel çekicilik olup, hızlı başlar ve tamamen şiddetli duygular barındırmaktadır. Bunun yanısıra yoğunluğu hızlı tüketilmektedir (Özen ve Gülaçtı, 2010).

2.1.7. Evlilikte Yükleme Kuramı

Yükleme kuramı evlilik ilişkisi içindeki sorumluluk ve nedensel ilişkiler üzerinde durmaktadır. Uyumsuz ve uyumlu olan eşlerin, yönlendirim, niyet ve suçluluğun dahil

olduğu sorumluluk yüklemeleri ile, birbirlerinden ayırt edildikleri öne sürülmektedir (Tutarel-Kışlak, 1995).

Nedensel yüklemeler bir olayı meydana getiren etmenler ile ilgilidir. Nedensel yüklemelerde istikrar, ağırlık noktası, genellik ve kontrol boyutları söz konusu olup, evlilikte görülen nedensel yüklemeler bu boyutlarla anlaşılabilir. Diğer yandan sorumluluk yüklemeleri, bireylerin meydana gelen bir olaya karşın hesap verebilirliğiyle ilişkili bir kavramın betimlenmesinde kullanılır. Nedensellik yüklemeleri olgu/hadiselere nelerin sebep olduğuyla ilgilidir. Sorumluluk yüklemeleri ise hadiselerden kimin/kimlerin mesul olduğuyla ilgilidir. Sorumluluk yüklemelerinde niyet boyutu önemli bir yer tutmaktadır. Bazı sosyal psikologlara göre sorumluluk ve nedensel yüklemelerinin yanısıra, suçluluk yüklemeleri de ayrı bir boyut oluşturmaktadır. Suçluluk yüklemelerinde, kusur konusunda hatayla ilişkili değerlendirici yargılar yer almaktadır. Yüklemeyi yapan kişi bireyi bir olaydan dolayı sorumlu görüp, onu suçlamayabilir. Suçlama, nedensel ve sorumluluk yüklemeleri arasında bir sıralama olup, suçlama için sorumluluk yüklemesi, sorumluluk yüklemesi için nedensel yüklemesinin varlığı gerekmektedir (Koca, 2013).

2.1.8. Kriz Kuramı

Kriz kuramı, strese neden olan olaylar karşısında, aile üyelerinin tepki verme şekillerini ve ailenin işlevlerini açıklamaya çalışmaktadır. Bu kuram, yaşam olaylarını stresör olarak kabul etmekte ve bu stresörlerin boyutunun aile yapısının değişmesine neden olabilecek büyüklükte olabileceği belirtilmektedir. Stresli olaylar tanımına; aile üyelerinin duygusal durumu, kişilerarası çatışmalar ve ekonomik problemler girmektedir. Bu kurama göre, kriz ortamında evlilik doyumu düşmekte ve bunun sonucunda boşanma olmaktadır (Bradbury and Karney 1995).

2.2. Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler

Evlilik doyumunu belirleyen en önemli faktörlerden biri evlilikte ortaya çıkan problemlerin çözülmesine yönelik beceridir. Bir evlilikte sorun ortaya çıkabileceği kabul

edilip, problemleri pozitif bir şekilde çözülmesi ilişki üzerine olumlu ve güçlendirici etkisi vardır (Hünler ve Gençöz, 2003).

Evlilikte çocuk sahibi olunması ortaklık, sevgi ve mutluluk kaynağı olmaları nedeniyle aile üyeleri arasındaki bağları kuvvetlendirmekte ve aile bağlarını temsil eden duygusal iletişimin yaşanmasını artırmaktadır. Bununla birlikte çocukların evlilik üzerine olumlu ve olumsuz etkileri vardır. Çocuk bakımı görevi tecrübe gerektiren zor bir iş olup çoğunlukla annelere yüklenmektedir. Bunun sonucunda eşler arasında gizli bir çatışma ortaya çıkabilir ve çiftlerin mutluluğu ve huzuru dolaylı olarak etkilenmektedir (Hasta, 1996).

Solmuş (2011) ilişkinin süresinin ve statüsünün de evlilik doyumu üzerine etkisinin olduğunu öne sürmektedir. Eşlerin evlilik öncesi dönemde birbirlerinin genel yaşam hayatlarını ve birbirlerine karşı meydana gelecek güven düzeyinin boyutunu anlayabilmeleri çok önemlidir.

Hasta (1996) yaptığı araştırmada evlilik doyumunu etkileyen birçok faktör saptamıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre bireylerin mesleği ve statüsü evlilik doyumu üzerine etkilidir. Genelde bireylerin meslek statüsünün artması ile birlikte yaşam standardı da yükselmektedir. Bununla birlikte mesleki olarak iyi konumda olan bireylerin evlilik doyumları artmaktadır.

Evlilik doyumu evliliğin süresine, şekline, maddi duruma, kadın ya da erkek olma durumuna göre farklılık göstermektedir. Evlilik doyumu, olumlu ya da olumsuz etkiye neden olan faktörlerin saptanması için önemli bir kavram olarak kabul edilmektedir (Üncü, 2007).

Solmuş (2011) eşte fiziksel ya da psikolojik sağlık sorunu varlığının, evlilik ilişkisi üzerinde olumsuz etkisi olduğunu öne sürmektedir. Sağlık sorunlarının varlığı eşlerin evlilik kalitesini, uyumunu ve doyumunu düşürmektedir Ayrıca problemlerle eşle ilgilenilmesi farklı bir yüke neden olmakta ve tükenmişliğe de yol açabilmektedir.

Bir ilişkinin kalitesi, eşler arasındaki uyum ve ilişkiden elde edilen doyum birçok faktörden etkilenmektedir. Bunlar aşağıda verilmiştir:

Bireylerin kişilik özellikleri: Bireylerin farklı karakter yapıları çatışma sırasında davranış şekillerini, çatışmayla baş etme yöntemlerini ve çözüm yollarını belirlemektedir.

Kendine saygısı, güveni ve yeterliliği: Bireylerin kendilerine duydukları saygı, kendilerini bir ilişkiyi olumlu bir biçimde süreklilik konusunda ne kadar yeterli hissettikleri ve kendilerine ne kadar güvendikleri ilişki sürecinde tehlikeli bir rol üstlenir.

Demografik özellikler: Dini görüşte, politik inançlarda, meslek grubunda, gelir düzeyinde farklılıklar evlilik ilişkisini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilir.

Psikolojik ya da fiziksel sağlık sorunları: Eşlerden birinde veya her ikisinde kronik, psikolojik ya da fiziksel sorunların olması ilişkiyi etkileyebilir.

İlişkinin süresi ve statüsü: Evlilik öncesi dönemde eşlerin birbirlerinin genel yaşam anlayışları konusunda bilgiye sahip olmaları karşılıklı duyacakları güven düzeyinin saptamasında yararlıdır.

Sınırlar ve sınırların korunması: Eşler arasında saygı, sınır ve kendini koruyup güvence altında hissetme duygusu evlilik ilişkisinin kalitesini ve mutluluğunu olumlu yönde etkilemektedir (Solmuş, 2011).

Gözoğlu (2015)'na göre evlilik doyumunu etkileyen faktörler “değerler ve tutumlarda anlaşma” olarak tanımlanmaktadır. Bu faktörler aşağıda verilmiştir:

Eşe yönelik algılar ve yüklemeler: Eşin herhangi bir anda göstermiş olduğu davranışa ilişkin nedensel açıklamalardır. Bu davranışa yol açan etkenlerin açıklanmasının ilişkinin uyumu, fonskiyonu ve doyumu üzerinde etkili olacaktır.

Ebeveynler arası ilişkiler: Bazı ilişkiler ya da ilişki içindeki bazı tavırlar ebeveynlerden elde edinilen deneyimlerin, öğrenilenlerin bire bir tekrarının yapılması, yeniden yaşanması, yansımaları olarak değerlendirilebilir.

Fitzpatrick (1988) evlilik doyumu üzerine etkili olan faktörleri ve mutlu çiftlerin karakteristik yapılarını aşağıda gösterildiği şekilde tarif etmiştir:

1. Eşler kendi aralarında iletişimde pozitif sözlü olmayan mesajları fazla kullanmaları.

2. Genelde fikir birliği halinde olup paylaşımları ve g6r6şlerinin de ortak olmaları.
3. Anlaşmazlıkları 6z6mlerken açık fikirli olup uygun tutum içine girmeleri.
4. Çatışmadan kaçınmaya çalışmaları veya çatışmayı olumlu ilerletmeleri.
5. T6m s6relerde birbirlerini destekleyici tutum içinde olmaları.
6. Karşılıklı fikir birliğine varabilmeleri.
7. Aktarılan s6zl6 veya s6zs6z mesajlarda tutarlı olabilmeleri.
8. Eleştirileri pozitif bir biçimde yapabilmeleri.
9. Eşlerde memnuniyetsizlik derecesinin az, memnuniyet derecesinin fazla olması.

2.3. Evlilik doyumunu ve ayrılık

Bireyler mutlu olmak amacıyla evlenirler. Bireylerin evliliklerinden alacakları doyum b6y6k 6l6de eşlerin evlilik s6reci içinde beklentilerinin karşılanması ve mutlu olmalarından etkilenmektedir (elik, 2006). Diğer yandan bu beklentiler her zaman karşılanmayabilir. Evliliklerde doyumun yaşanmaması boşanma sonucuna yol açar (Hinde, 1997). alışmalar evliliklerinden doyum almayan çiftlerin boşandığını g6stermiştir (Sevim, 1999; G6ven, 2005).

Sevim (1999) eşlerin evliliklerinde yaşadıkları doyumsuzluğun yol açtığı sorunların son aşamasına gelmeden 6nce mevcut olan sorunu 6z6mlenmeye çalışmaları gerektiğini savunmaktadır. Eşler evliliklerinde yaşadıkları doyumsuzluk durumunun başlangıç aşamasında, bu durum şiddetlendikten sonra veya boşanma kararı vermeden 6nce psikolojik yardım aramaktadırlar. “Evlilik Danışmanlığı” merkezlerinde evli çiftlerin evlilikte yaşamakta oldukları sorunlar ile ilgili olarak yardım edebilecek konusunda uzman evlilik terapistleri veya psikolojik danışmanlar bulunmaktadır.

G6n6m6zde evliliklerini y6r6temeyen bireylerin evlilik doyumlarının az olduğu g6sterilmiş olup eşlerin yaşamakta oldukları sorunlar ile ilgili aile danışmanlığı birimlerinden yardım alabilecekleri belirtilmektedir (Onur, 2000).

Genelde eşler bir sorun ile karşı karşıya olduklarını d6ř6nmeye başladıkları andan çok, sorunun şiddeti artınca veya bu sorunla başa ıkamadıklarında terapi desteği alma ihtiyaı hissederler (6zg6ven, 2000).

Binici Azizoglu'nun (2002) yaptığı çalışmada evlilikleri sırasında psikolojik yardım alan bireylerin almayanlara göre evliliklerinden daha çok doyum aldıklarını saptamıştır.

Evliliklerinde doyumsuzluk yaşayan eşlerin ayrılıkla sonuçlanan son aşamaya gelmeden önce “evlilik ve aile danışman”larından destek almaları önemlidir (Kersten, 1990). Evlilik doyumu kavramının araştırılması, hem bireysel, hem ailevi iyilik durumunun sağlanması ve bunun sonucunda sağlıklı evliliklerin topluma sağlayacağı yararlar açısından önemlidir (Bradbury ve Fincham, 1990).

2.4. Evlilik Doyumu ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Literatürde evlilik doyumu konusunu inceleyen birçok yurt içi ve yurt dışı mevcuttur. Glenn ve Waver'in yaptığı çalışmada yaşamın yedi yönünün evrensel mutluluk üzerine etkisi araştırılmıştır. Bu çalışmada her ırka dair kadın dahil edilmiş olup 1972–1978 arasında nüfus sayımındaki bilgiler temeline dayanmıştır. Tüm katılımcılar için evlilik doyumunun, evrensel mutluluğun diğer yönlerine göre daha sağlam bir katkısı olduğunu görüşlerdir. Etkileyici faktörler olarak ise aile yaşamı, iş yaşamı, arkadaşlık ilişkileri, sağlık durumları, ekonomik süreçleri ve toplum yapılarını ele almışlardır. Evlilik doyumunun toplumsal mutluluğa da etkisi olduğu sonucuna varmışlardır (Çelik, 2006).

Harriman (1986), örneklem olarak 90 babanın ve 115 annenin alındığı çalışmasında, evlilikte çocuğun doğumu ile meydana gelen kişisel veya evliliğe ilişkin değişikliklerle, eşlerin evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Ailede ortaya çıkan değişikliklerle, evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Evlilik uyumu iyi olmayan eşlerin, evlilik uyumu iyi olan eşlere göre, çocuklarının doğumu ile birlikte evliliklerinde daha fazla olumsuzluk meydana geldiği görülmüştür. Evlilik uyumu iyi olan veya olmayan eşlere bakıldığında her iki grupta da, bu olumsuz değişikliklerden kadınlar, erkeklere göre daha fazla etkilenmişlerdir (aktaran Güven, 2005).

Meyers'in yaptığı çalışmada (2000), evlilik doyumu ile çocukların psikolojik uyumu arasındaki ilişki araştırılmış olup ebeveynin depresyon düzeyininin ve çocuk

yetiştirme tutumlarının bu ilişkiden etkilenip etkilenmediği araştırılmıştır. Yukarıda adı geçen araştırmanın sonucuna göre çocuklarda görülen davranışsal sorunlar ile ebeveynin evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Çocuklarına gösterdikleri ilginin az olan annelerde evlilik doyumlarının daha düşük olduğu saptanmıştır. Özbeklik'in (2006) yaptığı çalışmada kadınların evlilik ve annelik kalitesi arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu araştırmanın sonucunda annelik kalitesinin evlilik kalitesi ile anlamlı olarak doğru orantılı olduğu gösterilmiştir. Evlilik kalitesi ile annelik kalitesi arasındaki ilişkinin annenin çocukluk döneminde gözlemlediği ve algıladığı annelik tutumlarından, stresli yaşam şartlarından, çalışma şartlarından tatminden ve eşinin yaşından etkilendiği saptanmıştır.

Cihan-Güngör'ün (2007) çalışmasında evlilik doyumunun açıklanması amacıyla, bazı kişilik özellikleri arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkileri araştırmaya yönelik bir model geliştirilmiştir. Bu kişilik özellikleri; evliliğe hazır oluş düzeyi, psikolojik belirtiler, stresle başa çıkma tarzlarından olan aktif planlama ve gelişime açıklık, evlilikte öz yetkinlik, duygusal tutarsızlık, özdenetim ve yumuşak başlılık olarak ifade edilmiştir. Araştırmada örneklem grubu 620 kadın ve 404 erkeğin dahil olduğu 1024 evli bireylerden oluşmaktaymış. Evlilik doyumunun; aktif planlamadan, psikolojik belirtilerden, evlilik için hazır oluştan ve evlilikteki öz yetkinlik düzeyinden doğrudan etkilendiği saptanmıştır. Arkadaş onayının evlilikten sağlanan doyumda artışa neden olurken, aile onayının herhangi bir etkisi olmadığı gözlenmiştir. İçsel baskının evlilikten elde edilen doyumun negatif yönde yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, evlilik yaşının evlilikten sağlanan doyum üzerine bir etkisi olmadığı görülmüştür. Eş benzerliği ve kök aile ile ilişkilerinin evlilik doyumunu en fazla yordayan değişkenler olarak belirlenmiştir. Erkeklerde evlilik doyumunun kadınlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Kaya (2003), evlilik uyumu ile çocuklarda görülen davranış problemleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, çocuklarda görülen davranış problemleri ile annelerin agresif ve kin davranışı ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı saptanmıştır. Diğer yandan, babalar için evlilik uyumu ile çocuklarda görülen davranış problemleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Yapılan bir çalışmada 250 çift üzerinde evlilik doyumunu için kişiliğin ve yakınlığın ilişkisi incelenmiştir. Eşten alınan desteğin ve cinsiyete özgü rollerin kadın ve erkekler önemli yordayıcıları olduğu gözlenmiştir. Söz konusu çalışmada evlilik

doyumunun evlilik süresi, çocuk sayısı ve yaştan etkilenmediği görülmüştür (Çınar, 2008).

Evlilik doyumunun çocuk sahibi olma ve sayısından etkilenip etkilenmediğini araştıran çalışmalar da vardır. Callan'ın yaptığı çalışmaya çocuk sahibi olan ve olmayan bireyler dahil edilmiştir. Çalışmaya yaş, eğitim düzeyi ve evlilik süresi benzer olan katılımcılar seçilmiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre evlilik doyumunun çocuk sayısından etkilendiği, çocuk sahibi olan bireylerin evliliklerinde daha fazla problemin görüldüğü ve boşanma durumu hakkında düşünceleri olduğu sonucuna varılmıştır (Callan, 1984).

Güven (2005) ilişkilerle ilgili bilişsel yanılgıların, problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu üzerindeki etkisini araştıran çalışmasına 151 kadın, 154 erkek katılımcı dahil edilmiştir. Çalışmada problem çözme becerileri ve evlilik ilişkisine bakış açısındaki farklılıklar evlilik doyumunu baz alınarak değerlendirilen, gözleme dayalı bir araştırma olmuştur. Demografik değişkenlerden yaş ve cinsiyetin evlilik doyumunu üzerine bir etkisi olmadığı sonucuna varılmıştır.

Literatürde evlilik doyumunu demografik açıdan araştıran çalışmalar mevcuttur. Fışiloğlu'nun (1992) tarafından yapılan bir çalışmada evlilik doyumunun evlilik süresinden, çocuk durumundan, yaştan, cinsiyetten, eğitim durumundan, dini inanıştan ve mesleki statüden etkilenmediği tespit edilmiştir.

Winemiller ve Mitchel'in (1994) yaptıkları çalışmada örnek evlilik problemleri karşısında bireylerin tercih ettiği çözüm yolları incelenmiştir. Söz konusu çalışmanın sonuçlarına göre evlilik doyumunu yüksek olan çiftlerin etkin çözüm yolları bulmada daha başarılı oldukları saptanmıştır.

Problem çözme becerilerine sahip olup, sorunlar karşısında çözümler üretebilmeleri bireylerin evlilik ilişkisinden sağladıkları doyumda bir ölçüt şeklinde ifade edilebileceği öne sürülmüştür. Bu nedenden yola çıkarak evlilikte evlilik doyumunu etkileyen unsurlar arasına problem çözme beceri düzeyleri de dahil edilmiştir (Bradbury and Fincham, 1990).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde sırasıyla araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları, araştırmanın hipotezleri ve verilerin çözümlenmesine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu araştırmanın amacı, 18-65 yaş arasındaki evli bireylerin ayrılma anksiyetesinin evlilik doyumuyla ilişkisini belirlemek ve bunları çeşitli değişkenler açısından ele almaktır.

Araştırma betimsel ve ilişkisel yöntem tarama modeline göre yapılmıştır. Tarama modelleri; geçmişte ya da günümüzde var olan bir olayı, var olduğu haliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2012). Katılımcıların verdikleri cevaplarda değişiklik yapılmaksızın veriler toplanarak var olan durum hakkında bireylerin görüşleri alınmaya çalışılmıştır.

3.2 Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmada veri toplama tekniği olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anketler katılımcılara online olarak internet aracılığıyla ulaştırılmıştır. Araştırmaya evli bireyler dahil edilmiştir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu verilerek cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, evlilik süresi, evlenme şekli, çocuk sayısı, eş ile yakınlık derecesi ve eş ile yaş farkı gibi başlıca demografik soruları cevaplaması istenir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Beck Depresyon ölçeği, Beck Anksiyete ölçeği, Yetişkin ayrılma anksiyetesi ve Evlilik yaşam ölçeği kullanılmıştır. Bu araçlara ilişkin bilgiler:

Evlilik Yaşam Ölçeği: EYÖ 1986 yılında (Tezer) tarafından evli bireylerin evlilikten aldıkları doyumunu değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. 10 sorudan oluşan 5'li likert tipindedir. Ölçekte her bir maddeye verilecek yanıt “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum”, “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerinden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 10 en yüksek puan 50'dir. Ölçekten alınan puanın düşüklüğü evlilik doyum düzeyinin düşük olduğunu, puanın yüksekliği ise bireyin evlilik doyum düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir

Yetişkin Ayrılma Anksitesi Ölçeği: YAA Ölçeği (2003), Manicavasagar, Silove, Wagner ve Drobny'in geliştirdiği yetişkin ayrılma anksiyetesine ilişkin bir öz-bildirim anketidir. YAA'nin geliştirilmesinde, Manicavasagar, Silove ve Curtis'in (1997) geliştirmiş olduğu, yetişkinlikteki ayrılma anksiyetesini değerlendiren, bir yarı-yapılandırılmış görüşme olan ASA-SI (The Adult Separation Anxiety Semistructured Interview), yetişkinlikteki AAB için taslak bir tanı oluşturmak amacıyla “altın standart” olarak kullanılmıştır. ASA-SI ile yetişkin AAB'nin tanısını koymada optimal düzeylerde puanlayıcılar-arası tutarlılığa (%100) ulaşılmıştır (Manicavasagar, Silove ve Curtis 1997; Manicavasagar, Silove, Curtis ve Wagner 2000). YAA, ASA-SI'da yer alan maddelere özdeş maddeler üzerine temellendirilmiştir. Her madde 4 puanlık bir ölçek üzerinde puanlanmıştır. Sıfır puan “bu durumla hiç karşılaşmadım” anlamına gelirken, 3 puan “bu durumla sıklıkla karşılaşıyorum” anlamındadır.

Beck Depresyon ve Beck Anksiyete Ölçeği: Bu çalışmada, BDÖ ve BAÖ anksiyete ve depresyon gruplarını belirlemek amacıyla kullanılmıştır. BDÖ ve BAÖ, Beck ve ark. tarafından (1978) geliştirilmiştir. Ölçeğin, yeterli düzeyde güvenilirlik ve geçerliğe sahip olduğu belirlenmiştir. Ölçek derecelendirmesi 0 ile 3 arasında gerçekleştirilmiştir.

3.4 Verilerin Çözümlemesi

Verilerin analizinde SPSS 23,0 paket programı kullanılarak, frekans ve betimsel istatistikler, yalnızlık ölçeğinde parametrik testler (t-testi, anova) kullanılmıştır. Ölçeklerin aralarındaki ilişkiyi analiz edebilmek için korelasyon ve regresyon analizi tekniklerinden faydalanılmıştır. Sonuçların yorumlanmasında 0,05 anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Tablo 2: Katılımcıların cinsiyetlerine ilişkin frekans dağılımları

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	162	57,9
Erkek	118	42,1
Toplam	280	100,0

Araştırmaya katılanların cinsiyet dağılımlarını incelediğimizde %57,9'u (162 kişi) kadın, %42,1'i (118 kişi) erkek katılımcılardan oluşmaktadır.

Tablo 3: Katılımcıların yaşlarına ilişkin frekans dağılımları

Yaş	Frekans	Yüzde
18-25	32	11,4
26-35	141	50,4
36-45	67	23,9
46-55	25	8,9
56 ve üzeri	15	5,4
Toplam	280	100,0

Araştırmaya dahil olan kişilerin yaş aralıklarına baktığımızda %50,4 oranında (141 kişi) 26-35 yaş aralığındaki kişiler göze çarpmaktadır. Daha sonrasında %23,9 ile 36-45 yaş aralığı, %11,4 ile 18-25 yaş aralığı, %8,9 ile 46-55 yaş aralığı ve %5,4 ile 56 yaş ve üzeri kişilerin yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4: Katılımcıların eğitim durumlarına ilişkin frekans dağılımları

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde
İlkokul	12	4,3
Ortaokul	10	3,6
Lise	50	17,9
Üniversite	148	52,9
Lisansüstü	60	21,4
Toplam	280	100,0

Katılımcıların eğitim durumlarını incelediğimizde üniversite ve lisansüstü kişilerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. %52,9 üniversite, %21,4 lisansüstü, %17,9 lise, %4,3 ilkokul ve %3,6'sının ortaokul mezunlarından oluştuğu belirlenmiştir.

Tablo 5: Katılımcıların evlilik sürelerine ilişkin frekans dağılımları

Evlilik Süresi	Frekans	Yüzde
0-5	147	52,5
6-15	99	35,4
16-25	25	8,9
36 ve üzeri	9	3,2
Toplam	280	100,0

Katılımcıların evlilik sürelerini incelediğimizde %52,5'i (147 kişi) 0-5 yıl arası, %35,4'ü (99 kişi) 6-15 yıl arası, %8,9'u (25kişi) 16-25 yıl arası ve %3,2'si (9 kişi) 36 yıl ve üstünde evli olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 6: Katılımcıların evlilik şekillerine ilişkin frekans dağılımları

Nasıl Evlendiniz?	Frekans	Yüzde
Severek/Flört ederek	229	81,8
Görücü usulü/isteyerek	47	16,8
Görücü usulü/istemeyerek	4	1,4
Toplam	280	100,0

Katılımcıların büyük çoğunluğu severek evlendiklerini belirtirken, %16,8'i (47 kişi) görücü usulü/isteyerek ve %1,4'ü (4 kişi) görücü usulü/istemeyerek evlendiklerini dile getirmiştir.

Tablo 7: Katılımcıların çocuk sayısına ilişkin frekans dağılımları

Çocuk Sayısı	Frekans	Yüzde
Yok	88	31,4
Tek Çocuk	86	30,7
İki Çocuk	82	29,3
Üç Çocuk	21	7,5
Dört Çocuk	3	1,1
Toplam	280	100,0

Katılımcıların çoğu 0-5 yıl arası evli olduklarını belirtmişlerdi. Bu sebepten ötürü tabloyu incelediğimizde sonuçların tutarlı olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan kişilerin %31,4'ü (88 kişi) çocuğu olmadığını, %30,7'si (86 kişi) tek çocuğu, %29,3'ü (82 kişi) iki çocuğu, %7,5'i (21 kişi) üç çocuğu ve %1,1'i (3 kişi) dört çocuğa sahip olduklarını belirtmiştir.

Tablo 8: Katılımcıların eşi ile yakınlık derecesine ilişkin frekans dağılımları

Eş ile yakınlık derecesi	Frekans	Yüzde
Yakın akraba	7	2,5
Uzak akraba	12	4,3
Akraba ilişkisi yok	261	93,2
Toplam	280	100,0

Katılımcıların büyük çoğunluğu akraba ilişkisi olmadığını dile getirirken, %4,3'ü uzak akraba, %2,5'i yakın akraba olduklarını belirtmiştir.

Tablo 9: Katılımcıların eşi ile yaş farkına ilişkin frekans dağılımları

Eşle yaş farkı	Frekans	Yüzde
0-5 yaş arası	208	74,3
6-10 yaş arası	63	22,5
11-15 yaş arası	7	2,5
16 yaş ve üzeri	2	,7
Toplam	280	100,0

Yukarıdaki tabloyu incelediğimizde eşlerin birbirleri arasındaki yaş farkının büyük çoğunluğu (0-5) yaş arasındadır. %22,5'i (6-10) yaş, %2,5'i (11-15) yaş ve %0,7'si 16 yaş üstünde yaş aralıkları olduğu gözlenmiştir.

Tablo 10: Ölçeklerin güvenilirlik analizi

Ölçekler	Alpha Katsayısı	Madde Sayısı
BDÖ	0,919	21
BAÖ	0,927	21
YAA	0,904	27
EYÖ	0,564	10

BDÖ: Beck Depresyon Ölçeği, **BAÖ:** Beck Anksiyete Ölçeği, **YAA:** Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi, **EYÖ:** Evlilik Yaşam Ölçeği

Araştırmada kullanılan ölçeklerde katsayı oldukça yüksek çıkmıştır, bu da ölçeğin güvenilir ve kendi içinde tutarlı olduğunu göstermektedir. Yalnızca EYÖ değerinin diğerlerine oranla biraz daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Tablo 11: Kişilerin Depresyon, Anksiyete, Ayrılma ve Yaşam Doyum Düzeyleri

	N	Ortalama	Std. Sapma	Varyans
BDÖ	280	11,9071	10,99174	120,818
BAÖ	280	12,6857	10,46304	109,475
EYÖ	280	31,6143	5,75433	33,112
YAA	280	25,7286	12,79804	163,790

BDÖ: Beck Depresyon Ölçeği, **BAÖ:** Beck Anksiyete Ölçeği, **YAA:** Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Ölçeği, **EYÖ:** Evlilik Yaşam Ölçeği

Tabloda yer alan veriler incelendiğinde, araştırmaya katılan bireylerin hafif düzey BAÖ ve BDÖ durumlarına sahip olduğu görülmektedir.

Katılımcıların EYÖ ortalamasına baktığımızda (31,61) olduğu gözlenmiştir. YAA puan ortalaması (25,73) olarak bulunmuştur.

Tablo 12: Katılımcıların anksiyete, depresyon, ayrılma ve evlilik doyumu düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesine ilişkin t-testi sonuçları

	Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	p
BAÖ	Kadın	162	13,6914	11,65033	0,06
	Erkek	118	11,3051	9,89993	
BDÖ	Kadın	162	13,1914	10,75968	0,01*
	Erkek	118	10,1441	9,81476	
EYÖ	Kadın	162	31,2037	6,07933	0,15
	Erkek	118	32,1780	5,24874	
YAA	Kadın	162	27,5123	14,38350	0,001*
	Erkek	118	23,2797	9,76903	

BDÖ: Beck Depresyon Ölçeği, BAÖ: Beck Anksiyete Ölçeği, YAA: Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Ölçeği, EYÖ: Evlilik Yaşam Ölçeği, *istatistiksel olarak anlamlı.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre BAÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p > 0,05$).

Katılımcıların cinsiyetlerine göre EYÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p > 0,05$).

Katılımcıların cinsiyete göre BDÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p < 0,05$). Bayanların depresyon düzeyleri erkeklere göre daha yüksektir.

Katılımcıların cinsiyete göre YAA puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p < 0,05$). Bayanların ayrılma anksiyete düzeyleri erkeklere göre daha yüksektir.

Tablo 13: Katılımcıların anksiyete, depresyon, ayrılma ve evlilik doyumu düzeylerinin yaş değişkenine göre incelenmesine ilişkin anova sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	p
BAÖ	18-25	32	16,0000	14,03682	0,37
	26-35	141	12,1915	10,00494	
	36-45	67	12,8060	11,38212	
	46-55	25	12,6800	12,23288	
	56 ve üzeri	15	9,7333	8,13692	
	Toplam	280	12,6857	10,99174	
BDÖ	18-25	32	14,3750	14,17119	0,40
	26-35	141	11,8511	9,91819	
	36-45	67	11,1642	9,22381	
	46-55	25	13,0800	13,17485	
	56 ve üzeri	15	8,5333	4,83834	
	Toplam	280	11,9071	10,46304	
EYÖ	18-25	32	32,0313	5,42089	0,27
	26-35	141	32,1560	5,97170	
	36-45	67	31,0896	5,43482	
	46-55	25	29,5600	4,99233	
	56 ve üzeri	15	31,4000	6,63110	
	Toplam	280	31,6143	5,75433	
YAA	18-25	32	35,1875	16,02103	0,001*
	26-35	141	24,0213	11,66709	
	36-45	67	24,7463	12,11353	
	46-55	25	26,7600	10,88301	
	56 ve üzeri	15	24,2667	14,03804	
	Toplam	280	25,7286	12,79804	

BDÖ: Beck Depresyon Ölçeği, BAÖ: Beck Anksiyete Ölçeği, YAA: Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Ölçeği, EYÖ: Evlilik Yaşam Ölçeği, *istatistiksel olarak anlamlı

Katılımcıların yaş grupları BDÖ ve BAÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur($p>0,05$).

Bireylerin yaş grupları EYÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur($p>0,05$).

Bireylerin yaş grupları YAA düzeyi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır($p<0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlayabilmek için

yapılan Tukey testi sonucunda 18-25 yaş grubundaki kişilerin ayrılma anksiyete düzeyleri diğer yaş grubundaki kişilere göre daha yüksektir.

Tablo 14: Katılımcıların anksiyete, depresyon, ayrılma ve evlilik doyum düzeylerinin eğitim durumu değişkenine göre incelenmesine ilişkin anova sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	p
BAÖ	İlkokul	12	7,8333	5,40763	0,001*
	Ortaokul	10	28,2000	16,43709	
	Lise	50	14,7200	13,67262	
	Üniversite	148	11,9122	9,36481	
	Lisansüstü	60	11,2833	9,91505	
	Toplam	280	12,6857	10,99174	
BDÖ	İlkokul	12	11,4167	4,46111	0,001*
	Ortaokul	10	22,2000	14,32791	
	Lise	50	13,8000	10,94513	
	Üniversite	148	11,8108	10,59287	
	Lisansüstü	60	8,9500	8,58146	
	Toplam	280	11,9071	10,46304	
EYÖ	İlkokul	12	33,3333	7,20269	0,001*
	Ortaokul	10	29,9000	5,17365	
	Lise	50	28,9000	6,09533	
	Üniversite	148	31,9865	5,65924	
	Lisansüstü	60	32,9000	4,77529	
	Toplam	280	31,6143	5,75433	
YAA	İlkokul	12	24,1667	8,33212	0,01*
	Ortaokul	10	33,4000	11,05743	
	Lise	50	29,7600	15,34975	
	Üniversite	148	25,3581	12,36410	
	Lisansüstü	60	22,3167	11,39951	
	Toplam	280	25,7286	12,79804	

BDÖ: Beck Depresyon Ölçeği, BAÖ: Beck Anksiyete Ölçeği, YAA: Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Ölçeği, EYÖ: Evlilik Yaşam Ölçeği, *istatistiksel olarak anlamlı.

Bireylerin eğitim durumuna bağlı olarak BDÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır($p < 0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu

anlayabilmek için yapılan Tukey testi sonucunda eğitim durumu ortaokul olan kişilerin depresyon düzeyleri üniversite ve lisansüstü olan kişilere göre daha yüksektir.

Bireylerin eğitim durumuna bağlı olarak EYÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır($p<0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlayabilmek için yapılan Tukey testi sonucunda eğitim durumu lisansüstü olan kişilerin yaşam doyum düzeyleri üniversite ve lise olan kişilere göre daha yüksektir.

Katılımcıların eğitim durumuna bağlı olarak YAA düzeyi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır($p<0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlayabilmek için yapılan Tukey testi sonucunda eğitim durumu lise olan kişilerin ayrılma anksiyete düzeyleri lisansüstü olan kişilere göre daha yüksektir.

Bireylerin eğitim durumuna bağlı olarak BAÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır($p<0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlayabilmek için yapılan Tukey testi sonucunda eğitim durumu ortaokul olan kişilerin anksiyete düzeyleri diğer kişilere göre daha yüksektir.

Tablo 15: Katılımcıların anksiyete, depresyon, ayrılma ve evlilik doyumu düzeylerinin evlilik süresi değişkenine göre incelenmesine ilişkin Anova sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	p
BAÖ	0-5	147	12,3265	10,73285	0,37
	6-15	99	12,4747	10,32171	
	16-25	25	13,4000	13,12440	
	36 ve üzeri	9	18,8889	15,54384	
	Toplam	280	12,6857	10,99174	
BDÖ	0-5	147	11,7007	10,36288	0,48
	6-15	99	11,3939	10,40390	
	16-25	25	13,6000	9,92891	
	36 ve üzeri	9	16,2222	14,22830	
	Toplam	280	11,9071	10,46304	
EYÖ	0-5	147	32,4626	5,53602	0,06
	6-15	99	30,6364	5,97863	
	16-25	25	30,2800	5,43538	
	36 ve üzeri	9	32,2222	6,15991	
	Toplam	280	31,6143	5,75433	
YAA	0-5	147	25,9388	13,90389	0,97
	6-15	99	25,3838	12,40285	
	16-25	25	26,3200	9,54254	
	36 ve üzeri	9	24,4444	4,61278	
	Toplam	280	25,7286	12,79804	

BDÖ: Beck Depresyon Ölçeği, **BAÖ:** Beck Anksiyete Ölçeği, **YAA:** Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Ölçeği, **EYÖ:** Evlilik Yaşam Ölçeği

Katılımcıların evlilik süresine bağlı olarak YAA düzeyi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur($p>0,05$).

Katılımcıların evlilik süresine bağlı olarak BAÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur($p>0,05$).

Katılımcıların evlilik süresine bağlı olarak BDÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur($p>0,05$).

Katılımcıların evlilik süresine bağlı olarak EYÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur($p>0,05$).

Tablo 16: Katılımcıların anksiyete, depresyon, ayrılma ve evlilik doyumu düzeylerinin evlenme şekli değişkenine göre incelenmesine ilişkin anova sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	p
BAÖ	Severek/Flört ederek	229	12,5590	10,46180	0,06
	Görücü usulü/isteyerek	47	12,2128	12,71243	
	Görücü usulü/istemeyerek	4	25,5000	14,70827	
	Toplam	280	12,6857	10,99174	
BDÖ	Severek/Flört ederek	229	11,8821	10,36353	0,001*
	Görücü usulü/isteyerek	47	10,4681	9,19085	
	Görücü usulü/istemeyerek	4	30,2500	15,56438	
	Toplam	280	11,9071	10,46304	
EYÖ	Severek/Flört ederek	229	31,8166	5,81298	0,001*
	Görücü usulü/isteyerek	47	31,5106	4,81787	
	Görücü usulü/istemeyerek	4	21,2500	2,98608	
	Toplam	280	31,6143	5,75433	
YAA	Severek/Flört ederek	229	25,8341	12,90412	0,09
	Görücü usulü/isteyerek	47	24,1277	10,88401	
	Görücü usulü/istemeyerek	4	38,5000	22,41279	
	Toplam	280	25,7286	12,79804	

BDÖ: Beck Depresyon Ölçeği, BAÖ: Beck Anksiyete Ölçeği, YAA: Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Ölçeği, EYÖ: Evlilik Yaşam Ölçeği, * istatistiksel olarak anlamlı.

Katılımcıların evlilik şekillerine bağlı olarak YAA düzeyi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p > 0,05$).

Katılımcıların evlilik şekilleri değişkeni BAÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p > 0,05$).

Bireylerin evlenme şekline bağlı olarak BDÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p < 0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlayabilmek için yapılan Tukey testi sonucunda görücü usulü/istemeyerek evlenen kişilerin depresyon düzeyleri severek/flört ederek ve görücü usulü/isteyerek evlenen kişilere göre daha yüksektir.

Bireylerin evlenme şekillerine bağlı olarak EYÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p < 0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlayabilmek için yapılan Tukey testi sonucunda severek/flört ederek evlenen kişilerin

yaşam doyum düzeyleri görücü usulü/isteyerek ve görücü usulü/istemeyerek evlenen kişilere göre daha yüksektir.

Tablo 17: Katılımcıların anksiyete, depresyon, ayrılma ve evlilik doyum düzeylerinin çocuk sayısı değişkenine göre incelenmesine ilişkin anova sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	p
BAÖ	Yok	88	12,6250	10,83132	0,91
	Tek Çocuk	86	12,2093	11,11768	
	İki Çocuk	82	12,6585	10,47893	
	Üç Çocuk	21	14,8095	14,10893	
	Dört Çocuk	3	14,0000	,00000	
	Toplam	280	12,6857	10,99174	
BDÖ	Yok	88	10,9091	10,41179	0,63
	Tek Çocuk	86	11,8256	10,31412	
	İki Çocuk	82	12,8415	10,97525	
	Üç Çocuk	21	13,4762	10,07283	
	Dört Çocuk	3	7,0000	,00000	
	Toplam	280	11,9071	10,46304	
EYÖ	Yok	88	33,4773	4,72454	0,001*
	Tek Çocuk	86	30,6860	6,16110	
	İki Çocuk	82	30,0366	5,53205	
	Üç Çocuk	21	33,7143	6,76123	
	Dört Çocuk	3	32,0000	,00000	
	Toplam	280	31,6143	5,75433	
YAA	Yok	88	25,7614	13,22049	0,63
	Tek Çocuk	86	26,1977	13,41186	
	İki Çocuk	82	25,0610	11,36308	
	Üç Çocuk	21	27,6667	14,70487	
	Dört Çocuk	3	16,0000	,00000	
	Toplam	280	25,7286	12,79804	

BDÖ: Beck Depresyon Ölçeği, BAÖ: Beck Anksiyete Ölçeği, YAA: Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Ölçeği, EYÖ: Evlilik Yaşam Ölçeği, *İstatistiksel olarak anlamlı.

Katılımcıların çocuk sayısı ile YAA düzeyi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur($p>0,05$).

Katılımcıların çocuk sayısı değişkeni ile BAÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur($p>0,05$).

Katılımcıların çocuk sayısı değişkeni ile BDÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur($p>0,05$).

Katılımcıların çocuk sayısı değişkeni ile EYÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır($p<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu anlayabilmek için yapılan Tukey testi sonucunda çocuğu olmayan kişilerin evlilik yaşam doyum düzeyleri tek ve iki çocuğu olan kişilere göre daha yüksektir.

Tablo 18: Katılımcıların anksiyete, depresyon, ayrılma ve evlilik doyum düzeylerinin eş ile yakınlık değişkenine göre incelenmesine ilişkin anova sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	p
BAÖ	Yakın akraba	7	19,2857	13,46247	0,21
	Uzak akraba	12	10,2500	6,99513	
	Akraba ilişkisi yok	261	12,6207	11,04283	
	Toplam	280	12,6857	10,99174	
BDÖ	Yakın akraba	7	10,1429	5,98411	0,07
	Uzak akraba	12	18,5833	9,86692	
	Akraba ilişkisi yok	261	11,6475	10,50340	
	Toplam	280	11,9071	10,46304	
EYÖ	Yakın akraba	7	34,7143	3,35233	0,11
	Uzak akraba	12	29,0833	4,33712	
	Akraba ilişkisi yok	261	31,6475	5,82421	
	Toplam	280	31,6143	5,75433	
YAA	Yakın akraba	7	30,1429	10,22136	0,31
	Uzak akraba	12	30,0000	10,26025	
	Akraba ilişkisi yok	261	25,4138	12,93940	
	Toplam	280	25,7286	12,79804	

BDÖ: Beck Depresyon Ölçeği, BAÖ: Beck Anksiyete Ölçeği, YAA: Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Ölçeği, EYÖ: Evlilik Yaşam Ölçeği, *istatistiksel olarak anlamlı.

Katılımcıların eşle yakınlık derecesi ile YAA düzeyi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur($p>0,05$).

Katılımcıların eşle yakınlık derecesi değişkeni ile BAÖ düzeyi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur($p>0,05$).

Katılımcıların eşle yakınlık derecesi ile BDÖ düzeyi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur($p>0,05$).

Katılımcıların eşle yakınlık derecesi değişkeni ile EYÖ düzeyi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur($p>0,05$).

Tablo 19: Katılımcıların anksiyete, depresyon, ayrılma ve evlilik doyum düzeylerinin eş ile yaş farkı değişkenine göre incelenmesine ilişkin anova sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	p
BAÖ	0-5 arası	208	12,0673	10,46020	0,06
	6-10 arası	63	15,5079	12,62853	
	11-15 arası	7	5,8571	6,61888	
	16 ve üzeri	2	12,0000	,00000	
	Toplam	280	12,6857	10,99174	
BDÖ	0-5 arası	208	11,5192	10,40715	0,55
	6-10 arası	63	13,0952	10,71886	
	11-15 arası	7	10,7143	11,32423	
	16 ve üzeri	2	19,0000	,00000	
	Toplam	280	11,9071	10,46304	
EYÖ	0-5 arası	208	31,9135	5,72326	0,08
	6-10 arası	63	30,4762	5,94561	
	11-15 arası	7	34,5714	2,63674	
	16 ve üzeri	2	26,0000	,00000	
	Toplam	280	31,6143	5,75433	
YAA	0-5 arası	208	24,7067	12,67641	0,04*
	6-10 arası	63	29,5714	13,05659	
	11-15 arası	7	20,8571	9,49436	
	16 ve üzeri	2	28,0000	,00000	
	Toplam	280	25,7286	12,79804	

BDÖ: Beck Depresyon Ölçeği, **BAÖ:** Beck Anksiyete Ölçeği, **YAA:** Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Ölçeği, **EYÖ:** Evlilik Yaşam Ölçeği, ***istatistiksel olarak anlamlı.**

Katılımcıların eşle yaş farkı değişkeni ile BAÖ düzeyi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur($p>0,05$).

Katılımcıların eşle yaş farkı ile BDÖ düzeyi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur($p>0,05$).

Katılımcıların eşle yaş farkı değişkeni ile EYÖ düzeyi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur($p>0,05$).

Katılımcıların eşle yaş farkı değişkeni ile YAA puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır($p<0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak amacı ile yapılan tukey testi sonuçlarına göre eşi ile aralarında 6-10 yaş fark olan kişilerin ayrılma anksiyete düzeyleri 0-5 yaş farkı olan kişilere göre daha yüksektir.

Tablo 20: Katılımcıların Anksiyete, Depresyon, Ayrılma Ve Evlilik Doyum Düzeyleri Arasındaki Korelasyon Analizi

		BAÖ	BDÖ	EYÖ	YAA
BAÖ	R	1	0,652**	-0,243**	0,585**
	P		0,0001*	0,0001*	0,0001*
	N		280	280	280
BDÖ	R		1	-0,481**	0,450**
	P			0,0001*	0,0001*
	N			280	280
EYÖ	R			1	-0,181**
	P				0,002*
	N				280
YAA	R				1
	P				
	N				

BDÖ: Beck Depresyon Ölçeği, BAÖ: Beck Anksiyete Ölçeği ,YAA:Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Ölçeği, EYÖ:Evlilik Yaşam Ölçeği, *İstatistiksel olarak anlamlı.

Araştırmaya katılan kişilerin BAÖ düzeyleri ile BDÖ puanları arasında yüksek düzeyde ($r=0,652$) ve pozitif bir ilişki saptanmıştır ($p<0,05$). Bu ilişkinin sonucu olarak anksiyete ve depresyon düzeylerinde artış gözlenmektedir.

Araştırmaya katılan kişilerin YAA düzeyleri ile BAÖ puanları arasında orta düzeyde ($r=0,585$) ve pozitif bir ilişki saptanmıştır ($p<0,05$).

Araştırmaya katılan bireylerin BAÖ düzeyleri ile EYÖ puanları arasında düşük düzeyde ($r=-0,243$) ve negatif bir ilişki saptanmıştır ($p<0,05$).

Araştırmaya katılan bireylerin YAA düzeyleri ile EYÖ puanları arasında düşük düzeyde ($r=-0,181$) ve negatif bir ilişki saptanmıştır ($p<0,05$).

Tablo 21: Yetişkin Ayrılma Anksiyetesinin Evlilik Yaşam Doyumu Üzerine Etkisi, Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Model		Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar	t	p
		B	Std. Hata	Beta		
1	Sabit	33,707	0,762		44,244	0,001*
	YAA	-0,081	0,027	-0,181	-3,067	0,001*

a. Bağımlı Değişken: EYÖ

YAA: Yetişkin Ayrılık Anksiyetesi Ölçeği, EYÖ: Evlilik Yaşam Ölçeği, *istatistiksel olarak anlamlı.

Ölçeklerin arasındaki ilişkinin anlamlı olacağı tespit edildikten sonra verilen regresyon katsayıları yardımı ile basit lineer regresyon modeli hazırlanmıştır: EYÖ: $33,707 + (-0,081)YAA$, YAA ile EYÖ düzeyi etkileşiminin negatif yönde olduğu saptanmıştır. Buna göre YAA'daki bir birimlik artış EYÖ düzeyinde 0,081 birimlik azalışa neden olmaktadır.

TARTIŞMA

Evli bireylerde görülen ayrılma anksiyetesinin evlilik doyumuyla ilişkisini belirlemek amacıyla yapılan çalışmanın bulguları, ilgili literatür ışığında tartışılmıştır.

Çalışmaya katılanların % 57,9'unun kadın, %42,1'inin erkek olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Sancaktar'ın (2016) evlilik doyumu, evlilikte problem çözme becerileri ve öznel iyi oluşunun evlilik süresi açısından incelediği çalışmasında katılımcıların %48'i erkek, %52'sinin kadın olduğu görülmüştür. Kılıç'ın (2017) bağlanma biçimlerinin evlilik doyumu ile ilişkisini araştırdığı çalışmasında kadın/erkek oranının 1/1 olduğu tespit edilmiştir. Taşdemir'in (2014) kişilerin depresyon ve anksiyete düzeylerinin, evlilik yaşamına etkisinin olup olmadığı ile ilgili yaptığı araştırmada katılımcıların %33,3'ünün kadın, %66,7'sinin erkek olduğu gözlenmiştir.

Katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımı; katılımcıların çoğunluğunun üniversite (%52,9) ve lisansüstü (%21,4) eğitim aldıkları görülmüştür. Benzer şekilde Sancaktar'ın (2016) yaptığı çalışmada da katılımcıların %67'sinin lisans mezunu oldukları görülmüştür. Kılıç'ın (2017) yaptığı çalışmaya katılanlar eğitim durumlarına göre incelediğinde, katılımcıların çoğunun lise (%40) ve lisans mezunu (%31) oldukları saptanmıştır. Turgut'un (2016) kadınlar üzerine yapmış olduğu ve çocuk sahibi olma durumunun ayrılma anksiyetesi ve yaşam doyumu üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmasında, katılımcıların ve eşlerinin çoğunun üniversite ve üstü eğitim düzeyine sahip oldukları görülmüştür.

Bireylerin çoğunun evliliklerinin ilk 5 yılında oldukları (%52,5) ve %35,4'ünün 6-15 yıl aralığında olduğu belirlenmiştir. Kılıç'ın (2017) çalışmasındaki katılımcıların evlilik süreleri incelendiğinde, bu çalışmaya benzer şekilde, %45'inin 0-5 yıl, %22'si 6-15 yıldır evli oldukları görülmüştür. Turgut'un çalışmasında (2016) da katılımcıların %65'inin 5 yıllık evli oldukları bulunmuştur.

Çalışmaya katılanların çoğunluğu (%81,8) severek evlendiklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, %16,8'i görücü usulü/isteyerek ve %1,4'ü görücü usulü/istemeyerek evlendiklerini ifade etmişlerdir. Kılıç (2017) in yaptığı çalışmada severek/flört ederek evlenenlerin oranı bu çalışma ile kıyaslandığında, daha düşük (%70) olduğu görülmüştür. Ayrıca görücü usulü/isteyerek (%28) ve görücü usulü/istemeyerek (%3) evlenenlerin oranının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Çalışmaya katılan bireylerin çoğunun en az

üniversite ve üstü eğitim düzeyine sahip oldukları göz önünde bulundurulacak olursa, bu kişilerin eşlerini kendilerinin seçtikleri ve bu süreci aileden bağımsız olarak yürüttükleri düşünülebilir.

Katılımcıların çoğunluğunda (%74,3) eş ile yaş farkının “0-5 yaş” aralığında olduğu görülmüştür. Bu çalışma ile uyumlu olarak, Kılıç’ın (2017) çalışmasında eşler arasında yaş farkının “0-5 yaş” aralığında olanların oranı %80 olarak tespit edilmiştir. Turgut’un (2016) yapmış olduğu çalışmada, çalışmaya katılan kadınların %63,5’inin eşleri ile yaş farkının “0-4” yıl olduğu görülmüştür. Bu çalışmadaki eşlerin %93,2’sinin arasında akrabalık ilişkisinin olmadığı görülmüştür. Benzer şekilde bu oran Turgut’un (2016) çalışmasında %93,5 olarak tespit edilmiştir. Bu oran Kılıç’ın (2017) çalışmasında biraz daha düşük (%75) olduğu gözlenmiştir. Çalışmaya katılan eşlerin çoğunluğunun çocuk sahibi olmadıkları (%31,4) veya tek çocuk sahibi (%30,7) oldukları görülmüştür. Bulgular Kılıç’ın (2017) çalışması ile uyumludur. Kılıç (2017) çalışmasında çocuk sahibi olmayanların oranını %35 olarak saptarken, tek çocuk sahibi olanları oranının %30 olarak tespit etmiştir. Turgut’un (2016) çalışmasına katılanların %50’sinin çocuk sahibi olmadıkları ve %27’sinin tek çocuk sahibi oldukları görülmüştür. Genel olarak, çalışmaya katılanların demografik bulguları konu ile ilgili yapılan çalışmalara katılan bireylerin demografik bulguları ile uyumludur.

Evlilik doyumunu eşlerin evlilikten beklentilerinin karşılanma derecesine ilişkin algısı olarak açıklanabilir. Genel olarak eşlerin evlilik bağından sağladıkları doyum eşlerin Evlilik Yaşamı Ölçeğinden aldıkları puanla ifade edilmiştir (Tezer, 1996). Başarılı ve uzun süreli evliliklerin yürütülebilmesi için bireylerin evlilik ilişkilerinden doyum sağlayabilmeleridirler. Evlilik doyumunun sağlanması için oldukça fazla sayıda etken vardır. Bu etkenler kişilere göre farklılık göstermektedir (Çağ ve Yıldırım, 2013).

Çalışmada evlilik yaşam ölçeği puan ortalaması $31,61 \pm 5,75$ ile orta düzeyde olarak tespit edilmiştir. Bu çalışmada evlilik yaşam doyum düzeyinin cinsiyet faktöründen etkilenmediği saptanmıştır. Bununla birlikte, istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte, kadınlarda tespit edilen evlilik yaşam ölçeği puan ortalaması ($31,20 \pm 6,08$) erkeklerden ($32,18 \pm 5,23$) daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Demir’in (2017) annelerde kaygı düzeyi ve evlilik doyumunun ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algıları üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi ile ilgili yaptığı çalışmada katılımcıların evlilik yaşamı ölçeği puan ortalamaları $33,66 \pm 6,19$ ile bu çalışmaya benzer sınırlarda

tespit edilmiştir. Sancaktar (2016) da, bu çalışmanın sonuçları ile uyumlu olarak, istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte, erkeklerde evlilik doyumunun daha yüksek olduğunu gözlemlemiştir. Bununla birlikte, Sancaktar'ın (2016) çalışmasında evlilik doyumu düzeyi ortalaması (kadınlarda: $10,19 \pm 9,41$, erkeklerde: $10,29 \pm 10,87$) bu çalışmadan daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Taşdemir (2014) de $11,6 \pm 8,4$ ile bulduğu evlilik doyumu düzeyi ortalaması çalışmada saptanandan düşük bulmuştur.

Çalışmayı destekler şekilde, Tuzcu'nun (2017) evli bireylerde kişilik özelliklerinin evlilik uyumu ve evlilik doyumu üzerine etkisini araştırdığı çalışmasında cinsiyet farkının evlilik doyumu düzeyi üzerine anlamlı bir etkisinin olmadığını tespit etmiştir. Çalışmaya benzer şekilde Tezer (1996) de çalışmasındaki katılımcılara Evlilik Yaşam Ölçeği uygulamış ve evlilik doyumunun cinsiyetten etkilenmediğini saptamıştır. Yine Çınar (2008), Sancaktar (2016) ve Çelik (2006) katılımcı erkek ve kadın bireylerin evlilik doyumları arasında farklılık saptamamıştır. Bu sonuçlar bulgularımızı desteklemektedir. Çalışmanın sonuçlarından farklı olarak Anar (2011) yaptığı araştırmanın sonucunda kadınların evlilik doyumu skorlarının erkeklerin evlilik doyumu skorlarından anlamlı bir şekilde yüksek olduğunu bildirmiştir. Anar'ın (2011) çalışması ile ters düşecek şekilde, Gökmen (2001) kadınların erkelere kıyasla evliliklerinden daha az doyumu aldıklarını bildirmiştir.

Yaptığımız çalışmada evlilik doyumu düzeyinin çalışmaya katılan bireylerin yaşından etkilenmediği görülmüştür. Benzer şekilde, Sancaktar (2016) da yaş değişkeni ile evlilik doyumu ortalamaları arasında anlamlı bir farkın bulunmadığını saptamıştır. Kubat (2012) da evlilik doyumunun yaştan etkilenmediğini bildirmiştir. Yine Acar (1998) yaş değişkeninin evlilik doyumu üzerinde etkili olmadığını tespit etmiştir. Bu sonuçlar bulgularımızı destekler niteliktedir. Tuzcu'nun (2017) yaptığı çalışmada yaşları 21 ile 26 arasında olan evlilerin diğer yaşlara göre anlamlı olarak daha yüksek evlilik uyumu sergiledikleri saptanmıştır. Yukarıda adı geçen çalışmada en düşük evlilik doyumu düzeyi 44-60 yaş grubunda bulunan katılımcılarda tespit edilmiştir. Benzer şekilde, yaptığımız çalışmada da, istatistiksel anlamlılık tespit edilememesine rağmen, en düşük evlilik doyumu düzeyi 46-55 yaş grubunda olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte, çalışmamızda evlilik doyumunun "56 ve üzeri" yaş grubunda tekrar artışa geçtiği görülmüştür. Literatüre göre orta yaş yıllarında evlilik doyumunda bir düşüş görülmekle birlikte, daha ileri yaşlara

doğru ilerledikçe, eşler için evlilik gittikçe belirgin olarak olumlu şekilde algılanan bir durum haline gelmektedir. Evlilik doyumunun yüksek düzeyde olması aynı anda evlilik içi diğer süreçlere de olumlu katkı sağladığı anlamını taşımaktadır. İleri yaşta evlilik doyum düzeyinin yüksek olması, çocuk büyütme döneminde yaşanılan zorluklardan ve stresten uzaklaşmanın yol açtığı rahatlamamanın bir yansıması olarak görünmektedir. Bununla birlikte, emeklilikte, iş sorumlulukları, rol çatışmalarının azalması ve arkadaşlık ilişkilerindeki fırsatların artırılması evlilik doyumuna katkıda bulunabiliyor olabilir (Bremer, 1997). Bu çalışmadan farklı olarak Gorchoff ve arkadaşları (2008) orta yaştaki (43-61 yaşları arasında) kadınlarla yaptıkları araştırmada çocuklar evden ayrıldıktan sonra evlilik doyumunun artış gösterdiğini bildirmişlerdir.

Çalışmada bireylerin eğitim durumu ile evlilik yaşam doyum düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı farkın olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışmaya katılan lisansüstü eğitim almış olan bireylerin evlilik yaşam doyum düzeyleri üniversite ve lise olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu eğitim düzeyinin yükselmesi ile birlikte bireyin iyi bir işe ve iyi bir gelire sahip olma olasılığının ve eşi ile daha kaliteli zaman geçirme imkânlarının artması ile açıklanabilir. Literatürde eğitim düzeyinin evlilik yaşam doyum düzeyi üzerine etkisi ile ilgili farklı sonuçlar bulunmaktadır. Bu çalışmaya benzer şekilde, Turgut (2016) eğitim düzeyi üniversite mezunu ve üzeri olan kadınların yaşam doyum düzeylerinin diğer kadınlara göre daha yüksek olduğunu saptamıştır. Bu çalışmanın sonuçlarından farklı olacak şekilde Çelik (2006) evlilik doyumunun eğitim düzeyi ile negatif yönde korelasyon gösterdiğini saptamıştır. Diğer yandan Sancaktar'ın (2016) yapmış olduğu çalışmada eğitim düzeyinin evlilik doyum düzeyi üzerine anlamlı bir etkisinin olduğu gösterilememiştir.

Çalışmaya katılan bireylerin eğitim durumunun ayrılma anksiyete düzeyi üzerine anlamlı bir etkisi olduğu ortaya çıkmış ve eğitim durumu lise olan kişilerin ayrılma anksiyete düzeylerinin lisansüstü olan kişilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bulgularımızı destekler şekilde, Turgut'un (2016) yapmış olduğu çalışmada eğitim düzeyi lise mezunu ve altı olan kadınlarda görülen ayrılma anksiyete düzeylerinin diğer kadınlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Smith ve Reid (1986) araştırmalarında evlilik süreci içinde kadın ve erkeklerin rol paylaşım tutumlarını ve davranışlarını incelemişlerdir. Yaptıkları araştırma sonucunda, çoğu kadın ve erkeğin ailenin geçim, çocuk bakımı, ev isleri ve karar alma rollerinin

paylaşılmasından yana olduklarını fakat bu düşüncelerini genellikle davranış olarak göstermediklerini ortaya çıkarmışlardır. Kadın çalışıyor olsa bile, çocuk bakımı ve ev işinden, erkek ise temel aile geçiminin sağlanmasından sorumlu olduğu görülmüştür. Bununla birlikte eğitim düzeyleri yüksek, gelirleri yaklaşık olarak eşit olan çiftlerin aile rollerini daha çok paylaştıkları gözlenmiştir. Tynes de (1990) eğitim düzeyi yüksek çiftlerin, eğitim düzeyi düşük çiftler ile kıyaslandığında, daha fazla evlilik doyumuna sahip oldukları ve ev işlerinin paylaşımında eşitlik ilkesine inanan erkeklerin eşitliğe inanmayanlara göre evlilik doyumunun daha yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmada ayrıca eğitim düzeyinin anlamlı olarak Beck Anksiyete, Beck Depresyon düzeyinin üzerine etkisinin olduğu görülmüştür. Çalışmanın sonuçlarına göre ortaokul olan bireylerin depresyon düzeyleri üniversite ve lisansüstü olanlara göre daha yüksektir. Ayrıca çalışmada lisansüstü eğitime sahip olan kişilerin yaşam doyum düzeylerinin üniversite ve lise olanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Benzer şekilde lisansüstü eğitime sahip olan bireylerin anksiyete düzeylerinin lise mezunlarına göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca eğitim durumu ortaokul olan bireylerin anksiyete düzeylerinin diğer katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Çalışmada değerlendirilen bir diğer kavram ise evlilik süresidir. Çalışmada toplam evlilik süresinin evlilik doyum düzeyi üzerine anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür. Yapılan bu çalışmayı destekler şekilde, Tuzcu (2017) da evlilik süresinin evlilik doyumunu düzeyini anlamlı biçimde değiştirmediklerini tespit etmiştir. Evlilik doyumunu yordayan faktörlerle ilgili yürütülen bir çalışmada, evlilik süresinin, bireylerin evlilik doyumunu yordamayan faktörlerden biri olduğu saptanmıştır (Çınar, 2008). Bunun yanı sıra, istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte, çalışmada evliliğin ilk 5 yılını kapsayan sürede evlilik doyumunun en yüksek olduğu görülmüştür. Bulunan sonuçlara benzer şekilde, Tuzcu (2017) da evlilik düzeyinin evliliğin ilk 3 yılında en yüksek olduğunu tespit etmiştir. Kısa süreli evli olanların evlilik doyumlarının daha yüksek olması, sürenin kısalığına bağlı olarak ilişkinin daha taze ve muhtelif problemlerden dolayı daha az yıpranmış veya yıpranmamış olmasına bağlı olabileceği düşündürmektedir. Literatürde evliliğin süresinin ilerlemesi ile birlikte bireylerde bir takım farklılaşmaların yaşandığını ve bu farklılaşmaların evlilik doyumunu etkilediği bildirilmiştir. Solmuş (2010) ilişkinin süresi ve statüsünün evlilik doyumunu etkileyebildiğini bildirmiştir. Literatürdeki bu bulgu sonuçlarımızla çelişmektedir. Turan

(1997) süre ve doyum arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasının sonucunda evlilik süreleri ile evlilik doyumu arasındaki bağlantının cinsiyete göre farklılık gösterdiği sonucuna varmıştır. Bu görüşe göre erkekler açısından, ilişki süresi evlilik doyumu baz kabul edildiğinde, önemli bir ölçüt olabilmektedir. Diğer yandan Sancaktar (2016) uzun süredir evli olanların (5+yıl) evlilik doyum skorlarının yeni evlilere (0-5yıl) göre daha yüksek olduğunu bildirmiştir.

Evlilik süresinin evlilik doyum üzerine etkisinin farklı olmasının nedeni evlilik yılı değişkeninin kişilere evlilik ile ilgili tecrübeler verebilirken, evlilik doyumunun bireyin evliliğe bakış açısından daha çok etkilenebileceği düşünülmektedir. Kirby (2005), kişilerin evliliklerine yönelik bakış açıları ve algılarının, evlilik doyumu kavramı ile açıklandığını belirtmektedir. Evliliğin güçsüz olması durumu doyumu azaltmaktadır.

Yapılan çalışmada yetişkin ayrılma anksiyetesinin evlilikte geçirilen toplam süreden etkilenmediği görülmüştür. Işınsoy (2003) toplumsal cinsiyetin, kadın ve erkeklerin bağlanma stillerini anlamlı olarak etkilediğini göstermiştir. Yukarıda adı geçen çalışmada beş yıldan daha uzun süre evli olan çiftlerin ikili ilişkilerinde nişanlı çiftlere kıyasla daha güvenli stil ile bağlı oldukları belirlenmiştir. Diğer yandan, Turgut'un (2016) çalışmasına ayrılma anksiyetesi evlilik süresinden anlamlı olarak etkilendiği saptanmış olup süre olarak 11 yıl ve daha uzun süre evli olan kadınlarda ayrılma anksiyetesi düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Bu çalışmada uzun süreli evli olanların oranının nispeten düşük olması toplam evlilik süresinin yetişkin ayrılma anksiyetesi üzerine etkisinin ortaya çıkmasını engellemiş olabileceği düşüncesindeyiz.

Bu çalışmada bireylerin evlenme şekillerinin evlilik doyum düzeyini anlamlı olarak etkilediği ortaya çıkmıştır. Görücü usulü/istemeyerek evlenenlerin evlilik doyum düzeylerinin severek/flört ederek ve görücü usulü/isteyerek evlenenlere göre daha düşük olduğu gözlenmiştir. Bu bulgu Turgut'un (2016) yapmış olduğu çalışma ile uyumludur. Turgut (2016) eşleriyle flört ederek evlenen kadınlardaki yaşam doyumu düzeylerinin diğer kadınlara göre daha yüksek olduğunu saptamıştır. Benzer şekilde, yapılan başka çalışmalarda da flört ederek evlenmiş bireylerin evlilik uyumlarının, görücü usulüyle evlenmiş bireylerden daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Kublay ve Oktan, 2015). Diğer yandan Sancaktar (2016) evlilik doyum düzeyinin bireylerin evlenme şekillerinden etkilenmediğini göstermiştir. Xiaohe ve Whyte (1990) ise görücü usulü ile yapılan

evliliklerde evlilik yaşam doyum düzeylerinin anlaşarak yapılan evliliklere göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Yapılan çalışmada Beck Depresyon ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puan ortalaması Görücü usulü/istemeyerek evlenen grupta anlamlı olarak en yüksek saptanmıştır. Anlamlı olmamakla birlikte, Beck Anksiyete Ölçeği puan ortalaması da bu grupta en yüksek olarak saptanmıştır. Çalışmanın sonuçları Taştan'ın (1996) çalışması ile açıklanabilir. Taştan'ın (1996) evli çiftler ile yapmış olduğu çalışmada iletişim çatışması senaryosu verilen çiftler videoya kaydedilerek gözlenmiştir. Yukarıda adı geçen çalışmada çiftler evlilik tipinin (görücü usulü ve anlaşarak) ve cinsiyetin problem çözme durumundaki iletişim ve iletişimin olumluluk derecesi üzerine etkisi değerlendirilmiştir. Daha sonra kaydedilen görüntüler eşler tarafından değerlendirilip hazırlanan gözlem formuna kaydedilmiştir. Anlaşarak evlenen çiftler, görücü usulü evlenenlerle kıyaslanınca, problemlili durum sırasında kullanmakta oldukları problem çözme yönteminde sorun olduğunu anladıkları zaman daha fazla olumlu iletişimde buldukları gözlenmiştir. Evlilik şeklinin algılanan karar verme kalitesi, çift uyumu ile evlilik doyumunu üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışmada; görücü usulü ile evlenen bireylerin, eş seçimi ile ilgili olarak daha az nitelikli karar verdikleri ve anlaşarak evlenenlere göre eşlerine daha az uyum sağladıklarını görülmüştür (Gündoğdu, 2007). Bu çalışmadan farklı olarak Turgut (2016) kadınlardaki ayrılma anksiyetesinin evlilik biçiminden etkilenmediğini saptamıştır. Çalışmada görücü usulü/istemeyerek evlenenlerde Beck Anksiyete ve Beck Depresyon Ölçeği düzeyinin isteyerek evlenenlere oranla daha yüksek çıkmasının olası nedeni eşler arasında evlilik uyumunun sağlanamamış olması olabilir.

Çalışmada evlilik doyum düzeyinin sahip olunan çocuk sayısından anlamlı olarak etkilendiği ve çocuk sahibi olmayan bireylerin evlilik doyum düzeylerinin tek ve iki çocuğu olanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Çalışmada ayrıca en yüksek evlilik düzeyine sahip bireylerin üç çocuk sahibi olanların oldukları görülmüştür. Literatürde çocuk sayısının evlilik doyum düzeyi üzerine gösterdiği etki ile ilgili farklı sonuçlar bildirilmiştir. Glenn (1990), evlilik doyumunun çocuk sahibi olma durumundan etkilendiğini, çocuk yetiştirmenin getirdiği sorumlulukların evlilik doyumunu üzerine olumsuz etkisinin olduğunu bildirmiştir. Benzer şekilde, Pletchaty ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada (1996) evlilik doyumunun sahip olunan çocuk sayısından olumsuz etkilendiğini tespit etmişlerdir. Yazarlar çocuk sayısının artmasıyla orantılı olarak

bireylerin evlilik doyumunun düştüğünü bildirmişlerdir. Koreli-Amerikalı çiftler ile yapılmış olan bir çalışmada, çocuğu olmayan kadınların çocuğu olanlara kıyasla evlilik doyumunun yüksek olduğu, çocuk sayısının evlilik doyumu üzerine anlamlı bir etkisinin olmadığı, fakat çok çocuklu kadınların evlilik doyumunun daha düşük olduğu, ayrıca çocuk sahibi olma durumunun ve çocuk sayısının erkek eşlerin doyum düzeylerinin üzerine anlamlı bir etkisinin olmadığı saptanmıştır. Bu bulguların olası sebebi kültürel yapıya bağlanmıştır, erkeklerin işlerinden geri kalan zamanda çocuk bakımı ile ilgilendikleri, Koreli kadınların ise çocuk yetiştirmeyi esas görev olarak gördükleri tespit edilmiştir (Rho, 1989). Ayrıca kendi istekleri doğrultusunda çocuk sahibi olmayan çiftlerin evlilik doyumlarının çocuklu çiftlere kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür (Çınar, 2008). Diğer yandan, Tuzcu'nun (2017) yaptığı çalışmada çocuk sahibi olup olmama durumunun ve çocuk sayısının evlilik doyumunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmesine neden olmadığı saptanmıştır. Benzer şekilde Sancaktar (2016) da çocuk sahibi olma ve çocuk sayısı ile evlilik doyum ölçeği skorları arasında anlamlı ilişki bulamamıştır. Bu çalışmayı kısmen destekler şekilde, Callan'ın (1984) çocuk sahibi olma ve olmama durumunun evli bireylerde evlilik doyumu üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmasında evlilik doyumunun çocuk sayısından etkilendiği, çocuk sayısı artması ile birlikte evlilik doyumunun arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuğun kültürümüzde çok önemli bir yeri vardır. Toplumumuzun gözünde farklı ailelerden gelen bireylerin evlilik yolu ile yeni bir aile kurmuş olsalar da asıl aile kavramını oluşturan durum çocuğun olmasıdır. Çocuk sahibi olmayan eşlerin çocuk bakımı ve yetiştirme sorumluluğu olmayacağından dolayı birbirlerine ve evliliğine daha fazla zaman ayırabilecekleri, çocuk odaklı problemlerin evliliğe olumsuz yansımaları olmayacağı için eşlerin evliliği açısından önemli bir durum teşkil edebilir.

Çalışmaya katılan bireylerin çocuk sayısı ile ayrılma anksiyete düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olmadığı ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte en düşük anksiyete düzeyi puanı, istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte, dört çocuk sahibi olan grupta görülmüştür. Bulgularımız ile uyumlu olacak şekilde, Turgut'un (2016) yürütmüş olduğu çalışmada çocuk sahibi olan kadınlarda çocuk sayısının ayrılma anksiyetesi düzeyi üzerine anlamlı bir etkisinin olmadığını saptamıştır. Literatürde bireylerin çocuk sahibi olma durumunun evliliğin devamı üzerinde etkisini araştıran çalışmalar mevcuttur. Bu bağlamda araştırmacılar, ilk çocuğun doğumunun

gerçekleşmesi ve 5 yaşından küçük olması evliliğin sonlanma olasılığını büyük ölçüde azaltırken, sonraki çocuk doğumlarında bu etkinin çok az olduğu gözlenmiştir. Çocuğun olması kısa vadede evliliğin devam etme durumunu artırırken, uzun vadede ise çocukların ayrılmayı arttırdıkları saptanmıştır. Bununla birlikte ailedeki çocuk sayısının ayrılmamanın zamanında değişikliğe neden olurken uzun vadede ayrılma riskini değiştirmedigi saptanmıştır (Waite and Lillard, 1991).

Depresyon süreci içinde duygusal, zihinsel, davranışsal ve bedensel belirtiler görülür. Depresyonda en dikkat çekici belirti bireyin çökkün bir ruh hali içinde olmasıdır. Kişi genellikle kendini mutsuz, karamsar ve yalnız hisseder. Kendisine ve çevresine olan ilgisinin derecesi azalmaya başlar. Belirgin bir sebep yokluğunda ağlama ve yoğun suçluluk duyguları hissedebilir. Bazen kişi gergin, huzursuz, aşırı evhamlı ve şüpheli olur. Bazen de tüm duyguları yok olmuş gibi hisseder ve ağlama, öfkelenme ve kişilere karşı yakınlık hissetme olayları yaşayamaz. Bununla birlikte olumsuz duygular daha baskındır. Depresyondaki kişinin düşüncelerinde de önemli değişiklikler olur. Kişi kendisi, çevresi ve geleceği ile ilgili olumsuz düşüncelere kapılır. Herkese yük olduğunu düşünür, görev ve sorumluluklarını yerine getirmediğini düşünerek suçluluk hisseder. Olayların olumsuz yönleri düşüncelerinde abartılır ve gelecekte de her şeyin kötü gideceğine inanır. Birey genellikle yalnız kalmayı seçer ve sosyal ilişkilerden uzak durur (Tuğrul ve Sayılğan, 1997).

Literatürde depresyonun evlilik niteliğinin üzerine etkisini araştıran çalışmalar bulunmaktadır. Depresyondaki bir kişiyle birlikte olmanın ilişki üzerinde önemli ölçüde strese neden olan bir durumun ortaya çıkması ile sonuçlandığı görülmüştür. Beach ve O'Leary'nin (1986) çalışmasında evlilik problemi nedeniyle terapiye alınan çiftlerin en az yarısında, eşlerden en az birinin Beck depresyon ölçeğine göre depresif grupta yer aldığı saptanmıştır. Toplumda görülen evlilik problemlerinin ve depresyonun oranları göz önünde bulundurulduğunda, yazarlar her iki rahatsızlığın bir arada görülme olasılığının oldukça yüksek olduğunu öne sürmüşlerdir. Schmalling ve Jacobson'a (1990) göre, stressiz ilişki yaşayan depresif kadınların bile, stresli ilişkilerdeki çiftlerde bulunan durumlara benzer iletişim örüntüleri gösterdikleri saptanmıştır. Depresyon ile ilgili aile/evlilik modellerine göre, depresif birey, daha fazla depresyonla sonuçlanan bir uyumsuz ilişki gösterebilmektedir (Gotlib and Beach, 1995). Fincham, Beach, Harold ve Osborne (1997) yapısal eşitlik modeli ile evli çiftlerde evlilik doyumu ve depresif

semptomlar arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Yukarıda adı geçen çalışmanın sonuçlarına göre erkekler için, evlilik doyumsuzluğu daha sonraki depresif semptomları açıklaması ile birlikte, etkisi kadınlara göre daha düşük seviyede olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, erkeklerde depresif semptomların yüksek düzeyleri evlilik doyumundaki çöküşü açıklarken, kadınlarda açıklamadığı saptanmıştır.

Çalışmada Beck Depresyon Ölçeği'nin ortalaması $11,91 \pm 10,46$, Beck Anksiyete Ölçeği'nin ortalaması $12,69 \pm 10,99$ olarak saptanmıştır. Taşdemir'in (2014) çalışmasında Beck Depresyon Ölçeği'nin ortalamasının $6,5 \pm 4,9$, Beck Anksiyete Ölçeği'nin ortalamasının ise $8 \pm 5,5$ olduğu görülmüştür. İki çalışma arasında gözlenen fark çalışma gruplarının özelliklerinden kaynaklanıyor olabilir. Taşdemir'in (2014) çalışmasının çoğunluğunu erkekler oluşturmakta olup kadın sayısının daha az olmasının çalışma sonuçları üzerine etkisi olmuş olabilir.

Çalışmada Beck Anksiyete Ölçeği ve Beck Depresyon Ölçeği ile evlilik doyum arasında anlamlı olarak negatif korelasyon olduğu görülmüştür. Sonuçlarımız ile uyumlu olarak, Taşdemir'in (2014) çalışmasında evlilik doyum ölçeğinin yükselmesi ile birlikte Beck Anksiyete Ölçeği ve Beck Depresyon Ölçeği puan ortalamalarının düşmekte olduğu görülmüş olup depresyon ve anksiyetenin evlilik doyumunu etkileyen etmenler olduğu tespit edilmiştir. Whisman ve arkadaşlarının (2004) çalışmasında da benzer sonuçlar bulunmuştur. Adı geçen çalışmada yazarlar çiftlerin depresyon ve anksiyete düzeylerinin evlilik doyumuna üzerine olan etkisini incelemişlerdir. Bu çalışmanın sonucunda bireyin kendi anksiyete ve depresyon düzeyi ile eşinin depresyon düzeyinin anlamlı olarak evlilik doyumunu etkilediği ortaya çıkmıştır ve eşlerin yaşadıkları depresyonun evlilik doyumlarını negatif yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Bulgularımızı destekler şekilde, Turgut (2016) çocuğu olan kadınlarda ayrılma anksiyetesi düzeyi ile yaşam doyumunu düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Diğer yandan adı geçen çalışmada çocuğu olmayan kadınlarda ayrılma anksiyetesi düzeyi ile yaşam doyumunu düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını saptanmıştır. Çalışmada ayrılma anksiyetesindeki bir birimlik artışa karşılık evlilik yaşam doyum düzeyinde $0,081$ birimlik azalışa neden olmaktadır. Bu çalışmayla uyumlu olacak şekilde, Turgut'un (2018) çalışmasında çocuğu olan kadınlarda ayrılma anksiyetesi düzeyindeki artış yaşam doyumunu düzeyinde $0,488$ birimlik düşüşe neden olduğu

görülmüştür. İki çalışma arasındaki fark çalışmadaki popülasyonun demografik özelliklerindeki farklılıklardan kaynaklanıyor olabilir.

Kurdek'in yaptığı çalışmada (1998) depresif semptomlar ve evlilik doyumundaki değişkenlikler arasındaki ilişki incelenmiştir. Depresif semptomları artmış olan çiftlerde evlilik doyumlarında daha yoğun bir çöküş yaşama eğiliminde oldukları tespit edilmiştir. Culp ve Beach'e (1998) erkeklerde benlik saygısı yüksek olduğu durumda, evlilik doyumsuzluğu ve depresif semptomlar arasındaki ilişkinin daha zayıf olduğu görülmüştür. Whisman'a (2001) göre hem kadınlar hem de erkeklerde depresif semptomların evlilik niteliği ile ilişkisi negatif yöndedir ve bu ilişkide cinsiyet farklılıklarının önemi bulunmaktadır. Beach ve arkadaşları (2003) uzun süre evli olan çiftler ile yapmış oldukları çalışmada evlilik niteliği ile depresif semptomlar arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Söz konusu çalışmada çiftlerin bir yıl sonra tekrar depresyon düzeyleri değerlendirildiğinde evlilik niteliğinin bir yıl sonraki depresif semptomlardan etkilendiğini ve bu etkinin hem kadınlar hem de erkekler için aynı derecede önemli olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte eşlerin kendi evlilik niteliklerinin bir yıl sonra eşlerde mevcut olan depresif semptomları açıkladığı bulunmuştur.

Genel olarak ayrılık kaygısı (ayrılma anksiyetesi) bireyin, hayatının önemli öğelerinden uzak olmanın yol açtığı kaygı, ani kayıp veya aynı yakınlıkla karşılık alamamaktan kaynaklanan üzüntüyü içerir ve "ayrılık durumunun yol açtığı hoş olmayan durum" şeklinde ifade edilmektedir (Demirdiş, 2004). Daha önceleri ayrılma anksiyetesi bozukluğu çocukluk dönemi bozukluğu olarak tanımlanırken, 2013 DSM-5'te bu şekilde sınıflandırılmadan vaz geçilmiş ve ergenlerde, erişkinlerde de görülebileceği belirtilmiştir (Köroğlu, 2013). Shear ve arkadaşları (2006) yetişkinlikte ortaya çıkan ayrılma anksiyetesinin oranını %6,6 olarak bildirmişlerdir.

Çalışmada Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi düzeyi açısından cinsiyet farkının önemli olduğu görülmüştür. Kadınlarda (27,23±14,38) erkeklere (23,28±9,78) göre Ayrılma Anksiyetesi Ölçeği ortalama puanının daha yüksek olduğu görülmüştür. Turgut'un (2016) yapmış olduğu çalışmada kadınlarda Ayrılma Anksiyetesi Ölçeği ortalama puanı 27.57±14.28 ile bu çalışmada saptanan değere benzer bulunmuştur. Çalışmada Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi düzeyi ile çocuk sahibi olma veya olmama durumundan ve çocuk sayısından etkilenmediği ortaya çıkmıştır. Turgut'un (2016) çalışmasında çocuk sahibi olan kadınlarda ayrılma anksiyetesi düzeyi çocuk sahibi

olmayanlara göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu ile birlikte Turgut (2016) ayrılma anksiyetesinin çocuğu olan ve olmayan kadınların yaşından etkilenmediğini saptamıştır. Yapmış olduğumuz çalışmada ayrılma anksiyetesinin yaşa göre farklılık gösterdiği tespit edilmiş olup, 18-25 yaş grubunda olan katılımcılardaki ayrılma anksiyete düzeylerinin diğer yaş grubundakilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu, kişinin yaşının ilerlemesi ile birlikte ayrılık deneyimine karşı hassasiyetinin azalma ihtimali ile açıklanabilir. Çalışmamızı destekler şekilde, literatürde daha genç annelerde daha yüksek ayrılma anksiyetesini düzeylerinin bulunduğu bildirilmiştir (Demirdiş, 2004).

Çalışmada Yetişkin Ayrılma Anksiyetesinin evlilik doyum düzeyi ile negatif yönde anlamlı bir korelasyon gösterdiği tespit edilmiştir. Literatürde evlilik doyumunun evlilik süresi içinde terk edilme kaygısından etkilenip etkilenmediğini inceleyen araştırma sonucuna göre terk edilme kaygısının her iki cinsiyet için de evlilik doyumunda düşüşe neden olduğu görülmüştür (Güven, 2005). Bireyin bağlı olduğu, önem verdiği birinden ayrılma ihtimalinin kendisinde belli düzeylerde neden olduğu anksiyetenin yaşamını zorlaştırması etkili olabilir. Çeçen- Eroğul ve Dingiltepe'nin (2012) yaptıkları çalışmada yaşama ilişkin belirsizlik ve kaygı yaratan durumların yaşam doyumunu azalttığını ortaya konmuştur.

Yetişkin ayrılma anksiyetesinin uzun sürmesi, bireyin kişisel ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirmesine engel oluşturur, hayatındaki önemli işlevsellik alanlarında düşüşe neden olur. Bireyin yaşadığı yoğun anksiyete; uyumakta güçlüğü, evden ve sevdiklerinden ayrılmasında aşırı zorluğa yol açar ve kişi sürekli olarak başkaları tarafından korunma gereksinimi duyar. Birey güçlü gördüğü kişilerle duygusal olarak yakın ilişki kurup o kişilere bağımlı hale gelebilir. Bağımlılık hissetme durumunun çalışmada yetişkin ayrılma anksiyetesini ve evlilik doyumunu arasında görülen negatif ilişkinin olası açıklaması olabileceği görüşündeyiz.

Çalışmada eğitim düzeyinin artması ile ayrılma anksiyetesinin azaldığı ortaya çıkmıştır. Bu bulgu, eğitimin yaşamsal olay ve durumlar ile ayrılık deneyimine ilişkin farkındalığın artmasında etkili olmasıyla açıklanabilir. McBride ve Belsky'e (1988) göre öğrenim düzeyi düşük annelerde görülen anksiyete düzeyi daha yüksektir. (Demirdiş, 2004). Benzer şekilde Demirdiş (2004) ebeveynlerin eğitim düzeyinin artması ile birlikte ayrılma anksiyetesinin azaldığını bildirmiştir. Tümer (1988), evlilik süreci içinde evlilik

etkileşiminde, iletişimde bozulmaya yol açtığı düşünülen çatışma odaklarını ve iletişim sorunlarını tespit etmeye çalışmıştır. Yukarıda adı geçen araştırmanın sonucuna göre, bireylerin yaşları ve öğrenim düzeylerinin yükselmesi ile birlikte çatışma düzeylerinin azaldığı, bunun tersi olarak, kişilerin yaşları ve öğrenim düzeylerinin düşmesi ile birlikte çatışma düzeylerinin arttığı; eşler arasındaki yaş farkının çatışma düzeyinde farklılığa yol açtığı bulunmuştur.

Çalışmaya katılan bireylerin eşle yaş farkı değişkeni ile Beck anksiyete, Beck depresyon ve evlilik yaşam doyumu düzeyi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte, ayrılma anksiyetesinin eşle yaş farkı değişkeninden anlamlı olarak etkilendiği ve eşi ile aralarında 6-10 yaş fark olan kişilerin ayrılma anksiyete düzeylerinin 0-5 yaş farkı olan kişilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Diğer yandan, Turgut'un (2016) yaptığı çalışmada kadınların eşleriyle olan yaş farkları kadınlarda görülen ayrılma anksiyetesi düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

Çalışmada kadınlarda erkeklere göre Beck Depresyon ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puan ortalamasının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuç çalışmanın yarısından fazlasının kadınlardan oluştuğu ve kadın katılımcıların da %68,6'sının anne olması ile açıklanabilir. Çocuk sahibi olan kadınlar, anne olmanın yol açtığı fiziksel ve psikolojik değişimler nedeniyle, ayrıca çocukla kurulan bağ sonucu ayrılık konusunda daha fazla kaygı duyuyor olabilirler. Literatürde, anne olma durumunun kadınlar açısından uzun süreli etkilere yol açtığı gösterilmiştir. Laney ve arkadaşları. (2015) yapmış oldukları çalışmada anne olan kadınların belirli durumlar ve olaylar karşısında daha şiddetli/ yoğun tepki gösterdikleri saptanmıştır. Bu bulgudan yola çıkarak, annelerin ayrılık durumlarında daha yoğun bir şekilde anksiyete yaşamalarının sık bir olay olduğunu söyleyebiliriz.

Turgut'un (2016) çalışmasında kadınların %76'sının çocuğunu okula ve %22,5'i eşini işe yollarken kaygı duyduğunu ifade edilmiştir. Adı geçen çalışmada eşlerini işe ve çocuklarını okula yollarken kaygı yaşayan kadınlarda ayrılma anksiyetesi düzeylerinin kaygı yaşamayan kadınlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde bu grupta yaşam doyumu düzeylerinin daha düşük olduğu bulunmuştur. Kastro (1998) eşlerden biri veya her ikisinin depresyon tanısı alan 30 çift ve tedavi aşamasında olmayan 30 kontrol çift üzerinde evlilik içi uyum ile depresyon arasındaki ilişkiyi saptamak

amacıyla çalışma yapmıştır. Yukarıda adı geçen çalışmanın sonucuna göre, depresyon ile evlilikteki uyum arasında bir korelasyon mevcuttur. Evlilik uyumu ve depresif semptomlar açısından cinsiyetin anlamlı olarak fark yarattığı saptanmıştır. Ayrıca kadınlardaki evlilik uyum düzeyi kendi eşlerine göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde kadınlarda, tanıdan bağımsız olarak, evlilik doyum düzeyi erkeklerden daha düşük olduğu belirlenmiştir. Birbiriyle evli kadın ve erkeklerin değerlendirilmesinde, kadınların eşlerine göre daha depresif oldukları ve kaygı düzeylerinin de daha yüksek olduğu bulunmuştur. Diğer yandan Davila et al. (2003)'un yürütmüş oldukları çalışmada 164 çiftte evlilik doyumunu ve depresif semptomlar arasında çift yönlü, denek içi ilişkileri değerlendirilmişlerdir. Yukarıda adı geçen çalışmada cinsiyet farklılıklarının önemli olmadığı saptanmıştır. Erkekler için de belli düzeyde önemli olması ile birlikte, özellikle kadınlar için, depresif semptomların evlilik doyumsuzluğu üzerindeki etkisinin çok büyük olduğu görülmüştür. Bu bulgunun aksine, depresif semptomlar üzerinde evlilik doyumunun etkisi konusunda cinsiyet farklılıklarının önemli olmadığı tespit edilmiştir.

Sacco ve Phares'in (2001) yapmış oldukları çalışmada ve bireylerin kendine olan saygıları ve eşlerin birbirlerini değerlendirme biçimleri ile evlilik doyumunu arasındaki ilişki araştırılmıştır. Yukarıda adı geçen çalışmaya katılanların ortalama yaşları 42 ve ortalama evlilik süreleri 18 yıl olarak saptanmıştır. Katılımcılarda depresyon varlığı veya kendine saygı düzeyleri değerlendirme dışı bırakıldığında, eşi tarafından olumlu değerlendirilenler daha fazla evlilik doyumunu ifade etmişlerdir. Depresyonda olanlar eşleri onları olumsuz olarak değerlendirdiklerinde daha düşük düzeyde evlilik doyumunu bildirmişler, diğer yandan eşleri tarafından olumlu olarak değerlendirenler daha yüksek düzeyde evlilik doyumunu belirtmişlerdir.

Araştırmadan elde edilen bu bulgu, bireylerin problem çözme becerileri arttıkça, evlilik doyumlarında da artma görüldüğünü desteklemektedir. Synder (1997) eşlerin çözüm üretme ve problem çözme becerilerinde eksikliklerin olmasının ilişkiyi olumsuz etkilediğini ve evlilik doyumunda düşüşe neden olduğunu tespit etmiştir.

Whiffen ve Gotlib'in (1989) yapmış olduğu çalışmada stresle başa çıkma stratejilerinin evlilik doyumunu üzerine olan etkileri araştırılmıştır. Adı geçen çalışmanın sonucuna göre erkeklerin evliliklerinde doyum düzeylerinde düşüklük olduğu durumlarda, depresif semptom, yaşam stresi ve uyumsuz başa çıkma zorluğu her iki eşte

daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer yandan, kadında evlilik doyumu düzeyleri düşük olduğu anda ise, sadece kadının işlevselliğinin etkilendiğı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar yapılan çalışmada kadın ve erkekler arasında evlilik doyumu düzeyinde anlamlı bir fark saptanmazken, kadınlarda Beck Depresyon ölçeğİ puan ortalamasının anlamlı olarak daha yüksek saptanmış olmasının nedeni olabilir. Diğer yandan eşlerin birbirlerinin özelliklerini kabul etmeleri evlilikte eşler arasındaki ilişkide doyumu artmasına neden olan önemli unsur olduğu konusu tespit edilmiştir (Daniluk,1999). Ayrıca eşlerin birbirlerinin özelliklerini kabul etmeleri evlilikteki çatışmaları azaltıp Beck Anksiyete ve Beck Depresyon ölçeğİ puanlarında büyük olasılıkla düşüşe neden olacaktır. Bu görüşümüzü destekler şekilde, Tezer'in (1996) yapmış olduğu çalışmada eşle çatışmaların sıklığı ve gerginliğinin azalması ile birlikte iş doyumu ve yaşla birlikte evlilik doyumu da arttığı saptanmıştır.

Taşköprü'nün (2013) yapmış olduğu çalışmada evlilik doyumu artması ile birlikte stresle başa çıkma tarzlarından olan kendine güven, iyimser yaklaşım ve sosyal destek arama çabalarının arttığı, diğer yandan çaresiz ve boyun eğici yaklaşım tarzları sergileme eğiliminin azaldığını tespit etmiştir. Kirby (2005) evlilik doyumu yüksek eşlerin stres seviyelerinin düşük, yaşam mutluluklarının yüksek ve olumsuz yaşam koşullarına karşı dayanıklılıklarının daha fazla olduğunu göstermiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇLAR

Bu çalışmanın temel amacı “Evli bireylerde görülen ayrılma anksiyetesinin evlilik doyumuyla ilişkisini” belirlemektir

Çalışmada bu genel amaç çerçevesinde, aşağıda sıralan sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Yetişkin ayrılma anksiyetesinin toplumda yaygın olduğu görülmüştür.
2. Yetişkin ayrılma anksiyetesi düzeyinin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, eş ile yaş farkına göre farklılaştığı tespit edilmiştir.
3. Evlilik doyumunun eğitim durumu, evlenme şekli, çocuk sayısı gibi demografik faktörlere göre farklılaştığı belirlenmiştir.
4. Depresyon düzeyinin kadınlarda daha yüksek olduğu görülmüştür.
5. Depresyon düzeyinin eğitim durumuna göre farklılaştığı ve ortaokul olan kişilerin depresyon düzeyleri üniversite ve lisansüstü olan kişilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
6. Depresyon düzeyinin evlenme şekline göre farklılaştığı ve görücü usulü/istemeyerek evlenen kişilerin depresyon düzeyleri severek/flört ederek ve görücü usulü/isteyerek evlenen kişilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.
7. Yetişkin ayrılma anksiyetesi ile evlilik doyumu arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif bir korelasyon tespit edilmiştir.
8. Yetişkin ayrılık anksiyetesinin anksiyete düzeyi ve depresyon durumu ile pozitif korelasyon gösterdiği belirlenmiştir.

ÖNERİLER

1. Yetişkin ayrılma anksiyetesinin sadece eş açısından değil, ebeveyn boyutunun da dahil edilerek araştırılması literatüre katkı sağlayacaktır.

2. Literatürde yetişkin ayrılma anksiyetesi ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi açıklayan çok az sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Konu ile ilgili yeni araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.
3. Sağlıklı bir evlilik için mutlak gerekli olan evlilik doyumu, yetişkin ayrılma anksiyetesi ile doğrudan ilişkilidir. Toplum içerisinde yetişkin ayrılma anksiyetesi belirtileri görülen bireylerin belirlenmesi ve profesyonel destek sağlanması evlilik müessesesinin sağlıklı şekilde sürdürülebilmesi açısından çok önemlidir.

KAYNAKÇA

Acar, H. 1998. Ankara’da Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü’ne bağlı sosyal hizmet kuruluşlarında çalışan üniversite mezunu evli personelin evlilik doyumları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Ainsworth, M.D.S. 1989, “*Attachments beyond infancy*” *American Psychologist*, 44: 709-716.

American Psychiatric Association. Diagnostic and statistical manual of mental disorders. 4th Ed. (DSM-IV). Washington, DC: *American Psychiatric Association*. 1994.

American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistic Manual of Mental Disorders, Fourth Edition, Text Revision. American Psychiatric Association, Washington DC, 2000.

American Psychiatric Association. Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.). Arlington, VA: American Psychiatric Publishing, 2013.

Amerika Psikiyatri Birliği. Mental Bozuklukların Tanısal Ve Sayımsal El Kitabı. Köroğlu E. (Ed). Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 2013.

Anar, B. 2011. Evli ve çalışan yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik doyumu ve iş doyumu ilişkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Angst J, Merikangas KR. Subthreshold syndromes of depression and anxiety in the community. *J Clin Psychiatry*, 1997; 58:8:6-10.

Bandelow, B., Alvarez-Tichauer, G., Späth, C., Brooks, A., Hajak, G., Bleich, S., Rüther, E. 2001, "Separation anxiety and actual separation experiences during childhood in patients with panic disorder" *Can J Psychiatry*, 46(10):948-52.

Bandura, A. *Social learning theory*, New Jersey: Prentice-Hall, 1977.

Bar-Haim, Y., Dan, O., Eshel, Y., Schwartz, A.S. 2007, "Predicting children's anxiety from early attachment relationships" *Journal of Anxiety Disorders*, 21:1061-1068.

Bartholomew, K. 1990, "Avoidance of intimacy: An attachment perspective" *Journal of Social and Personal Relationships*, 7:147-178.

Bartholomew, K., Horowitz, L.M. 1991 "Attachment Styles Among Young Adults: A Test of a Four-Category Model." *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2):226-24.

Barlow A, David H. 2002, "Unraveling the mysteries of anxiety and its disorders from the perspective of emotion theory". *American Psychologist*, 1247-1263.

Beach, S.R.H., Katz, J., Kim, S.K., Brody, G. H. 2003, "Prospective effects of marital satisfaction on depressive symptoms in established marriages: A dyadic model". *Journal of Social and Personal Relationships*, 20 (3):355-371.

Beach, S.R.H., O'Leary, K.D. 1986, "The treatment of depression occurring in context of marital discord". *Behavioral Therapy*, 17:43-49.

Beck, A. T. *Cognitive therapy and the emotional disorders*. New York: International Press, 1976.

Benjamin, D., Harbans, L., Meyerson, L.R. 1990. "The effects of 5-HT1B characterizing agents in the mouse elevated plus-maze" *Life Science*, 47:195-203.

Berier, A. 1989 “Experimental approaches to human stress research: Assessment of neurobiological mechanisms of stress in volunteers and psychiatric patients” *Biol Psychiatry* 26:438-463.

Bernstein, G.A., Layne, A.E. Ayrılık anksiyetesi bozukluğu ve diğer anksiyete bozuklukları. İçinde: Sadock BJ, Sadock VA, editörler. Aydın H, Bozkurt A, çeviri editörleri. *Comprehensive Textbook of Psychiatry*, Sekizinci baskı, Ankara: Güneş Kitabevi; 2007.

Berscheid, E., Walster, E. *Interpersonal attraction* (2nd ed.). Reading, Mass.: Addison-Wesley, 1978.

Binici-Azizoğlu, S. 2000. Psikolojik yardım için başvuruda bulunan ve bulunmayan evli çiftlerin evlilik ilişkilerini değerlendirmelerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bowlby J. *Attachment and Loss Separation 2. Separation Anxiety and Anger*. New York: Basic Books, 1973.

Bowlby, J. *Attachment and loss: Attachment*. New York: Basic Books, 1969.

Bowlby, J. 1977, “The Making and Breaking of Affectional Bonds: Acitology and Psychopathology in the Light of Attachment Theory” *British Journal of Psychiatry* (130): 201-210.

Bradbury, T.N., Fincham, F. 1990, “Attributions in marriage: Review and critique” *Psychological Bulletin*, 107(1): 3-33.

Bradbury, T.N., Karney, B.R. 1995, "The Langitudinal Course Of Marital Quality And Stability: A Review Of Theory” *Methods And Research, Psychological Bulletin*, 18 (1), 334.

Bremer, S. 1997, "Marital satisfaction and aging: research findings". Available on site <http://www.hope.edu/academic/psychology/335/webrep/>

Brizendine, L. Kadın Beyni (10. Baskı). (Z. H. Ateş, Çev.), Say Yayınları, İstanbul, 2011.

Brown, G.W., Harris, T.O. 1993, "Aetiology of anxiety and depressive disorders in an inner-city population 1. Early adversity" Psychol Med. 23(1):143-54.

Brown, P.R. 1994, "Vengeance is mine: Narcissism, vengeance, and the tendency to for give" Journal of Research in Personality, 38, 576-584.

Callan, V.J. 1984, "Childless and marital adjustment" Journal of Marriage and The Family, 5(4):210-214.

Costello, E.J. 2003, "Prevalence and development of psychiatric disorders in childhood and adolescence" Arch. Gen. Psychiatry. 60:837-840.

Cyranowski, J. M., 2002, "Adult Separation Anxiety: Psychometric Properties Of A New Structured Clinical Interview" Journal of Psychiatric Research 36:77-86.

Cihan-Güngör, H. 2007. Evlilik Doyumunu Açıklamaya Yönelik Bir Model Geliştirme; Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Ankara.

Culp, L. N., Beach, S. R. H. 1998, "Marriage and depressive symptoms: The role and bases of self-esteem differ by gender". Psychology of Women Quarterly, 22:647-663.

Çağ, P., Yıldırım, İ. 2013, "Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler". Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4 (39), 13-23.

Çeçen-Eroğul, A.R., Dingiltepe, T. 2012, “*Parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yaşam doyumu düzeyleri ile yaşam kalite düzeylerinin karşılaştırılması*”. İlköğretim Online, 11(4).

Çelik, M. 2006. Evlilik doyumu ölçeği geliştirme çalışması. Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Adana.

Çınar, L. 2008. Evlilik Doyumu: Cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Dağ, İ. (Ed.). Anormal psikolojisi. (7. basım). Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara, 2004.

Dallaire, D.H., Weinraub, M. 2005, “*Predicting children's separation anxiety at age 6: The contributions of infant-mother attachment security, maternal sensitivity, and maternal separation anxiety*” Attachment & Human Development, 7:393-408.

Daniluk, J.C. 1999, “*When biology isn't destiny: Implications for the sexuality of women without children*”. Canadian Journal of Counselling, 33(2):79-94.

Davila, J., Karney, B. R., Hall T. W., Bradbury, T. N. 2003, “*Depressive symptoms and marital satisfaction: Within-subject associations and the moderating effects of gender and neuroticism*”. Journal of Family Psychology, 17(4):557-570.

Demir BS. 2017. Annelerde kaygı düzeyi ve evlilik doyumunun ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algıları üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Mersin.

Demirdiş, E. 2004. Ergenlik Dönemindeki Bireylerin Ana-babalarının Ayrılık Kaygısı Düzeyleri. Yüksek lisans tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

DeMyer W. Neuroanatomy, Harwal Publication Company, 1988.

Diriöz, P.M., Alkin, T., Yemez, B., Onur, E., Eminağaoğlu, P.N. 2012, “*Ayrılma Anksiyetesi Belirti Envanteri İle Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinin Türkçe Versiyonunun Geçerlik ve Güvenirliği*” *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23(2):1-13.

Durak, N. 2004, 15-25 Yaş Arasındaki Gençlerin Evlilik Kavramlarına Yükledikleri Anlamların İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Eapen, V., Johnston, D., Apler, A., Rees, S. 2013, “*Adult seperation anxiety during pregnancy and its relationship to depression and anxiety*” *Journal of Perinatal Medicine*, 41(2):159-63.

Epstein, N., Eidelson, R.J. 1981, “*Unrealistic beliefs of clinical couples: Their relationship to expectations, goals and satisfaction*” *The American Journal of Family Therapy*, 9:13-22.

Ersanlı, K., Kalkan, M. Evlilik ilişkilerini geliştirme (Kuram ve uygulama). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2008.

Fıfıloğlu, H. 1992, “*Lisansüstü öğrencilerin evlilik uyumu*” *Psikoloji Dergisi*, 7:16- 23.

Fincham, F. D., Beach, S. R. H., Harold, G. T., Osborne, L. N. 1997, “*Marital satisfaction and depression: Different causal relationships for men and women?*” *Psychological Science*, 8 (5):351-357.

Fitzpatrick, M. A. Between husbands and wives: Communication in marriage. Beverly Hills. CA: Sage Publications, 1988.

Foley, D.L., Pickles, A., Maes, H.M., Silberg, J.L., Eaves, L.J. 2004, “*Course and short-term outcomes of separation anxiety disorder in a community sample of twins*” J Am Acad Child Adolesc Psychiatry, 43(9):1107-1114.

Gittelman, R., Klein, D.F. 1984, “*Relationship between separation anxiety and panic and agoraphobic disorders*” Psychopathology, 17:56-65.

Glenn, N. D. 1990, “*Quantitative research on marital quality in the 1980s: A critical review.*” Journal of Marriage and The Family, 52:818–831.

Gorchoff, S. M., John, O. P., Helson, R., 2008, “*Contextualizing change in marital satisfaction during middle age*” Psychological Science, 19:1194-1200.

Gotlib, I. H., Beach, S. R. H. A marital/family discord model of depression: Implications for therapeutic intervention. In N.S. Jacobson ve A. S. Gurman, eds. Clinical Handbook of Couple Therapy New York: Guilford Press. pp. 411-436, 1995.

Gökmen, A. 2001. Evli eşlerin birbirlerine yönelik kontrolçülük ve bağımlılık algılarının evlilik doyumu üzerindeki etkisi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gözoğlu, F. 2015. Evlilik ve eş seçimi. Mersin Polis Meslek Eğitim Merkezi Rehberlik ve Psikolojik Danışma Büro Amirliği.

Greenberg PE, Sisitsky T, Kessler RC. 1999, “*The economic burden of anxiety disorders in the 1990s*” J Clin Psychiatry, 60:427-435

Güleç, G. Aile ve Evlilik. Çınar Yenilmez (Ed). Aile Yapısı ve İlişkileri (1. Basım) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset tesisleri, 2012.

Güleç, C., Köroğlu, E. (Ed.). Psikiyatri temel kitabı. (1.basım). Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 1997.

Gülerce, A. Aile Olgusu: Türkiye’de Ailelerin Psikolojik Örüntüleri. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları. İstanbul, 1996.

Gündoğdu, A. 2007. Relationship between self-construals and marital quality. MA Dissertations. The Middle East Technical University, Ankara.

Güven, N. 2005. İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar ve Evlilikte Problem Çözme Becerilerinin Evlilik Doyumu ile İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.

Hasta, D. 1996. Ev işi paylaşımı ve ev işi paylaşımında hakkaniyet algısı ile evlilik doyumu ilişkisi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Hazan, C., Shaver, P.R. 1987, “*Romantic Love Conceptualizing As An Attachment Process*” *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3):511- 524.

Hinde, R.A. Relationships: A dialectical perspective. East Sussex, UK: Psychology Press, 1998.

Hoehn-Saric, R., McLeod, D.R., Zimmerli, W.D. 1991, “*Psychophysiological response patterns in panic disorder*” *Acta Psychiatr Scand*, 83:4-11.

Hortaçsu, N., 1991, “*Relation between depression and attachment styles in parent-and institution-reared Turkish children*” *The Journal of Genetic Psychology*, 154(3): 329-337.

Hovardaoğlu, S. 1996, “*Evlilik İçin Karşılaştırma Düzeyi Ölçeğinin(EKDÖ) Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması*” *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(38,9:66-77).

Hünler, O.S., Gençöz, T. 2003, “*Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü*” Türk Psikoloji Dergisi, 18 (51), 99- 108.

Işınsu, M. 2003. İkili ilişki biçimi ve süresi ile bağlanma stilleri arasındaki bağlantılar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Karasar, N. Bilimsel Araştırma Yöntemi, 23. Basım. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2012.

Kaya, İ. 2003. Evlilik Uyumu ile Çocuklardaki Davranış Problemleri Arasındaki İlişkide Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Rolü; Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kastro, R. M. 1998. Evlilik içi uyum ve depresyon: evlilik ilişkisinin niteliği ve eşlerde semptom oluşumu hakkında bir çalışma. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kertsen, K.K. 1990, “*The process of marital disaffection: interventions at various stages*” Family Relations, 39(3):257-266.

Kırlı, S. Anksiyete Bozukluklarının Oluşumu ve Farmakolojik Tedavisi, Özsan Matbaacılık, 2000.

Kılıç E. 2017. Bağlanma biçimlerinin evlilik doyumu ile ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Programı. İstanbul.

Kirby, J.S. 2005. A Study of the Marital Satisfaction Levels of Participants in a Marriage Education Course. Unpublished Doctoral Dissertation, Department of Educational Leadership and Counseling Department, University of Lovislon, Monnoe.

Kubat, D. 2012. Evli Bireylerde Aldatma Eğilimi Ve Evlilik Doyumu İlişkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Kublay, D., Oktan, V. 2015, “*Evlilik uyumu: değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından incelenmesi*”. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 5(44):25-35.

Li, T., Fung, H.H. 2011, “*The Dynamic Goal of Marital Satisfaction*” Review of General Psychology, 15(3):246–254.

Kurdek, L. A. 1998, “*The nature and predictors of the trajectory of change in marital quality over the first 4 years of marriage for first-married husbands and wives*”. Journal of Family Psychology, 13:669-674.

Laney, E. K., Lewis Hall, M. E., Anderson, T. L., Willingham, M. M. 2015, “*Becoming a mother: The influence of motherhood on women’s identity development*”. An International Journal of Theory and Research, 15:126-145.

Loas, G.E., Atger, F., Perdereau, F., Verrier, A. 2002, “*Comorbidity of dependent personality disorder and separation anxiety disorder in addictive disorders and in health subjects*” Psychopathology, 35:249–253.

Manassis, K., Hood, J. 1998. “*Individual and familial predictors of impairment in childhood anxiety disorders*” Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 37 (4), 428–434.

Manicavasagar, V. 2003, “*A Self-Report Questionnaire for Measuring Separation Anxiety in Adulthood*” Comprehensive Psychiatry, 44(2):146-153.

Manicavasagar, V., Silove, D., and Curtis, J., 1997, “*Separation Anxiety in Adulthood: A Phenomenological Investigation*”, Comprehensive Psychiatry, 38(5): 274-282.

Manicavasagar, V., Silove, D., and Curtis, J., 1997, "*Separation Anxiety in Adulthood: A Phenomenological Investigation*", *Comprehensive Psychiatry*, 38(5):274-282.

Manicavasagar, V. 2000, "*Continuities of Separation Anxiety From Early Life Into Adulthood*" *Journal of Anxiety Disorders*, 14(1):1-18.

McBride, S., Belsky, J. 1988, "*Characteristics, determinants, and consequences of maternal separation anxiety*". *Development Psychology* vol. 24 (3):407-414.

Meyers, S.A., Landsberger, S.A. 2002, "*Direct and Indirect Pathways Between Adult Attachment Style and Marital Satisfaction*" *Personal Relationships*, 9 (2):159-172.

Mikulincer, M., Florian, V., and Tolmacz, R. 1990, "*Attachment Style and Fear of Personal Death: A Case Study of Affect Regulation*" *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(2), 278-290.

Montgomery, S.A. *Anxiety and Depression: Year Book Medical Publications*, Chicago, 1990.

Nazlı, S. *Aile Danışmanlığı*. Nobel, Ankara, 2000.

Niederhauser, A., Silverman, W.K. Separation anxiety disorder. In: Fisher JE, O'Donohue WT, editors. *Practitioner's Guide to Evidence-Based Psychotherapy*. New York: Springer; 2006.

Ohman A. Fear and anxiety: Evolutionary, cognitive and clinical perspectives. *Handbook of emotions*. New York: The Guilford Press, 2000.

Ollendick, T.H., Lease, C.A., Cooper, C. 1993, "*Separation anxiety in young adults- A preliminary examination*" *Journal of Anxiety Disorders*, 7:293-305.

Onur, B. Gelisim psikolojisi. (5. Basım). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 2000.

Osone, A., Takabashi, S. 2006, “Possible link between childhood seperation anxiety and adulthood personality disorder in patients with anxiety disorders in Japan” The journal of Clinical Psychiatry, 67:1451-1457.

Otto, M., Pollack, M.H., Maki, K.M., Gould, R.A., Worthington, J.J., Smoller, J.W., Rosenbaum, J. 2001, “Childhood history of anxiety disorders among adults with social phobia: Rates, correlates, and comparisons with patients with panic disorder” Depression and Anxiety, 14:209–213.

Özbeklik, S. 2006. Women’s Marital Quality and Mothering Quality: Determinants and Interrelations; Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özen Y., Gülaçtı F. 2010, “Genel Lise ve İmam Hatip Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Meslekleri Prestij Yönünden Algulamaları ve Algulamalarını Etkileyen Bazı Faktörler” Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(2):49-68.

Özgüven, İ.E. Evlilik ve aile terapisi. Ankara: PDREM Yayınları, 2000.

Peleg, O., Halaby, E., Whaby, E.N. 2006, “The relationship of maternal separation anxiety and differentiation of self to children’s separation anxiety and adjustment to kindergarten: A study in Druze families” Journal of Anxiety Disorders, 20:973–995.

Pini, S., Abelli, M., Mauri, M., Muti, M. 2005, “Clinical correlates and significance of separation anxiety in patients with bipolar disorder” Bipolar Disorders, 7:370-376.

Pletchaty, M., Couturier, S., Cote, M., Roy, M.A. 1996, "Dimensional analysis of past and present satisfaction in relation to present marital satisfaction". *Psychological Reports*, 78(2):657-658.

Poulton, R., Waldie, K.E., Thomson, W.M. and Locker, D. 2001, "Determinants of early- vs late-onset dental fear in a longitudinal-epidemiological study" *Behaviour Research and Therapy*, 39: 777-785.

Rho, J.J. 1989. Multiple factors contributing to marital satisfaction in Korean-American marriages and correlations with three dimensions of family life satisfaction-marital, parental, and self-satisfactions. Unpublished doctoral dissertation. Kansas State University, USA.

Rholes, W.S., Simpson, J.A., Orina, M.M. 1999, "Attachment and Anger in an Anxiety-Provoking Situation" *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(6): 940-957.

Sacks, M.H. Introduction to the neuroses. Robert M, Arnold M.C., Samuel B.G. et al. *Psychiatry*, JB Lipincot company, Basic Books, 1990.

Sacco, W. P., Phares, V. 2001. Partner appraisal and marital satisfaction: the role of self-esteem and depression. *Journal of Marriage and Family*, 63 (2):504-513.

Safran, J.D. 1990, "Towards a Refinement of Cognitive Therapy in Light of Interpersonal Theory: I. Theory" *Clinical Psychology Review*, 10:87-105.

Sancaktar N. 2016. Yeni evlenen ve uzun süredir evli olan çiftlerin evlilikte problem çözme becerisi düzeylerinin öznel iyi oluş ve evlilik doyumu düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul.

Schmalling, K., Jacobson, N. 1990, "Marital interaction and depression". *Journal of Abnormal Psychology*, 99:229-236.

Sevim, S.A. 1999, "Evlilik ilişkisini geliştirme programları" *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(11),19-25.

Shear, M.K., Simon, N., Wall, M., Zisook, S. 2011, "Complicated grief and related bereavement issues for DSM-5" *Depression and Anxiety*, 28(2):103-117.

Shear, M.K., Jin, R., Ruscio, A.M. 2006, "Prevalance and correlates of estimated DSM-IV child and adult separation anxiety disorder in the National Comorbidity Survey Replication" *Am J Psychiatry*, 163: 1074- 1083.

Shear, M.K., Jin, R., Ruscio, A.M., Walters, E.E., Kessler, R.C. 2006, "Prevalance and correlates of estimated DSM-IV child and adult separation anxiety disorder in the National Comorbidity Survey Replication". *Am J Psyciatry*, 163:1074-83.

Silove, D., 1996, "Is Early Separation Anxiety a Risk Factor for Adult Panic Disorder?: A Critical Review", *Comprehensive Psychiatry*, 37(3): 167-17.

Silove, D., Slade, T., Marnane, C., Wagner, R. 2007, "Separation anxiety in adulthood: dimensional or categorical?" *Comprehensive Psychiatry*, 48(6):546-53.

Silove, D.M., Marnane, C.L., Wagner, R., Manicavasagar, V.L. 2010, "The prevalance and correlates of adult separation anxiety disorder in an anxiety clinic" *BMC Psychiatry*, 10: 10-21.

Smith, A. D., Reid, W. J. 1986, "Role Expectations and attitudes in dual-earner families". *Social Contemporary Social Work*, 67.7:394-402.

Spanier, G.B., Lewis, R.A. 1980, "Marital Quality: A Review Of The Seventies" *Journal of Marriage and the Family*, 42:825-39.

Solmuş, T., ed. Bağlanma, Evlilik ve Aile Psikolojisi. Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2010.

Synder, D. K. "Marital satisfaction inventory". Revised (MSI-R) Manual. Western Psychological Services Publications. Los Angeles, 1997.

Tarhan, N. Evlilik Psikolojisi, Timaş Yayınları, İstanbul, 2011.

Tarhan, N. Kadın psikolojisi (3. baskı). İstanbul: Nesil Yayınları, 2005.

Taşdemir E. 2014. Evlilik doyumu ile bilişsel şemalar arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Taşköprü M. 2013. Evlilik doyumu ile problem çözme becerileri, stresle başa çıkma ve evlilik süresi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Psikoloji Yüksek Lisans Programı, İstanbul.

Taştan, N. 1996. Interspousal communication in a problem solving situation. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Tezer E. 1996, "Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: evlilik yaşamı ölçeği". Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 2(7):1-7.

Tuğrul, C., Sayılğan, M. A. Depresyonla Başa Çıkma Yolları. 3. baskı, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara, 1997.

Turan, M. 1997. Erzurum'daki evli çiftlerin evlilik ilişkilerinin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Erzurum.

Turgut İ. 2016. Çocuk sahibi olan ve olmayan evli kadınların ayrılma anksiyetesi ve yaşam doyumu düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı, İSTANBUL.

Tuzcu A. 2017. Evli bireylerde kişilik özelliklerinin evlilik uyumu ve evlilik doyumu üzerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Tümer, A.B. 1998. Evli çiftlerde gözlenebilen çatışma odakları ve iletişim sorunları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Tutarel-Kışlak, Ş. 1995. Cinsiyet, evlilik uyumu, depresyon ile nedensel ve sorumluluk yüklemeleri arası ilişkiler üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış doktora tezi, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Tynes, S. R. 1990, "Educational heterogamy and marital satisfaction between spouses". Social Science Research, 19: 153-174.

Üncü, S. 2007. Duygusal zeka ve iş doyumu ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Waite, L.J., Gallagher, M. The case for marriage. why married people are happier, healthier, and better off financially. Broodway Books, 2000.

Waite, L. J., Lillard, L. A. 1991, "Children and marital disruption". The American Journal of Sociology, 96(4):930-953.

Whiffen, V., Gotlib, I. H. 1989, "Stress and coping in maritally distressed and nondistressed couples". *Journal Of Social And Personal Relationships*, 6:327- 344.

Winemiller, D.R., Mitchell, M. E. 1994, "Development of a coding system for marital problem solving efficacy" *Behaviour Research and Therapy*, 32(1),159-164.

Wijeratne, C., Manicavasagar, V. 2003, "Separation anxiety in the elderly" *J Anxiety Disord*, 17(6):695-702.

Whisman, M. A. (2001). Depression and marital distress: Findings from clinical and community studies. In S.R.H. Beach (Ed.), *Marital and family process in depression* (pp. 3-24). Washington, D.C. American Psychological Association.

Whisman MA, Uebelacker LA, Weinstock LM. 2004, "Psychopathology and marital satisfaction: The importance of evaluating both partners". *Journal of Consulting and Clinical Psychology*,72:830–838.

Xiaohe, X., Whyte, K. J. 1990, "Love matches and arranged marriages: A Chinese Replication" *Journal of Marriage and the Family*, 52:935-948.

Yalom I. *Varoluçu psikoterapi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 2001.

EKLER

Ek. 1: Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Cinsiyetiniz : Kadın Erkek
( ) ( )

Yaşınız : 18-25 25-35 36-45 46-55 56 ve üzeri
( ) ( ) ( ) ( ) ( )

Mesleğiniz : Çalışmıyorum Çalışıyorsanız mesleğinizi belirtiniz:.....
( )

Öğrenim Durumunuz : İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Lisansüstü
( ) ( ) ( ) ( ) ( )

Kaç yıllık evlisiniz? : 0-5 6-15 16-25 26-35 36- ve üzeri
( ) ( ) ( ) ( ) ( )

Nasıl evlendiniz?: Severek/Flört ederek Görücü usulü/isteyerek Görücü Usulu/istemeyerek
( ) ( ) ( )

Çocuk Sayısı : Yok 1 2 3 4 5 ve üzeri
( ) ( ) ( ) ( ) ( ) ( )

Eşinizle yakınlık dereceniz?: Yakın akraba Uzak akraba Akrabalık ilişkisi yok
( ) ( ) ( )

Eşiniz ile aranızdaki yaş farkı?: 0-5 6-10 11-15 15 ve üzeri
( ) ( ) ( ) ( )

Ek. 2: Yetişkin Seperasyon Ayrılma Anksiyetesi Form Ölçeği

	Hiç	Nadiren	Sıklıkla	Çok Sıklıkla
1- Size yakın olan kişilerle birlikte evinizdeyken kendinizi daha güvende hissettiniz mi?				
2- Evinizden saatlerce uzak kalmakta zorluk çektiniz mi?				
3- Çantanızda veya cüzdanınızda size güven ya da huzur veren bir şeyler taşıyor musunuz?				
4- Uzun bir yolculuğa çıkmak üzere evden ayrılmazdan önce aşırı stres yaşadınız mı?				
5- Size yakın olan birinden ayrılmakla ilgili kâbuslar ya da rüyalar gördüğünüz oldu mu?				
6- Bir yolculuğa çıkmanızdan önce size yakın olan birinden ayrılmakla ilgili aşırı stres yaşadınız mı?				
7- Günlük işleriniz aksadığında çok huzursuz olur musunuz?				
8- Size en yakın kişilerle olan ilişkilerinizin yoğunluğu konusunda endişelendiniz mi? Örneğin çok aşırı bağlı olmanızdan dolayı.				
9- İşiniz veya diğer düzenli ev dışı uğraşlarınız için evinizden ayrılmadan önce baş ağrısı, mide ağrısı ya da bulantı gibi (veya başka) belirtiler oldu mu?				
10- İnsanları yakınınızda tutmak için çok fazla konuştuğunuzu fark ettiğiniz oldu mu?				

11- Size yakın kişilerden ayrıldığımızda (örneğin işe gitmek ya da evden dışarıya çıkmak için), özellikle onların nerede oldukları konusunda endişelendiniz mi?				
12- Gece tek başımıza uyumakta güçlük çeker misiniz? Örneğin bir yakınınız evdeyse daha iyi uyur musunuz?				
13- Size yakın olan kişilerin seslerini işitebiliyor ya da televizyonun veya radyonun sesini duyuyorsanız daha kolay uyuduğunuzu fark ettiniz mi?				
14- Size yakın olan kişilerden uzak kaldığımızı düşündüğünüzde çok sıkıntı yaşadınız mı?				
15- Evinizden uzakta olmayla ilgili kâbuslar ya da rüyalar gördünüz mü?				
16- Yakınlarınızın ciddi bir zarar görebileceği hakkında çok fazla endişelenir misiniz? Örneğin, bir trafik kazası geçirmeleri veya ölümcül bir hastalığa yakalanmaları gibi.				
17- Günlük olağan işlerinizi yaparken, size yakın olan kişilerle bağlantı kurmanızı engelleyecek değişimlerin olması sizi çok huzursuz eder mi?				
18- Önemsediğiniz insanların sizi terk edeceği konusunda çok fazla endişelenir misiniz?				
19- Hiç, evde ya da yatak odasında ışıklar açıkken daha iyi uyuduğunuzu fark ettiğiniz mi?				

20- Özellikle size yakın kişiler evde değilse, evde tek başınıza kalmaktan kaçınmaya çalışır mısınız?				
21- Size yakın olanlardan ayrıldığınızı ya da onların sizi terk ettiğini düşündüğünüzde, aniden gelen sıkıntı nöbetleri ya da panik ataklarınız (örneğin, aniden titreme, terleme, çarpıntı, nefes darlığı gibi) oldu mu?				
22- Size yakın olan kişilerle düzenli olarak (örneğin her gün) telefon görüşmeleri yapamadığınızda sıkıntı yaşadığınızı fark ettiniz mi?				
23- Önemsediğiniz birisi sizi terk ettiğinde, bu durumla başa çıkamayacağınızdan ya da onsuz yapamayacağınızdan korktunuz mu?				
24- Size yakın olan kişilerden ayrıldığınızda aniden gelen sıkıntı nöbetleri ya da panik ataklarınız (örneğin ani titreme, terleme, çarpıntı, nefes darlığı gibi) oldu mu?				
25-Sizi, yakın olduğunuz birilerinden ayırabilecek muhtemel olaylarla hakkında çok fazla endişelenir misiniz? Örneğin, işle ilgili gereklilikler gibi.				
26- Hiç, size yakın olan kişiler “çok fazla konuştuğunuzu” söylediler mi?				
27- Bazı insanlarla olan ilişkilerinizin, onlar için sorunlar oluşturacak kadar yakın olduğu konusunda endişelenir misiniz?				

Ek.3: Beck Anksiyete Ölçeği

İSİM:

TARİH:

Aşağıda insanların kaygılı ya da endişeli oldukları zamanlarda yaşadıkları bazı belirtiler verilmiştir. Lütfen her maddeyi dikkatle okuyunuz. Daha sonra, her maddedeki belirtinin **BUGÜN DAH İL SON BİR HAFTADIR** sizi ne kadar rahatsız ettiğim yandaki uygun yere (x) işareti koyarak belirleyiniz.

	Hiç	Hafif Düzeyde Beni pek Etkilemedi	Orta Düzeyde Hoş değildi ama Katlanabildim	Ciddi Düzeyde Dayanmakta çok zorlandım
1. Bedeninizin herhangi bir yerinde uyuşma veya karıncalanma				
2. Sıcak/ateş basmaları				
3. Bacaklarda halsizlik, titreme				
4. Gevşeyememe				
5. Çok kötü şeyler olacak korkusu				
6. Baş dönmesi veya sersemlik				
7. Kalp çarpıntısı				
8. Dengeyi kaybetme duygusu				
9. Dehşete kapılma				
10. Sinirlilik				
11. Boğuluyormuş gibi olma duygusu				
12. Ellerde titreme				
13. Titreklik				

14. Kontrolü kaybetme korkusu				
15. Nefes almada güçlük				
16. Ölüm korkusu				
17. Korkuya kapılma				
18. Midede hazımsızlık ya da rahatsızlık Hissi				
19. Baygınlık				
20. Yüzün kızarması				
21. Terleme (sıcaklığa bağlı olmayan)				

Ek.4: Beck Depresyon Ölçeği

Bu form son bir (1) hafta içerisinde kendinizi nasıl hissettiğinizi araştırmaya yönelik 21 maddeden oluşmaktadır. Her maddenin karşısındaki dörd cevabı dikkatlice okuduktan sonra, size en çok uyan, yani sizin durumunuzu en iyi anlatanı işaretlemeniz gerekmektedir.

1

- (0) Üzgün ve sıkıntılı değilim.
- (1) Kendimi üzüntülü ve sıkıntılı hissediyorum.
- (2) Hep üzüntülü ve sıkıntılıyım. Bundan kurtulamıyorum.
- (3) O kadar üzgün ve sıkıntılıyım ki, artık dayanamıyorum.

2

- (0) Gelecek hakkında umutsuz ve karamsar değilim.
- (1) Gelecek için karamsarım.
- (2) Gelecekte beklediğim hiçbir şey yok.
- (3) Gelecek hakkında umutsuzum ve sanki hiçbir şey düzelmeyecekmiş gibi geliyor.

3

- (0) Kendimi başarısız biri olarak görmüyorum.
- (1) Başkalarından daha başarısız olduğumu hissediyorum.
- (2) Geçmişe baktığımda başarısızlıklarla dolu olduğunu görüyorum.
- (3) Kendimi tümüyle başarısız bir insan olarak görüyorum.

4

- (0) Herşeyden eskisi kadar zevk alıyorum.
- (1) Birçok şeyden eskiden olduğu gibi zevk alamıyorum.
- (2) Artık hiçbir şey bana tam anlamıyla zevk vermiyor.
- (3) Herşeyden sıkılıyorum.

5

- (0) Kendimi herhangi bir biçimde suçlu hissetmiyorum.
- (1) Kendimi zaman zaman suçlu hissediyorum.
- (2) Çoğu zaman kendimi suçlu hissediyorum.
- (3) Kendimi her zaman suçlu hissediyorum.

6

- (0) Kendimden memnunum.
- (1) Kendimden pek memnun değilim.
- (2) Kendime kızgım.
- (3) Kendimden nefrete ediyorum.

7

- (0) Başkalarından daha kötü olduğumu sanmıyorum.
- (1) Hatalarım ve zayıf taraflarım olduğunu düşünmüyorum.
- (2) Hatalarımdan dolayı kendimden utanıyorum.
- (3) Herşeyi yanlış yapıyormuşum gibi geliyor ve hep kendimi kabahat buluyorum.

8

- (0) Kendimi öldürmek gibi düşüncülerim yok.
- (1) Kimi zaman kendimi öldürmeyi düşündüğüm oluyor ama yapmıyorum.
- (2) Kendimi öldürmek isterdim.
- (3) Fırsatını bulsam kendimi öldürürüm.

9

- (0) İçimden ağlamak geldiği pek olmuyor.
- (1) Zaman zaman içimden ağlamak geliyor.
- (2) Çoğu zaman ağlıyorum.
- (3) Eskiden ağlayabilirdim ama şimdi istesem de ağlayamıyorum.

10

- (0) Her zaman olduğumdan daha canı sıkın ve sinirli değilim.
- (1) Eskisine oranla daha kolay canım sıkılıyor ve kızıyorum.
- (2) Herşey canımı sıkıyor ve kendimi hep sinirli hissediyorum.

(3) Canımı sıkan şeylere bile artık kızamıyorum.

11

(0) Başkalarıyla görüşme, konuşma isteğimi kaybetmedim.

(1) Eskisi kadar insanlarla birlikte olmak istemiyorum.

(2) Birileriyle görüşüp konuşmak hiç içimden gelmiyor.

(3) Artık çevremde hiçkimseyi istemiyorum.

12

(0) Karar verirken eskisinden fazla güçlük çekmiyorum.

(1) Eskiden olduğu kadar kolay karar veremiyorum.

(2) Eskiye kıyasla karar vermekte çok güçlük çekiyorum.

(3) Artık hiçbir konuda karar veremiyorum.

13

(0) Her zamankinden farklı göründüğümü sanmıyorum.

(1) Aynada kendime her zamankinden kötü görünüyorum.

(2) Aynaya baktığımda kendimi yaşlanmış ve çirkinleşmiş buluyorum.

(3) Kendimi çok çirkin buluyorum.

14

(0) Eskisi kadar iyi iş güç yapabiliyorum.

(1) Her zaman yaptığım işler şimdi gözümde büyüyor.

(2) Ufacık bir işi bile kendimi çok zorlayarak yapabiliyorum.

(3) Artık hiçbir iş yapamıyorum.

15

(0) Uykum her zamanki gibi.

(1) Eskisi gibi uyuyamıyorum.

(2) Her zamankinden 1-2 saat önce uyanıyorum ve kolay kolay tekrar uykuya dalamıyorum.

(3) Sabahları çok erken uyanıyorum ve bir daha uyuyamıyorum.

16

(0) Kendimi her zamankinden yorgun hissetmiyorum.

(1) Eskiye oranla daha çabuk yoruluyorum.

(2) Her şey beni yoruyor.

(3) Kendimi hiçbir şey yapamayacak kadar yorgun ve bitkin hissediyorum

17

(0) İştahım her zamanki gibi.

(1) Eskisinden daha iştahsızım.

(2) İştahım çok azaldı.

(3) Hiçbir şey yiyemiyorum.

18

(0) Son zamanlarda zayıflamadım.

(1) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 2 Kg verdim.

(2) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 4 Kg verdim.

(3) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 6 Kg verdim.

19

(0) Sağlığım ile ilgili kaygılarım yok.

(1) Ağrılar, mide sancıları, kabızlık gibi şikayetlerim oluyor ve bunlar beni tasalandırıyor.

(2) Sağlığımın bozulmasından çok kaygılanıyorum ve kafamı başka şeylere vermekte zorlanıyorum.

(3) Sağlık durumum kafama o kadar takılıyor ki, başka hiçbir şey düşünemiyorum.

20

(0) Sekse karşı ilgimde herhangi bir değişiklik yok.

(1) Eskisine oranla sekse ilgim az.

(2) Cinsel isteğim çok azaldı.

(3) Hiç cinsel istek duymuyorum.

21

(0) Cezalandırılması gereken şeyler yapığımı sanmıyorum.

(1) Yaptıklarımın dolaylı cezalandırılabilceğimi düşünüyorum.

(2) Cezamı çekmeyi bekliyorum.

(3) sanki cezamı bulmuşum gibi geliyor.

Ek.5:EYÖ (Evlilik Yaşam Ölçeği)

Aşağıda evlilik yaşamına ilişkin 10 cümle bulunmaktadır. Bu cümlelerden her birinin altında da “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kararsızım”, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” seçenekleri yer almaktadır. Her cümleyi dikkatle okuyunuz ve sizin evlilik yaşamınıza uyan seçeneği çarpı (X) koyarak işaretleyiniz.

1. Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti.

Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle Katılıyorum

2. Evliliğimizdeki engellerin aşılabilir olduğunu düşünüyorum.

Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle Katılıyorum

3. Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum.

Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle Katılıyorum

4. Evliliğimizde giderek eksilen heyecan beni rahatsız ediyor.

Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle Katılıyorum

5. Evliliğimiz zaman zaman bana bir yük gibi geliyor.

Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle Katılıyorum

6. Huzurlu bir ev yaşamım var.

( ) ( ) ( ) ( ) ( )
Kesinlikle Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle
Katılmıyorum Katılıyorum

7. Evliliğimiz her geçen gün daha iyiye doğru gitti.

( ) ( ) ( ) ( ) ( )
Kesinlikle Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle
Katılmıyorum Katılıyorum

8. Bizim ilişkimiz ideal bir karı-koca ilişkisidir.

( ) ( ) ( ) ( ) ( )
Kesinlikle Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle
Katılmıyorum Katılıyorum

9. Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaşır.

( ) ( ) ( ) ( ) ( )
Kesinlikle Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle
Katılmıyorum Katılıyorum

10. Başbaşa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz.

( ) ( ) ( ) ( ) ( )
Kesinlikle Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle
Katılmıyorum Katılıyorum

GİZEM ÖZTÜRK

İLETİŞİM BİLGİLERİ

GSM: 05312725927

E-MAIL: gizemmozturk00@gmail.com

ATAŞEHİR / İSTANBUL

KİŞİSEL BİLGİLER

UYRUĞU: TC

DOĞUM YERİ: GİRESUN

DOĞUM TARİHİ: 03.02.1992

EĞİTİM BİLGİLERİ

LİSE: ÖZEL YAVUZ KOLEJİ (GİRESUN) , 2006-2010

ÜNİVERSİTE: DOĞU AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ (KKTC) , %25 ÖSYM BURLU İNGİLİZCE PSİKOLOJİ , 2010-2015

YÜKSEK LİSANS: ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TEZLİ KLİNİK PSİKOLOJİ , 2015-2017

STAJLAR

2013 Yaz Dönemi: Prof. Dr. İlhan Özdemir Giresun Devlet Hastanesi, Gönüllü Stajyer Psikolog ve Toplum Ruh Sağlığı Merkezi ; Şizofreni Hastaları ile Gönüllü Stajyer Psikolog.

2016 Temmuz (1 ay) : Özel Giresun Şebnem Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi ; Gönüllü Stajyer Psikolog.

2016 Kasım (15 gün): NP İstanbul Nöropsikiyatri Hastanesi ; Klinik Stajyer Psikolog. Üsküdar Üniversitesi Danışmanlık Birimi, Uzm. Psk. Elif Kandaz'ın süpervizyonu eşliğinde danışan görme.

İŞ DENEYİMİ

Şubat 2017 : Denizyıldızı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi ; PSİKOLOG.

İşin Tanımı: Engelli bireylerin aileleriyle görüşmeler , grup terapileri. Otizm , DEHB , Davranış Bozukluğu, Özel Öğrenme Bozukluğu tanısı almış çocuklarla psikoterapiler.

SERTİFİKALAR VE EĞİTİMLER

Doğu Akdeniz Üniversitesi, 9. Psikoloji Günleri 2010

Doğu Akdeniz Üniversitesi, 12. Psikoloji Günleri 2014

Doğu Akdeniz Üniversitesi Araştırma Görevlisi (‘ Bilingualism Promotes Cognitive Function in Turkish – Cypriot Adults), Bahar Dönemi 2013-2014 , Dr. İlmiye Seçer- EMU Psychology Department Vice-Chair.

Doğu Akdeniz Üniversitesi Yüksek Onur Belgesi (Honour Certificate), Bahar Dönemi 2013-2014

Üsküdar Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, Öğrenci-Aile Eğitim Koçluğu (32 saat)- 2016

Türk Psikologlar Derneği, WÇZÖ-IV Eğitimi ,2016 (Wechsler Çocuklar İçin Zeka Ölçeği, 64 saat)

Janus Psikoloji- Prof.Dr.Hakan Türkçapar- Bilişsel Davranışçı ve Terapi Eğitimi , Kasım 2016- Haziran 2017 ; (50 saat)

Bilişsel Davranışçı ve Terapi Eğitiminin İçerdiği Konular (Temel Modül):

Türk Psikologlar Derneği, Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (MMPI), Mayıs 2017 (35 saat)

Denver II (0-6 yaş çocuklar için Gelişim Tarama Testi) – Gelişimsel Çocuk Nörolojisi Derneği , Ekim 2017

Türk Psikologlar Derneği, Nöropsikolojik Test Değerlendirme (Aralık,2017)